QUÆSTIONES
ET
RESPONSA
ERUDITORUM.
Pleraquè ad moralé
DOCTRINAM
ET
INSTITUTIONEM
pertinentia,

AUTHORE

P. JOANNE KRAUS

SOCIETATIS JESU

REIMPRESSUM LUBLINI,

Typis Collegii Societatis JESU.

Annô 1739.

QUÆSTIONES, ET RESPONSA ERUDITORUM.

DECAS PRIMA.

QUæst. I. Cujus rei malum est principium? R. Cujus exitus non cogitatur. *Magna pars hominum.* inquit Seneca de tranquillitate animi, c. 12. *Sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt, sed in quæ incurrerunt. Inconsultus il is, vanusq cursus est qualis formicis, per arbusta repentibus, quæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur.* Hæc ille de

de cæca gente: de Sapiente autem Sapiens, (Eccl. c. 2.] *Sapientis oculi, in capite ejus*, ubi chaldaica Paraphrasis: *Sapiens contemplatur in principio, quid futurum sit in fine.* & Seneca in Regulis de moribus: *nihil tibi subitum sit, sed totum antè conspicies. Cùm initia inveneris, exitus cogitabis.*

Q. 2. Quæ sunt illa, quæ nemo prudens libenter aggreditur? R. Intimè agere cum Principe: bibere venenum: & arcana credere mulieri. Ex libro Ichnaletæ Indi. qui inscribitur, Specimen Sapientiæ Indorũ, ex Dissertat. 1. apud Possinum.

Q. 3. Quid illud, quod vix benè unquam fit? R. Quod prima vice fit. Ant. Vieira. Fabricando fabri fimus.

Q. 4. Quò nemo prudentum libenter accedit? R. Unde liber egressus non fit. Senec. de tranquill. c. 5. qui & addit. *His admovenda manus est quorum finem aut facere, aut sperare possis. Relinquenda,*

da, quæ latiùs actu procedunt, nec ubi proposueris, desinunt.

Q. 5. Quandonam plus facit dimidium. quàm totum? R. plus facit interdum dimidium, quàm totum: ut virgæ ad solem stantis modica inflexio umbrã auget, immodica consumit. Ichnaleta diss: 1. *Res mira.* inquit Euseb: Nierembergius in dictaminibus Moralibus, *quod in moralibus virtutibus majus est, hoc eas imminuit; excessus transit in vitium solaq́ mediocritas virtus est.*

Q. 6. Quæ domum velociùs feruntur, quàm egressa sint? R. Miles defunctus bello; nuncius, qui tristia significavit; & pleraque pecora post fatigationem.

Q. 7 Quæ non facilè cœpta, non facilè evertibilia? R. Primum: oppida & urbes. Secundum: literæ, & modus scribendi. Tertium: leges, & statuta Provinciarum. Quartum: Horologia, &

divisio temporis. Quantum denique Tonsores. Gvevarra in præfat Horologii principum ex Varrone, & Poëta.

Cervisiæ Coctor, Tonsor, Pistorq; manebunt.

Mundo stante, suo semper in Officio.

Q. 8. Quando negotium habet spé boni eventûs? R. Quado plus virium est in latore, quam in onere Arist. 1. Polit. & Seneca de tranquill. c. 5 Æstimanda sunt, quæ aggredimur, & vires nostræ cum rebus, quas tentaturi sumus, comparandæ, debet enim semper plus esse virium in latore, quàm in onere.

Q. 9. Quid illud, quod quamvis benè fiat. malè fit? R. Cùm quod debeat fieri in occulto, fit in publico unde Poëta: *Quod bene fit malè fit, nimium si fiat apertè; Occultè dum fit, quod malè fit bene fit.*

Q. 10. Cujus rei melior est finis quàm princi-

principium? R. Inutilis garrulitatis. de hoc Ecclesiastes c. 7. *Melior est finis orationis quàm principium.* & Pöéta, de garrulo Pöéta:

Quid nobis placeat recitato in carmine quæris:
Nil mihi crede, magis fine placere solet.

DECAS II.

QUæst. 1. Quid est, quod plerique videmus, neque tamen amplectimur? R. Id quod in agendis melius est. *Video, meliora, proboq; deteriora sequor.* dicebat illa: & alius: *Nitimur in vetitũ semper, cupimusq; negata.*

Q. 2. Quæ cæteris sunt meliora? R. Amicus qui utilia, non blanda svadet; subditus, qui ad veritatem, non ad gratiam servit: negotium, quod felicem exitum habet: laus, quæ à bonis datur: Princeps præsidentiâ non turgidus: dives rei suæ non nimis attentus: & sodalis

lis rixam cavens. Ichnaleta differt: 1.

Q. 3. Quomodo se sapiens habet ad suos? R. Genitores habet pro amicis: Fratres pro comitibus itineris: Uxorem pro contubernali: Filios pro tabellariis memoriam Patris ad posteros perlaturis: Filias, ut adversarias in lite: Cognatos, pro fæneratoribus sua recepturis: ipse verò sibi debet esse solutus affectibus omnibus. Ichnaleta differt. 9.

Q. 4. Quis tenet locum innocentiæ proximum? R. Cui malè agendi occasio defuerit. Rarus quippe, quem occasio non fecerit furem. *Occasio spelunca est Sathanæ, & os inferni, & insidiæ inhabitantis peccati.* Nieremb. in dictaminib: Christianis.

Q. 5. Quid agendum Sapienti in loco ubi nullus est sapiens? R. Curandũ, ut ipse tunc sapiens esse velit. de hoc Rabbi Hillel: nullus nebulo timet peccatum; nec idiota est vir pius; nec qui

erube-

erubescit, discit: neque iracundus docet: neque qui Crebriùs ultro citraq errat sapiens fit: & in loco, ubi non sunt viri, da operam, ut virum præstes.

Q. 6. Quæ est homini per totam vitam pænitendi materia? R. Stulta circa vitæ conditionem electio. Daniel Bartoli.

Q. 7. Quod est opus hominis eruditi? R. Adversùm neminem queri. *Alios accusare*, inquit Epictetus in Enchiridio, c, 10. *in calamitate sua, est hominis ineruditi, accusare autem se ipsum ejus, qui erudiri cæpit: nec se, nec alium; eruditi.*

Q. 8. Cujus Mater non flet? R. Timidi, seu cauti. Ex Æmilio, in vita Thrasibuli. *Beatus homo.* inquit Salomon Prov: 28. *qui semper est pavidus, qui verò mentis est duræ, corruet in malum.*

Q. 9. Cui bono est eruditio. R. Nè saltem in theatro saxum supra saxum sedeat.

 deat.

deat. Aristippus apud Lipsium de Amphitheatris, monuerat is nobilem virũ, ut filium literis faceret imbui. Cui ille: quam ob utilitatem? respondit autem Aristippus cùm fuerit in theatro, de eo non poterit dici: lapis super lapidem sedet.

Q. 10. Quid est periculum? R. Malum quod prudens prævidet, timidus fingit, justus non metuit, honoratus contemnit, fatuus invenit, temerarius quærit, infelix incurrit. Nieremb: in dictamine general.

DECAS III.

QUæst: 1. Quæ res destitutæ sunt suis necessariis? R. Fluvius carens aquâ: terra non habens Regem: mulier destituta viro: & homo non discernens bonum à malo Ichnaleta differt: 7. Aliter Consiliarius nullius conferentiæ, Philosophus nullius consequentiæ, & Theolo-

Theologus nullius conſcientiæ.

Q. 2. Quæ civitas melior ipſa, quã non ipſa? R. In qua boni quidem viri, plùs quàm, ſibi competat habere non quærant, improbi autem, etſi quærant, habere non poſſunt. Ariſtoteles 2. Politic: c. 5.

Q. 3. Quando inter litigantes tollitur contentio? R. Quando menſa, ſeu cœna parata eſt. Rabbi Joſe.

Q. 4. Quot aures, Judex habet? R. Imprudens, habet tantùm unam, ſcilicet pro audiendo Accuſatore. Judex ſapiens habet duas, alteram pro Actore, alteram pro Reo. Intereſſatus habet tres: duas pro audiendis partibus, tertiam autem ibi, ubi nummus ſonat.

Q. 5. Unde orta eſt lis? R. Ex meo & tuo, nempe, quod volo tu vis, ſic orta eſt lis. Unde. B Jacobus in ſua Canonica c. 4. *Unde bella, & lites in vobis? nonne hinc, ex concupiſcentiis veſtris, quæ mili-*

sunt in membris vestris.

Q. 6. Quis debitor fortunatus? R. Qui nulli quidquam, nisi sibi debet, illi nempe. cui facillimè negare possit, cùm volet. Ex Seneca de tranqu. c. 8.

Q. 7. Quos homines, vellemus esse cæcos, & mancos? R. Judices: unde Pòëtá ad Decianum Judicem, de muneris acceptione suspectum ait:

Non volo te surdum, non mutum, te volo cæcum.
Non claudum, mancum te Deciane volo.

Q. 8 Quis dormit apertis oculis? R. Imbellis Justitia. Cum enim punire illi non sit integrum, dissimulare cogitur vitium. De principe dixit Alciatus in Emblematis.

Est leo, sed custos: oculis quia dormit apertis;
Templorum idcircò ponitur ante fores,

Q. 9. Quibus oportet, ut integram confessionem faciamus? R. Tribus: Causidico,

sidico, Medico, & Theologo. unde Pôéta:
Integra Causidico narranda est causa perito,
Et Medico morbus, crimina Theologo
Sæpe loqui nocuit; tamen hic tacuisse nocebit:
Posse tacere ars est; ars quoq; posse loqui.

Q. 10. Quæ feriæ diutissimè durant in Rebus publicis? R. Quæ dicuntur Iustitium. Est enim Justitium, in quo non fit Justitia, quæ, cum in mundo rarò admodum administretur, ferè semper est Justitium, unde Pôéta:
Quid rogo, Justitium est? quando inquis Amigdale, non fit
Justitia: ergo omni tempore Justitium est
Non est veritas, non est misericordia, non est scientia in terra, inquit Propheta Oseas; *maledictum, mendacium, homicidium, furtum, adulterium, inundaverunt.* Et Pôéta: metamorph. 1.
Victa iacet Pietas, & Virgo cæde madentes
Ulti-

Ultima cælestûm terras Astræa reliquit.

DECAS IV.

QUæst: 1. Quandonam tandem viro etiam forti, desperandum? R. Nunquam. *Qui nihil potest sperare, desperet nihil.* De viro forti Horatius: *Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinæ.*

Q. 2. Quid pejus bellô? R. Pejor est bellô, timor ipse belli, Malus quippe rerum interpres metus, & pessimus in dubiis augur timor, cuncta per conspicilia augentia inspicit.

Q. 3. Malum ex dimidio quis superavit? R. Qui prævidit; qui non prævidit, ex dimidio superatus est. Daniel Bartoli in Geographia Politico Morali.

Q. 4. Quomodo quis facilè invictus esse possit? R. Si in nullum descendat certamen, quod vincere ejus arbitrij non est, Epictetus c. 25. *Vis posse quid vis, velle, quod nequis, noli.*

Q. 5.

Q. 5. Quot unaquæque res ansas habet? R. Duas, unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Si frater injuriam fecerit, non eam apprehende, quam facit injuriam; ea enim ejus ansa non est tolerabilis. Sed illinc potiùs: esse fratrem, esse unà educatum. Sic prehendes eum, quàm est tolerabilis. Epictetus. c. 65.

Q. 6. Quis non creditur facilè hostē aggressurus? R. Qui non est hoste suo superior. Famian, Strada, de Bello Belgico. *Quis Rex iturus committere bellum, adversùs alium Regem.* inquit Christus D. Lucæ. 14. *non sedens priùs cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se, alioquin adhuc eo longè agente, legationem mittens, rogat illa, quæ pacis sunt.*

Q. 7. Quod magnum hominis malū? R. Non posse ferre malum Bion. Ægrè toleras dolorem? Igitur velles minorem. Hoc ipso, quod non velis ferre magnum

facis.

facis. Solùm ferendo fit minor. Nierēb: in Stoicis. *Tu nè cede malis*, monet Pöé-ta; *sed contrà audentior ito.*

Q. 8. Quem nemo timet? R. Qui omnes timet. Quem verò quisque meritò timet? R. Quem immeritò læsit. Et quē sapiens timet? R. Unum suprà: alterum infra est: ibi DEUS, infra infernus.

Q. 9. Quibus rebûs regitur mundus? R. Librô, & Gladiô: Lege, & Potentiâ: Sapientiâ, & Viribûs. Seu regitur duplici Capite, quorum alterum est viva Bibliotheca, alterum viva portat castra. Clementis VIII. Symbolum fuit Pedum, & Gladius, utrumque connectente Lyrâ. Lemma: *Nihil ille reliquit.* scilicet nihil intentatum. Augustissimi Imperatoris Leopoldi I. Tessera fuit: *Consilio, & Industria.* Josephi I. Regis Roman: *Amore, & timore.*

Q. 10. Qui cumprimis timendi? R. Timidi. Dolis enim supplent viriū de-

fectum,

fectum, & quod nequeunt animo, præstant insidiis. Minùs autem habet periculi hostilitas aperta, quàm dolus occultus. Nieremb; in dictam: pruden:

DECAS V.

QUæst. I. In qua civitate malè provisum viris? R. In qua malè provisum est circa mulieres. Aristot: 2 Polit: c. 7. unde ait: *Lenitas in mulieres, & ad propositum Reipublicæ nocet, & ad directionem civitatis, & in quacunq; Republica malè provisum est circa mulieres in ea putandum est medietatem civitatis, esse neglectam.*

Q. 2. Quæ sunt, quæ omnes passim vera affirmant, & quibus omnes pæne contra faciunt? R. Ex Lipsio, l. 1. Elector. c. 5. *Iam malum est habere nummos, non habere quàm malum est. Iam malum est audere semper, quàm malum est, pávere semper. Iam malum est tacere multùm, quàm malum est multùm loqui. Iam malum est foris amica, quàm malum est uxor domi.* *Nemo*

Nemo non hæc vera dicit: nemo non contrafacit.

Q. 3. Quæ sunt, quæ domo egressa, nunquam ad eandem reverti contingit? R. Fides Principis semel, authoritasq; amissa. Aliter Pôéta:

Tempus, Virginitas, verbum, cum flu minis unda.
Hæc egressa semel, non nôrunt dêinde reverti.

Q. 4. Quid est in hospitio luxuriosi turpissimum? R. Hospes *Neq quidquam domi tuæ turpius est, quàm tu,* ait. Cicero in Sallustium, & subjungit. Si (*Pater* tuus) *nunquam in vita tua peccavit, tamen majorem injuriam Reipublicæ facere non potuit, quàm quod te talem filium genuit.*

Q. 5. Quis potenti caret adversario? R. Uno caret, qui uno oculo, duobus, qui utroque oculo orbatus est.

Q. 6. Quæ casta? Quam nemo rogavit.

gavit. Aliter: quæ de utero translata ad tumulum. Inter Fideles tamen numerantur innumera lilia, inter quæ dilectus pascitur, hinc illud:

Jesu Corona Virginum, qui pergit inter lilia,
Septus choreis Virginum sponsus decorus gloriâ.

Q. 7. Qui oculi minùs rectè sunt dispositi? R. Timentis, cuncta enim illi videntur, ut leo in via. 2. Sperantis, cuncta enim illi videntur propinqua 3. Odientis, cuncta enim illi videntur, ut castra. 4. Amantis, cuncta enim illi videntur formosa. Unde Pöëta:

Omnis amor cæcus, non est amor arbiter æquus,
Nam deforme pecus judicat esse decus.

Q. 8 Quæ rarò tegit faciem? R. Formosa. unde Pöëta in Idam:

Quid larvam geris Ida, cupis formosa videri:
Falle-

Fallere; non rarò pulchra tegit faciem.

Q. 9. Quid formam sequi solet? R. Diversa accidentia; seu munuscula. Sed inter accidentia illud facile primum, quod est periculum pudicitiæ. unde Pòëta:

Lis est cum forma magna pudicitiæ,

&Fam: Strada de bello Belg: *Propè se se consequuntur: proponi formam, & exponi pudicitiam.*

Q. 10. Quæ sunt dotes mulierum? R. cum Pòëta:

Mentiri, nere, lacrymari, nilq; tacere,
Decipere, veræ sunt dotes in muliere
Vulpes vult fraudem; lupus agnum; fæmina laudem.

DECAS VI.

QUæst: I. Quis nunquam solus? R. Amor. Unde Valerii Saloni Imperatoris Tessera fuit: *Magnum satellitium Amor*: Sed & Terentius in Eunucho, ait:

ait: *In amore hæc omnia insunt vitia Injuriæ, suspiciones, inimicitiæ, induciæ, bellum, pax rursùm.*

Q. 2. Quis de forma non rectè Judicat? R. Amantes. ita Fabatius, & Plutarchus Platonicus q; 1. Amantem res amata cæcum facit. *Isti præposterè officia permiscent*, inquit Seneca. l. 1. ep. 3. *qui contra præcepta Theophrasti, cùm amaverint, judicant.* & S. Anselmus Libro, cur Deus homo, c. 1. *Perversus ordo, amare, ut intelligas, rectissimus, intelligere, ut ames.*

Q. 3. Quandonam primum inter amicos divortii; periculum? R. Cum suspicio, & phantasia colludere cœperint. Daniel Bartoli.

Q. 4. Quid agit, qui quempiam valde curat? R. Qui curat alium, alios negligit. ita Epictetus. *Non potest fieri*, inquit c. 18. *Quin is, alterum qui curat, alterum negligat*

Q. 5.

Q. 5. Quis minùs gaudet, minùsque simul dolet? R. Qui nulli familiaris admodum est. unde Tragicus:|

Nulli te facias nimis sodalem,
Gaudebis minus, & minùs dolebis.

Qua de causa Venus, cùm Cupidinem filium suum, iam nimiùm hilarem, iam nimiùm mœstum experiretur, eidem alas succidisse fertur, ne societates, ex quibus illas vicissitudines domum ferebat, volatu accedere posset.

Q. 6. Quæ sunt amoris divisiones? R. Amare, à quo non possis amari, erroris est: amare, à quo possis non amari, periculi est. amare, à quo non possis non amari, si ames, securissimæ felicitatis est. Error est in amore temporalium, periculum est in amore hominum: in amore DEI securitas est. Nieremberg: in dictamin: Christianis.

Q. 7. Quænam agunt in distans? R. Fama, quæ absentes vel commendat, vel vitu-

vituperat. Pecunia apud alium elocata, quæ creditorem divexat, & amor absentis, qui distantem cruciat. unde de ultimo Poëta:

Uror amore miser, tantoq; potentius Uror, Quantò, qui me urit, longiùs ignis abest.

Q. 8. Quæ res, cùm deberet esse vinculum præcipuum amoris, maxima dissensionum causa est? R. idem velle. Seneca l. 3. de ira. *Quod vinculum amoris esse debebat, seditionis, atq; odii causa est, idem velle.* Cùm Francisci I. Regis Galliæ Legatus à Carolo V. Burgundiam pro suo Rege peteret, respondit Carolus. *Idem prorsus volo, quod Franciscus Frater meus*

Q. 9. Quandonam amicitia etiam inter amicissimos solvitur? R. Cùm eorum alter ad honores evectus fuerit. Honores enim, ut est paræmia, mutant mores, sic & amores. Unde cùm Franciscus Ximenes Cardinalis esset electus

in

in ArchiEpiſcopum Toletanum, idq; amico ſignificâſſet, ille dignitatem gratulatus, ſimul ſe dolere ajebat: quôd optimum amicorum perdidiſſet.

Q. 10. Quæ ſunt conſervativa Amicitiæ? R. Pileus, qui ob honorem deponitur; charta, quæ inſcripta amico mittitur, & vitrum, quod eidem propinatur.

DECAS VII.

QUæſt. 1 Quæ beneficia malefacti ſpeciem habent? R. Malè locata, juxta illud Ennij; *Benefacta, malè locata, malè facta arbitror.* Quare Cicero 2. Offic: *Meliùs apud bonos, quàm apud fortunatos beneficium collocari puto.*

Q. 2. Quamdiu beneficia grata? R. Dum exſolvi poſſe videntur, ita Tacitus l. 4. Annal: *Beneficia eò uſq; læta ſunt dum videntur exſolvi poſſe: ubi multùm antevenêre, pro gratia odium redditur.*

tur. Et verisimè quidem, quid enim illud hominis, quo beneficiis mactari velit?

Q. 3. Quis est habitus beneficiorum? R. Posse benefacere, est virtutis, & muneris Regij, velle benefacere, est dotis Divinæ. Ex adverso posse malè agere, imbecillitatis est humanæ: actu malè agere, summi est periculi: velle malè agere, animi vilis, & abjecti: velle aliis malo, dæmoniaci.

Q. 4. Qui sunt beneficis suis plerùmque ingrati? R. Dominorum famuli. Contingit enim, ut dum dona ad alios deferunt, partem, vel totum surripiant, neque tamen ulli pro hoc grates pendant. Cùm Petrus de Campo, Episcopus Uticensis cuidam Religioso misisset sex Capones, famulus unum eorum retinuit, quod advertens Religiosus, significavit Episcopo, gratias se habere pro quinque caponibus; pro sexto famu-

lo incumbere gratias agere, ut qui unum retinuisset.

Q. 5. Quid male negaveris alteri? R. Quod ipse aliquando petiturus es. Sicut neque bene expetieris, quod es negaturus. Nieremb: in dictamin. prudent.

Q. 6 Quomodo quis gratis, gratus esse possit? R. Si, quæ accepit, liberè enuntiet accepta esse; tunc enim nihil præter verba expendet, & tamen gratus habebitur.

Q. 7. Quid cum sole plerumque occumbit? R. Memoria acceptorum beneficiorum, quare etiam dicitur, quod gratitudo rarò consenescat; quippe quæ ultra diem vix vivat. Ex adverso memoria acceptarum injuriarum, cursum Saturni habet, qui lentissimus, & feralis simul est.

Q. 8. Quæ res secretum poscit, ut felicem eventum habeat? R. Donum,

quod pauperi datur, unde Prov: 21. Munus absconditum extingvit iras, & donum in sinum, indignationem maximam. Neque ullus furum fortunatior est, quàm is. qui occultô donô pauperis cor & affectum sibi vendicat. Agesilaus Rex Apelli donum, cùm ægrotantem invisisset, sub cervicem inscio subtruserat. Deprehendit aurum puer, qui lectũ parabat, Heroque insinuavit: tum Apelles silentium imperans, sine inquit, hoc Regis furtum est, & miranti; hoc enim dono, ait, Rex cor meum furatus est.

Q. 9. Quod donum, ût ût magnum, vile tamen? R. Quod multis; vel communicati toti confertur. Quare Aristoteles I. 4. Ethic: monuit, præmia sine discrimine danda non esse, Et Strada de bello Belg: *Faciliùs beneficiô capiuntur singuli, quàm multitudo.*

Q. 10. Quid deterius, quàm æqua petenti non dare? R. Tardè negare.

Unde Vieira: durum eſt, *Non*: ſed multò duriora ſunt verba bona, quæ illud *Non* tegunt, & in longum trahunt de hoc ad Phœbum, Martialis.

Mutuo te centum ſeſtertia Phæbe rogavi;
Cunctaris, dubitas: jam rogo, Phæbe nega.

Et eidem ad Pœtum:

Sex ſeſtertia ſi ſtatim dediſſes,
Deberem tibi pro ducentis.
At nunc cum dederis diu moratus,
ex ſeſtertia Pæte perdidiſti.

DECAS VIII

QUæſt: 1. Quæ res pejor ſub cinere, quàm extra? R. Odium. *Meliora ſunt*, inquit Salomon Prov: 27 *vulnera diligentis, quàm fraudulenta oſcula odientis*.. P. Licinii Valeriani Imperatoris teſſera fuit: *Amicum, inimicum fugito.* Item: *Non acerba, ſed blanda verba timenda.*

Q. 2. Quorum hominum major numerus? R. Antipodarum; plerique agen-

do, & sentiendo aliis obnitimur.

Q. 3. Quibus rarò, vel nunquam convenit? R.

Nunquam conveniunt, vel raro; noctua, corvus,
Nec corrivales, nec super esse canes.

Q. 4. A quibus cavendum viris Principibus? R. A saccarata lingva, & à piperato corde. Boguslaus VIII. Pomeraniæ Dux.

Q. 5. Quid habent pessimi optimum? R. Quòd se mutuò per arma plectant hoc pessimum, quòd sine scelere non plectant.

Q. 6. Quis maximus hominum error circa bellum? R. Eorum qui bellum arbitrantur esse adjectivum. Bellum, inquit Nierembergius in dictaminibus Regiis, alitur cædibûs hominum, substantiâ Regnorum, exactionibûs. & tributîs populi; sistit commercia; militem in licentiam accendit: flammîs, & vastationibûs

replet universa, dic tu esse bellum.

Q. 7. Cujus cadaveris bonus est odor? R. Occisi hostis. Aulus Vitellius Imperator, cùm locum pugnæ, in quo Otto profligatus fuerat, amissis suorũ quadraginta millibus, lustrâsset, experiretùrque cadavera putrescentia fœdum olere, ridendo dixisse fertur: *Bonus odor hostis; melior occisi civis.*

Q. 8. Cui nemo facilè invidet sepulchrum? R. Hosti suo. Henricus IV. Imperator, cùm Merseburgum venisset, ubi adversarius illius Rudolphus Sveviæ Dux splendido in monumento sepultus quiescebat, audivissetque svadentes, ut adversarium suum exhumari faceret, respondit: *Sinite illum, utinam omnes hostes mei tam splendidè quiescerent.*

Q. 9. Quis dierum longissimùs? R. Dies Matris. Dies Solis longior soli to fuit sub Jove: dies, Lunæ, cum Alcu-

mena Herculem dicitur concepisse: at nos jam multos annos diem Martis habemus.

Q. 10. Cui rarò credendum? R. Timori, & dolori rarò, amori, & iræ nunquam. Franciscus II, Valesius in Symbolo habuit aureum nummum, qui ad lapidem Lydium explorabatur, cum lemmate: *Sic spectanda fides.*

DECAS IX.

QUæst: 1. Quæ non sunt nostri arbitrii? R. Ea, quæ ipsi non agimus, unde Epictet: in Euch: *Nostri arbitrii non sunt, corpus, pecunia, gloria, imperia; ad summam, ea, quæ ipsi non egimus, omnia* Et satyricus: *Et genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi vix ea nostra puto.*

Q. 2. Quis infortunatus? R. quem appetitio frustratur. Epict: c. 6. Porrò frustrari necesse erit. si ea, quæ nostri arbi-

arbitrii non sunt, desideràris.

Q. 3. De quibus non multùm sperat Prætor? R.

Inconstans animus; oculus vagus; instabilis pes:
Hæc tria sunt hominis, de quo nunquā bona-spes est.

Aliter: *Fœmina dum plorat, dum rusticus ebrius orat.*
Lusor dum jurat, nulla hic devotio durat.

Q. 4. Quid illud, quod sagittariis aberrandi causâ non ponitur? R. Meta. Epictetus c. 34.

Q. 5. Cujus rei nullus est terminus? R. Quæ semel modum transierit. Epictetus c. 51. & Prov: 18. dicitur. *Impius, cùm in profundum peccatorum venerit, contemnit.*

Q. 6. Quæ virtus, omnibûs cæterîs diffugientibûs, homini solet esse residua? R. Pœnitentia; seu Metanea, quā

Vete-

Veteres sceleratissimo cuique comitem dabant.

Q. 7. Qui non facilè perveniunt, ad sapientiam? R. Qui se putant pervenisse *Puto*, inquit Seneca, de tranquill. c. 2. *multos potuisse ad sapientiam pervenire, nisi putâssent se pervenisse.*

Q. 8. Qui Artistæ vitandi? R. *Unum Grammaticum, Logicumq; & Rhetora vita:*

Hos modò vitâris; cætera tuta ubi

Quis Rhetor? Mundus. Fallax Logicus Cacodæmon.

Semper declinans est Caro Grammaticus,

Q. 9. Quæ res nomina mutàrunt? R. Garrulitas olim, nunc affabilitas dicitur. dissolutio, alacritas: avaritia, providentia: curiositas, circumspectio: obstinatio constantia; vana gloria, generositas: præsumptio, spes; amor carnalis, charitas. Albertus M. in Paradiso animæ, in prologo. Et juxta Senecam in Hercule furente-

rente: *Prosperum & felix scelus, virtus vocatur.*

Q. 10. Quæ sunt vestigia, ex quibus proficiens deprehendi possit? R. Neminem reprehendere: neminem laudare: neminem culpare: neminem accusare: nihil de seipso prædicare; quasi aliquis sit, aut aliquid sciat. Cùm in aliqua re impeditus fuerit, aut prohibitus, seipsũ accusat. Si ab aliquo laudatur, secum ipse deridet laudatorem. Si reprehenditur, non defendit se; sed ritu infirmorum circuit,] metuens, nè statum illum convellat, priusquam is confirmetur. Omne desiderium à se dependens habet: aversationem ad ea sola, quæ naturæ eorum repugnant: animũ verò ad ea, quæ nobis parent, transtulit: appetitione ad omnia, remissâ utitur: sive stolidus, sive indoctus habeatur, non curat. Denique ut inimicum, & insidiatorem, seipsum observat. Epict: c. 72.

DE-

DECAS X.

QUæst: 1. Quæ tutiùs considerantur in abstracto, quàm in concreto? R. Vitia: in concreto autem virtutes. Si enim vitium consideremus in concreto, incipiemus homines odisse: si virtutem, homines propter virtutem amabimus.

Q. 2. Quid deterius quàm esse mortuum? R. Vivere mortuum, scilicet, nihil agendo. Unde Curius Dentatus, ut habet Seneca de tranquillit: c. 3. dicere auditus: *Malle se esse, quàm vivere mortuum.*

Q. 3. Quô inter homines nihil turpius? R. Grandi sene, qui nullum aliud habet argumentum, quo se probet diu vixisse, præter ætatem. Idem ibid:

Q. 4. Quis communis tranquillitatis inimicus? R. Comes perturbatus, & omnia gemens. Idem c. 7. Cæterùm quæ domum turbant, sunt: campana si-

nè intermiſſione ſonans, canis ad omnia latrans, & mulier, quæ cum viro male convenit.

Q. 5 Quis idem optimus, ſimul & peſſimus? R. Optimus malorum. Talis enim, qui inter malos primatum tenet. cæteros omnes malitiâ ſuperet, neceſſe eſt. Optimus autem malorum; in ſenſu Martialis, ejusmodi dicitur, qui ad Attalum hæc ſcribit.

Miles es, & malus es, bonus es tamen
Attale miles,
Miles enim, ut canis eſt, qui malus,
ille bonus

In quem ſenſum etiam idem ſcripſit ad Labullum. l. 12. ep. 30.

Non es crede mihi bonus; quid ergo?
Ut verum loquar: Optimus malorum

Q. 6. In quo ſapiens, & inſipiens differant? R. Sapientes ſunt ſimiles floribus, qui pulchriùs ſe veſtiunt parte, qua cœlo propinquiores ſunt: inſipientes

tes pro rapis habe, quæ se totas terræ immergunt.

Q. 7. Quomodo se habet animus bonus in re mala? R. Ut dimidium mali. *Perdit dimidium, qui male cœpit opus.*

Q. 8. Quandonam sapiunt homines? R. Plerumque serò *Serò Phryges sapiunt*, inquit ille. Alius autem *Piscator ictus sapit.*

Q. 9. Quandonam vulnus vulnere curandum? R. Cùm alioqui immedicabile est, Ita *Flavius* Valerius Constantinus imperator in sua tessera: *Immedicabile vulnus ense recidendum est, nè pars sincera trahatur*, Ejusdem effatum fuit: *Imperatorem nemini, nè suis quidem membris parcere deberè.*

Q. 10. Qui mali Curatores? R. Olitor, qui radicitus olus evellit; Pastor, qui oves deglubit, non tondet; & Chirulgus, qui nimis emungit; eiusmodi enim pro pure elicit sangvinem. A-

lexan-

lexander Macedo, cùm quidam ſvaderet, civitates ſubjectas majora tributa pendere poſſe. ſapienter reſpondiſſe fertur. *Odi Olitorem, qui radicitus olera vellit. Amo emunctorium, quod ardenti faculæ ſordem aufert, lucem non adimit.*

DECAS XI.

QUæſt: 1 Quid Mundus? R. Ex Gvaltero Pauli:

Ubi plura ſunt timenda, quò major eſt ſecuritas;
Ubi plura ſunt videnda, quò major eſt obſcuritas.
Ubi deficit facultas, ubi nocet innocentia:
Ubi ſeparat ſimultas, ubi decet indecentia,
Ubi pudor eſt pudori, ubi licet licentia:
Ubi ſtupor eſt ſtupori, ubi ſolita inſolentia.
Ubi ſtatur arroganter, ſtatus ubi myſterio:
Res ſeriæ oſcitanter, nugæ geruntur ſeriò

Q. 2. Quod maximum ex punctis? R. Mundus! *O quam ridiculi ſunt mo[illegible]li-*

um

rum termini! inquit Seneca l. 1. quæstionum Natural: *Punctum sanè est illud, in quo navigamus, in quo bellamus, in quo regna disponimus.*

Q. 3. Quæ figura mundi? R. Præteriens. Globum terraqueum Anaximander dixit esse instar columnæ: Plato, viginti angulorum; Anaximenes: instar mensæ: Leucippus instar tympani: Democritus, instar orbis mensalis. Aristoteles, rotundum: sed optimè Apostolus. *præterit*, inquit, *figura hujus mundi.*

Q. 4. Quod illud quod sapientibus semper minus, atque minus apparuit? R. Terra! Terræ ambitum Aristoteles posuit quinquaginta millium milliarium Italicorum. Centum annis pòst, Hipparonus dixit esse 34600. milliarium Post hunc Dionysiodorus statuit esse 33600. milliarium. Ptolomæus 500. annis post Aristotelem, censuit esse

22500.

22500. milliarium. Alfranus mille trecentis annis post Aristotelem dixit esse 20040. milliarium, Sunt hodie, qui minorem faciunt; adeò semper mundus decrevisse visus! Rectè igitur cum Boëtio l. 1. de Consol: dicimus: *Rara si constat sua forma mundo, si tantas variat vices, crede fortunis hominum caducis, bonis crede fugacibus,*

Q. 5, Qua ratione mundus potissimùm decipit? R. Repræsentando præsens, ut semper futurum, *Hinc morimur ut mortales*, inquit Seneca: *vivimus ut immortales.*

Q. 6. Quis in hoc mundo servus servorum? R. Qui omnibus placere voluerit, mancipium autem, qui passionibus suis obtemperat.

Q. 7. Quod mobile, maximè immobile, & quod immobile, maximè mobile? R. Cælum maximè est mobile, & tamen extra suum locum non exit. Terra verò in æternum stat ut dicunt

Scri-

Scripturæ, & tamen illâ nihil mobilius inconstantiusque; unde Pôéta: *Usq; licèt cælum moveatur, constat: ut Orbis Sit licèt immotus, errat in orbe tamen.*

Q. 8. Sinè qua re difficulter respiratur in hoc mundo? R. Sinè aura favoris. Hæc autem aura non faciliùs attrahitur, quàm ab auro, quod ejus magnes est.

Q. 9. Quando multi Principum liberantur à Tyrannidis suspicione? R. Cùm agunt animam. Flauii Domitiani Imperat: Tessera fuit: Paucis notum est, quàm misera sit Principum conditio; qui à tyrannidis suspicione tum demum liberantur; cùm agunt animã.

Q. 10. Quæ moneta potissimùm in usu in hoc mundo? R. Adulatio, nunquam illa, nisi apud sapientes, devalvationem timet.

DECAS XII.

QUæst: 1.

QUæst: 1. Quot sunt, qui non dormiunt? R. Octo: Dives non habens fidelem servum. Homo alteri necem machinans. Amator, deperiens mulierem. Conscius, se falsum crimen imposuisse illi, qui ulcisci potest. Pauper, à quo exigitur, quod non habet. Æger, destitutus medicô. Maritus adulteræ. Divesq; timens inopiam. Ichnaleta differt 7.

Q. 2. Quæ est plerisq; tam felicitatis, quàm infelicitatis Mater? R. Phantasia: *Homines*, inquit Epictetus in Enchiridio c. 10. *perturbantur non rebus, sed iis, quas de rebus habent, opinionibûs.* Et Nierembergius in Stoicis: *Usitatissimum est, nos apparentiis falli.* Horatius quoque de arte: *Decipimur specie.* Et Virgilius in Æneide: *Possunt, quia posse videntur.*

Q. 3. Quis habet assiduum bellum? R. Qui non est nummatus, cum multi-

plici

plici enim miſeria continuò ei luctandū. imò & nummatus, nam Eccle: 5. dicitur: *Saturitas divitis, non ſinit eum dormire.* Et Fam: Strada in bello Belg: *Pecunia ſive deſit, ſive ſuppetat, ſeditioſa res eſt.*

Q. 4. Cui domi ſuæ nihil obſignatum? R. Qui, quos fideles arbitratur, furaces ſervos habet.

Q. 5. Quid moleſtius, quàm peculium non habere? R. Perdere! tolerabilius enim atque facilius eſt, aut non habuiſſe, aut non acquirere, quàm habita amittere. *Ideoq́;* inquit Seneca de tranquillitate c. 8. *lætiores videbis, quos nunquam fortuna reſpexit, quàm quos deſeruit.*

Q. 6. Quid illud, quod omnes prætendentes in hoc mundo ſibi auferri vellent? R. Spes, collatione nimirum beneficii, quod prætendunt. unde Pöéta

Spes mea te ſpectat fortunátiſſime Princeps;

Tu

Tu mihi spem misero tolle; beatus ero.

Q. 7. Quandonam volucribus necesse decurtari alas? R. Dum in ijsdem nimiùm excrescit, & producitur cauda, dicebat Italus de eo, qui copiosam alebat familiam, unde ad inopiam redigebatur. Julij Constantis Jmperatoris Tessera fuit: *Crescente superbia, decrescit fortuna.*

Q. 8. Quandonam divitum multiplicantur opes? R. Cùm absumuntur. Dum enim intra cistas hærent, unius sunt & dominij, & hospitij; at dum consumuntur, plurium fiunt. unde Pöéta:

Nunquam deficiunt Charites; cùm dantur, habentur,
Cumq; absumuntur, multiplicantur opes.

Q. 9. Quis est cursus mundi? R. Sicut heri, & nudius tertius. quare Pöéta: *Sicut it, ire sinas nam sicut it, ivit, & ibit.* Aliter: mundi cursus est cancrinus, quare ille apud Philippum Picinelli cane-

cancro adscripsit: *Orbis iter.*

Q. 10. Quot modis pereunt Provinciæ & regna? R. Quatuor: Ambitione Gubernantium, avaritiâ Ministrorum, neglectu Divinorum, & statûs Ecclesiastici contemptu. Nierembergius in dictamin: Regiis. Aliter Pöëta:

Alta cadunt: Inflata crepant, Tumefacta premuntur.

DECAS XIII.

QUæst: 1. Quis timendus divitibus? R. ille, qui paupertatem timet, Egestas quippe Magistra fraudium est, & quod deest virium, supplere solet nequitiâ, eò atrociore, quò infirmiore.

Q. 2. Quod idem solatium miserrimis, ac tormentum felicissimis? R. Incremento locum non esse *Quidquid enim ad summum pervenit, incremento non relinquit locum*, ait Seneca svasoriâ 1. inde torquetur felix, & respirat miser.

Q. 3.

Q. 3. Quid facit multiplicans servos? R. Multiplicat rapinas. De hoc Rabbi Hillel: qui multiplicat carnes, multiplicat vermes: qui multiplicat divitias multiplicat curas: qui multiplicat uxores, multiplicat veneficas: qui multiplicat ancillas, multiplicat scelus: qui multiplicat servos, multiplicat rapinas.

Q. 4. Quid homini nunquam occurrit solum? R. Calamitas. Ajunt vulgò, inquit Ichmaleta differt: 2. catenâ connexas quadam per orbem commeare calamitates, nec unquam uni singulares occurrere. Et Strada: *Solitaria non incedunt infortunia.*

Q. 5. Quis semper vel fuit, vel voluit esse miser? R. *Regum sollicita, quicunq; senescit in aula. Aut fuit, aut semper postulat, esse miser.*

Q. 6. Quis semper pauper? R. qui semel pauper.

Semper eris pauper, si pauper es, Æmilliane;
Dantur opes nullis, nunc, nisi divitibus.
Martialis.

Q. 7. Quis non sat firmus stetit? R. Qui cecidit. Boetius de Consol:
Quid me felicem toties jactastis amici!
Qui cecidit, stabili non erat ille gradu.

Q. 8. Quæ felix oblivio? R. Rerum, quæ perditæ ampliùs recipi non possunt. Friderici III. Imperatoris, hæc fuit Tessera *Rerum irrecuperabilium, felix oblivio.*

Q. 9. Cui semper male? R. Semper male ominanti; meris enim in timoribus, ejusmodi homo vivit. Justini II. Imperatoris Tessera fuit: *Male ominanti semper male est.* Multa, quæ non sunt, inquit Nierembergius, à metu esse incipiunt. Timens bis patitur mala, dum sunt, & dum formidantur. Malum absque remedio, timere omnia. sinè discrimine. Qui ad omnem motum

pave-

pavescit, ante necessitatem angitur; & ultra necessitatem affligitur.

Q. 10. Quid illud quod etiam ij habent, qui aliud nihil habent? R. Spes, Miles Alexandri, omni possessione in patria relictâ, roganti, quid sibi reservâsset, respondit: Spem acquirendorum. Nota est Pandoræ pixis, ex qua dum universa evasissent, solam spem Dea retinuit. de illa Pöëta lib. 1. de PontoEleg: 7.

Hæc dea, cum fugerent sceleratas Numina terras,
In diis invisa sola remansit humo.
Hæc facit, ut videat, cum terras undiq; nullas.
Naufragus in mediis bracchia iactet aquis.

Et alius: *Spes alit agricolas, spes sulcis: semina credit.*
Spes etiam dura solatur compede vinctum.

Nemo pauperior, inquit Nieremb: in dicta

dictam in: moralibus, *quàm qui spem non habet: ubi omnia nos derelinquunt; sola illa, perstat fidus Achates.*

DECAS XIV

QUæst: 1. Quomodo vivitur in hoc mundo? R. Spirando, respirando; aspirando, exspirando: Potissimùm autem ad altiora semper, atque altiora aspirando.

Q. 2. Quid illud, quod crescit eundo, decrescit quiescendo? R. Fama, Virg: 4. Æneidos:

Fama malum quô non aliud velocius ullum;
Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo:
Parva metu primo, mox sese attollit in auras.
Ingrediturq; solo, & caput inter nubila condit.

Q. 3. Quibus rebus plerumque aër plenus est? R. Icaris, Respice aulas Principum! ô quanti *tolluntur in altum,*

ut lapsu graviore ruant.

Q. 4. Quid illud, quod neque quæritur, neque possidetur, neque dicitur, neque cogitatur sine aspiratione; R. Honor. *Donec eram sospes,* inquit Poeta; *tituli, tangebar amore, quærendiq; mihi nominis ardor erat.* & de cupiditate honoris, dixit Maro: *Stimulos sub pectore versans.*

Q. 5. Quibûs gradibûs ascenditur ad honores? R. Argenteis, aureisque. Non sic olim: Romæ nulli integrum erat ad Ædem Honoris penetrare, nisi per Virtûtis Sacrarium. Sed quæres, quibus gradibûs ab honore descendatur? R. Sæpe uno tantùm, & jam in nullo gradu eris! quippe & hic facilis descensus! Seneca de Benef: *Non his gradibus, quibûs ad summa perventum est, retrò itur; sæpe inter fortunam maximam, & ultimam nihil interest.*

Q. 6. Quid cuivis accidere potest?

R. Quod

R. Quod cuiquam poteſt. De Carol V. ſcribunt Hiſtorici, quòd cùm Franciſcum I. Galliæ Regem captivum haberet, illeq; Cæſari monitorium parieti carbone inſcripſiſſet: *Hodie mihi, cras tibi.* Carolus arrepto eodem carbone dicto ſubſcripſerit: *Homo ſum; nihil humani alienum à me puto.* Id, quod voluit Publius Poeta cùm dixit.

Cuivis poteſt accidere; quod cuiquam poteſt.

Q. 7. Quæ prima apud omnes nationes, & lingvas perſona? R. Ego. Scilicet quiſq; ſibi eſt primus: de hoc Poeta:

Tu perſona ſecunda: ille ultima: Prima Ego: Noſtrum.
Nemo tamen ſibi, non eſſe videtur Ego.

Q. 8. Quid intereſt inter ſolium, & aliena genua? R. Sæpe tantùm horæ momentum. Seneca de tranquillit. de Fortunæ Ludo Boetius l. I. de Conſol. Philoſophiæ:

Hæc cùm superbâ verterit vices dextrâ
Et æstuantis more fertur Euripi
Dudum tremendos sæva proterit Reges,
Humilemq; victi sublevat fallax vultum;
Magnumq; suis monstrat ostentum, si quis
Visatur unâ stratus, ac felix horâ.

Flavii Arcadii Imperatoris Tessera fuit: *Maxima paulatim ex minimis, minima subitò ex maximis.*

Q. 9. Quandonam vilissimo cuique crescit audacia, & præsumptio? R. Cùm se timeri sentit. Strada in bello Belg:

Q. 10. Quis Icaro infelicior? R. Qui ex vero, & sinè fabula ex alto cecidit. Nam illud, quod Horatius de Icaro dixit: *Ceratis ope Dædalea nititur pennis, vitreo daturus nomina ponto*, Pöéseos artificium est: quod singulis propè diebus vel videmus, vel audimus, veritas.

DECAS XV.

Quæst: 1. Quid vellet habere avarus? R. Omnia, preter honestum animum.

Dictum

Dictum est Taciti 13. Annalium de Poppæa Neronis meretricula. *Poppæa* inquit, *cuncta fuêre, præter honestum animum.*

Q. 2. Quod plerùmque moritur, absque integra confessione? R. Aurum. *Argentum, & aurum os habent, & non loquentur.* Psalm. 113.

Q. 3. Quod genus hominum raræ pietatis, & tamen frequentis pietatis occasio? R. Eorum, qui castra sequuntur. Jllîs enim advenientibûs, rusticus orat: persistentibûs, ferias celebrat: recedentibûs, quia nihil residuum fecêre, jejunat.

Q. 4. Cui brevi incumbet sua divendere? R. Qui cuncta emit. Unde Martialis: *Omnia Castor emis, sic fiet, ut omnia vendas*: quia scilicet solvendo non eris par.

Q. 5. Quem ante cœnam oportet lavare manus? R. Qui eas furtîs infecit.

Quare Sextius ad Appium furacem hominem aliquando dixit: *Manus lava, & cœnabis mecum.*

Q. 6. Qui fures minùs studiosè agunt? R. Qui illic noctu aliquid sublegere volunt, ubi etiam de die nihil est reperire. Unde Joannes Lotichius Poeta in Poematis:

Cum sua decoctor subeuntem limina furem,

Quærere speratas nocte videret opes:
Nocte quid in nostris circumspicis ædibus; inquit.

Hic ego nil media cernere luce queo.

Q. 7. Quod genus scalarum optimum? R. Quod ex grallis pauperum, per eleemosynas constructum, ad cælum ducit.

Q. 8. Quid materiæ primæ perquam simile? R. Avarus. Quare Poeta in Aulum Avarum lusit:

Materia fertur res esse simillima primæ:

Hac

Hæc formas omnes appetit: Aulus opes. Et Claudianus:

Non Tartessiacis illum satiaret arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis.
Aurea Pactoli; totumq; exhauserit Hermum,
Ardebit majore siti: nempe
Crescit Amor nummi, quantùm ipsa pecunia crescit.

Ovidius: *Sic, quibus intumuit suffusæ venter ab unda;*
Quo plùs sunt potæ, plùs sitiuntur aquæ.

Avaris enim nihil satis est, ut eorum cupiditatem, jam non famem, non sitim, sed tartaream ingluviem rectè vocârit Comicus.

Q. 9. Quæ Aularum spongiæ? R. Præfecti, & quæstores; hi namque quas opes à subditis attraxerunt, volentibus Principibus reddere coguntur. Trajanus Imperator suos Præfectos, qui malè

rem administrâssent, allocutus fertur: Quid habes? unde habes? redde, quod habes. de hoc Alciatus:

Exprimit humentes, quas jam madefecerat antè
Spongiolas cupidi (justi) *Principis arcta manus!*

Q. 10. Quid felicem posset facere Avarum? R. Si Arithmeticæ speciem, quam divisionem vocant, perdiscere posset.

Nil numerare juvat; nil, addere semper acervo:
Multiplicare nihil: divide; tutus eris.

DECAS XVI.

Quæst. 1. Quid boni habet non invitatus ad convivium? R. Non laudavit, quem fortè noluit. Epictet. c. 32. Lactucas non habes; nummum habes, quo emere poteras, si voluisses.

Q. 2. Quid sæpe redit de sepulchro, & quidem portâ, quâ intravit? R. Cibus,

vel

vel potus ultra modum ingestus. *Placet cibus*, inquit Seneca de tranquillit: c. 1. *quem nec paratus dies, nec multorum manibus ministratus; sed parabilis, facilisq; nihil habens accersiti, pretiosive ubilibet non defuturus, nec patrimonio gravis, nec corpori, nec rediturus, qua intraverat.*

Q. 3. Quibus mortalibus curta admodum memoria est? R. Magnis potatoribus: vix dum enim calicem ab ore removerunt, & bibisse obliti, iterum bibunt. De his dixeris: *Longa oblivia potant.*

Q. 4. Quæ sanitas plerùmq: morbis obnoxia? R. Bibita. Hinc Pòëta:

Heu miser ebibitam toties Regumq; Ducumq;
Post sanitatem, sanitatem perdidi.

Et alius: *Una salus sanis, nullam potare salutem;*
Non est in poto, vera, salute, salus.

Q. 5. Ad cujus cœnam non facilè accedit sapiens? R. Ad ejus qui nihil illi, pro hoc debere volet. *Athenodorus ait*, inquit Seneca de tranquillit; c. 6. *nè ad cœnam quidem se iturum, qui sibi nil pro hac debiturus sit.*

Q. 6. Quis totum annum in vultu circumfert? R. Ebrietati deditus. Ita de Appio Pöëta;

Jn niveis Appi jam regnat bruma capillis,
Jnq; oculis semper vinô flammantibus æstas.
Baccifer Autumnus pingit nasumq; genasq;
Cumq; bibit, florum dulce illi ad tempora ver est.
Sic potans totum in vultu gerit Appius annum.

Q. 7. Quid dicit invitans ad convivium? R. Hodie mihi, cras tibi. Non vult te gratias agere, sed referre

Et ibant filij ejus, (Job.) *& faciebant convivium per domos, unusquisq; in die suo.* Jobi 1. non frustrà in conviviis adhibetur multitudo orbium; ejusmodi enim opera volunt ire in orbem, & circulum: hodie apud Sempronium, cras apud Capronymum, & sic deinceps.

Q. 8 *Quæ raro decorè res suas finiunt?* R.

Sol manè lætus prodiens,
Mulier latinè garriens,
Vinoq; pastus pusio,
Res finiunt dispendio.

Q. 9. *Quâ horâ diei comedendum?* R. Cum Diogene: diviti, quâ hora volet, pauperi, quâ poterit. *Nolle edere, cùm habeat, est desperatorum: non posse, ægrotorum: non edere, egenorum.* Nierember: in dictaminibus Christianis.

Q. 10. *Quis sapidissimus haustus?* R. *Qui* à sitiente bibitur. Unde Cicero, de nescio quo Duce, qui sitim sedaturus ev-

turus ex obvia lacuna aquam hauriens, cùm dixisset: sibi ejusmodi sapidum potum totâ vitâ non obtigisse; subjunxit: *Nunquam sitiens biberat.*

D E C A S. XVII.

Quæst. 1. *Quæ* res cautè tractanda? R. Familiaritas. Familiaritatum quasdam, inquit Ichnaleta dissertatione 3. novi vasorum fictorum similes, quæ cùm citô franguntur, reparari ope, ac morâ nequeunt ullâ; alias amicitias aureis poculis comparo, quæ tardè mota, diutissimè durant.

Q. 2. *Quod* est ægrorum quasi quartô modô proprium: R. Nihil diu pati. Seneca de tranquill: c. 2. qui & subdit: *Fastidio illis esse cœpit vita, & ipse mundus, & subit illud rabidarum deliciarum, quousq; eadem?*

Q. 3. Ex quibus intelligitur infirmi status: R. Ex insomniis; ex meridianis turbationibus, ex inconstanti arteria; & ex eo

ex eo, quod lingua loquitur. Lingva enim dentis malè habentis lo̅quitur cruciatum.

Q. 4. *Quæ*, cùm simillima sint, pessimè conveniunt? R. Conjunx uterque malus. Unde Martialis l. 8. ep. 35.

Cùm sitis similes, paresq; vita;
Uxor pessima, pessimus maritus,
Miror non bene convenire vobis.

Et Pòéta recentior de duobus ebriosis Conjugibus: *Quàm bene conveniunt, tam malè conveniunt.*

Q. 5. *Quis* ancillarum est quotidianus cibus? R. Vapulare; Ita Plautus in Mercurio: *Nihil opus nobis ancillâ, nisi quæ texat, quæ molat, lignum cædat, pensum faciat, ædes verrat, vapulet: quæq; habeat quotidianum familiæ coctum cibum.* id est, verbera.

Q. 6. *Quis* plerumq; recipit plùs, quàm dederit? R. *Qui* primus alium verberat. Ita enim compárati naturâ

sumus, ut adversùs aggressorem pleriq; feramur.

Q. 7. Cuius illa vox: infernus domus mea est? R. Viri habentis uxorem litigiosam *Commorari leoni & draconi*, inquit Ecclesiasticus c: 25. *placebit, quàm habitare cum muliere nequam.*

Q. 8. *Quid* periculosum injuriam passo? R. Petenti differre veniam, magis periculosum negare: maximè periculosum, velle ulcisci. Desperatio enim audaciam gignit; & qui in modico offendit, quasi semper hostis futurus, colligit iram, seq; roborat complicibus in ictum graviorem. Nieremb: in dictami nibus Prudentiæ.

Q. 9. Etiamne pro Tyrannis, & eorum vita orandum? R. Etiam, nè scilicet iis extinctis, ut plerumque fit, deteriores succedant. Sic Anus longos precabatur Dionysio annos, & causam rogata, respondit: timendi enim sunt

successores

successores nequiores. Expertæ sunt id ipsum ranæ, quæ truncum, Regem suum perosæ, ut est in fabula, Ciconiam, in malum suum pro Principe accepêre.

Q. 10. Jn quos minùs consultum Satyras scribere? R. Jn eos, qui proscribere scribentem possunt. Scripserat Satyram in Pollionem Augustus Cæsar: negavit se responsurum *Pollio:* non enim expedit, (inquit) in eum scribere, qui potest proscribere.

DECAS XVIII.

Quæst: 1. *Quid* est proximum casui? R. Homo oblitus fragilitatis suæ. *Ingentium Imperiorum*, inquit Romanus Sapiens Svasoriâ 2. *magna fastigia, oblivione fragilitatis humanæ collapsa sunt.* Deinde ædificium, suâ basi productius: Unde Prov. 17. dicitur. *Qui altam facit domum suam, quærit ruinam* Tertium est Virgo, ludens cum Adolescentulo.

Q. 2. *Quæ* facilè recidunt in naturam suam? R. Arcus sibi relictus: lupa cicurata, cùm ad suos redierit: & mulier humilis, cùm dominatum acceperit *Naturam furcâ expellas, tamen usq; redibit.*

Q. 3. Jn quo non licet bis peccare? R. Jn bello, & virginitate. *Nulla reparabilis arte, læsa pudicitia est. Deperit illa semel.*

Q. 4. *Quæ* pessima in unaquaque domo? R. Cum Pöéta:

Sunt tria damna domûs: imber, mala fæmina, fumus:

Quartum est, cùm manè proles surgunt sinè pane.

Q. 5. *Quid* amor? R. Libertas incarcerata: pax permista bellis: voluptas dolenda: spes metu plena; mel felle permistum; serietas ludicra. De his Pöéta,

Libertas, carcer: pax, pugna: dolenda voluptas,

Spes, metus est. fel, mel, seria, ludus: Amor.

Theophra-

Theophrastus autem interrogatus, quid esset Amor, respondit: esse *effectum animæ otiosæ.* Apud Philippum Picinelli quidam Salamandræ adscripsit: *Hoc torqueor, quod huic deest.*

Q. 6. *Quæ* meritô privantur honore R. Cum Pöëta:

Clericus ad bellum pronus, lasciva puella, Martius in flore, merito privantur honore.

Q. 7. A quibus meritò quisq; liberarà exoptat; R. A pretioſò cibo, (id est i medicina] A forti haustu, [id est à submersione] A mala societate, [id est à carnifice) Florentini verò in Ecclesia S. Liberatæ, dum Litaniæ majores canuntur, dicuntur adjungere: A mala muliere, libera nos Domine.

Q. 8. Lis, rixa, contentio, æmulatio, maledictio, . ira, fraus, luxuria, impudicitia cujus generis? R. Fæminini Tibullus l. 3. *Crudele genus, nec fidum fæmina*

nomen

nomen. Et Emmanuel Alvarus: *Laus, fraus muliebria sunto.*

Q. 9. *Quæ* sunt egestatis causæ propinquiores? Alea, vina, venus, De hoc Pöëta.

Dives eram dudum, fecerunt me tria nudum;

Alea, vina Venus, tribus his sum factus egenus.

Q. 10. *Quæ* homini plurimùm negotii facessere idonei? R. Navis, & Mulier. Plautus in Pœnulo: *Negotij sibi, qui volet vim parare, Navem, & Mulierem, hæc duo sibi comparare. Nam nullæ res magis duæ plus negotij habent, si fortè occæperis exornare, neque unquam satis hæ duæ res exornantur, neq; ulla eis, ornandi satietas est.*

DECAS XIX.

Quæst: 1. *Quid* illud sinè quo nemo magnus? R. Invidia. Unde Seneca in Hercule: *O Fortuna viris invida fortibus,*

fortibus. Et Bidermannus in Bellisario habet, statim, ut hic Dux in hostem processit, illi se comitem junxisse invidiam. *Quid si & odium?* nam, ut Seneca in Thebaide: *Simul ista mundi Conditor posuit Deus, Odium, atq; Regnum.*

Q. 2. *Quis miser dupliciter?* R. Cui nunquam bene, nisi aliis malè sit. Tales sunt: invidus, vespillo, & Medicus de Medico Poëta.

Res misera Medicus est, cui nunquam bene est,
Nisi malè sit quàm plurimis.

Q. 3. *Quid viventibus est facile, aut difficile?* R. ipsum videre est facile: prævidere difficile; providere difficilius, invidere frequentissimum.

Q. 4. *Quid boni cæcus habet?* R. *Quòd* hostium suorum fortunam cernere non possit. Cùm Julianus Imperator; Mari Episcopo Chalcedonensi cæco dixisset: Nunquid non Galilæus tuus, quem

quem colis, visum tibi restituere potest? Respondit Episcopus: ideò vel maximè gratias DEO meo habeo, quòd cæcus te crudelissimum Apostatam cernere nequeam. Eidem impio Juliano, Christianum quendam interroganti, ac dicenti: quid facit faber, JESUS à Nazareth? respondit interrogatus: impio Juliano sarcophagum fabricat.

Q. 5. *Quando* fictus amicus te ad cœnam invitabit? R. Cùm te aliò invitatum intellexerit.

Q. 6. *Quarum* rerum facilis est satietas? R. Piscium, & Hospitis.

Post tres sæpe dies, vilescit piscis, & hospes,
Ni sale conditus, sit vel specialis amicus.

Sapientis monitum est: *Subtrahe pedem à domo proximi tui, nè quando satiatus oderit te.* Prov. 25.

Q. 7. *Quæ* porta apud Magnates plerumque aperta; quæ clausa? R. Aperta, quâ intrant munera, & obsequia:

clausa,

clausa, quâ deberent exire gratiæ & beneficia. Ita Mimus Anglus, videns in Regio palatio unam portam veram, & aliam fictam, ac pictam; intento in veram digito dixit: per hanc munera intrant: in fictam autem: per hanc beneficia exeunt.

Q. 8. *Qui* facilè contristari possit Avarus, aut invidus? R. Si quid ab eo petatur. Lysimachus aliquando ficto scorpione terruit Bythum familiarem suum: cui Bythus: vis ut ego quoque te terream? volo, inquit, Lysimachus. Tum Bythus: da mihi talentum.

Q. 9. Quid illud, quod difficulter domi retinueris? R. Id, quod multis, amicis, aut inimicis arridet.

Q. 10. Quibus minimè invidendum R. Altiora se petentibus; ut pote quibus casus in propinquo est, unde ille:

Stet, quicunq; volet
Aulæ culmine lubrico:

Me dulcis

Me dulcis saturet quies.

Non invideamus altiùs stantibus. Quæ excelsa videntur, prærupta sunt. Seneca de tranquill. c. 10. Neque hærentes in fastigio possunt, nisi cadendo descendere.

DECAS XX.

Quæst: 1. Quæ res nunquam otiosæ? R. Juxta Senecam Svasoriâ 5. Magna Imperia, juxta alios: Inquies in horologio Avari; Lingua mulieris stultæ; & conscientia ejus, qui in Principem crimen admisit.

Q. 2. Quid faciunt nominū otiosorum dies? R. Inter memoriam præteritorum, & desideria futurorum ut avis, cujus nullum vestigium, transeunt.

Lux abit, umbra fugit, volat irrevocabilis hora;
Transit præcipiti sic tua vita pede.

Q. 3. Quid agat à publicis officijs remotus? R. Agat bonum contubernalem, amicum fidelem, & temperantem

convivam, dumq; amisit officia Civis, exerceat officia Hominis. Sen: de tranquill: c. 3. an parùm utile putas exemplum bene quiescentis.

Q. 4. *Quid optaret piger?* R. Ut otiari, & dormire esset idem, quod laborare. Sic M. Lepidus, cæteris laborantibus, in herba procumbens, dixit: vellem, hoc esset laborare.

Q. 5. *Quid frequentissimè cernitur à tergo?* R, Occasio. In continua enim fuga est. Unde Valerius Maximus scripsit: inæstimabile esse momentum occasionis; atque ideo cum primis observandum. Et Horatius: *Rapiamus amici occasionem de die: dumq; virent genua, & decet: obducta solvatur fronte senectus.*

Catonis verò versus sunt:

Rem tibi, quam nôris aptam, dimittere noli,
Fronte capillata est, post hæc occasio calva.

Q. 6.

Q. 6. *Quæ* non admodum grata suis Heris? R.

Stans Mola, surda Nola, sterilis Vola, flans Schola sola,

Quatuor hæc dominis non placuêre suis,

Q. 7. *Quam* diu dormiendum? R. cum Poëta:

Quinque horis noctu satis est dormisse studenti:

Sex mercatori: septem de stemmate nato.

Octo pigris demus, nequam, omnes dormiat horas.

De Rege verò Homerus:

Non decet integram noctem dormire Regentem

Imperio populos, & agentem pectore curas.

Q. 8. *Quis* malus Paterfamilias? R. *Qui* interdiu facit, quod noctu facere posset: pejor, qui profestis facit quod feriatis deberet: pessimus, qui sereno cœlo facit sub tecto, quod posset operari in agro sub dio. Plin: l. 18. c. 6.

Q. 9. *Quæ*

Q. 9. Quæ mora secura, & laudabilis? R. Quæ in eo, quod convenit, deliberando, insumitur. Adolphus Imperator Delphino anchoram implexuit piscis illius agilitatem, moderantem; cum Lemmate: *festina lentè.* Swantibertus verò III. Dux Pomeraniæ Tesseram habuit.

Auff Rath weil, zur That eyl.

Q. 10. Quid otium? R. Parenthesis vitæ. Nihil enim agere, est idem, ac non vivere. Neque enim vivere, ac diurnare ejusdem rationis sunt; neque omnis, qui diu fuit, diu vixit. Unde cuidam septuagenario, qui potissimam, vitam otiosus, ingloriusq; transegit, Pöeta Epitaphium posuit: Hic jacet septuagenarius, qui septem annos vixit.

DECAS XXI.

Quæst: 1. Super quibus mundus consistit? R. Super tribus: Super lege; super cultu DEI, & super beneficio-

rum retributione. Rabbi Simeon Justus.

Q. 2. Quid illud, quod Agricola quotidie, Rex admodum raro, DEUS nunquam videt? R. Sibi parem. Quis DEUS præter Dominum? aut *quis Deus præter DEUM nostrum?* Psalm: 17.

Q. 3. Quid labore, formâ, omniq; hominum industriâ solidius? R. Divina providentia. De hoc Ichnaleta differtat: 12. Quatuor ibant, inquit, peregrini sinè omni nummo. Primo die Rusticus ligna secans, vendidit, atque suos socios aluit, moxq; portæ inscripsit: unius hominis labor quatuor egentes pavit. Secundo die Nobilis ob formam, à Nobili, ad prandium, cum sociis invitatus, portæ inscripsit: unius Juvenis forma, quatuor peregrinos annonâ instruxit. Tertio die Mercator, cùm navis cum mercimonijs appulisset, quanti universa constarent? respondit venditor: decem millibûs. Tunc Mercator Cive accessit, & con-

& conductas merces undecim millibus proposuit; sic ille emit; sic alter solutus est, atq; ita portæ inscripsit. Unius Mercatoris industriâ mille nummos, unâ die sibi, & sodalibus ex nihilo, confecit. Die quarto, cùm novus Rex eligeretur, magnæque essent factiones, Peregrinus quartus, Regis, sed exul filius in regnum assumptus est; qui proinde triumphali suo currui inscribi fecit: certior, solidiorq; basis fiduciæ humanæ, quàm labor, Forma, Industriaq;, est divina Providentia.

Q. 4. Quas Claves unus habet DEUS? R. Clavim partuum, & vitæ: Clavim cæli, & pluviæ: Clavim annonæ, & fertilitatis: & Clavim sepulchrorum, nè quis absque ejus nutu indè redire possit.

Q. 5. Quid est DEUS? R. Quod, quò diutiùs cogitaveris, minùs intelliges. Dictum est Solonis, qui à Siciliæ Rege Hierone rogatus, quid DEUS

esset? primùm, unum, tum duos, tum tres ad considerandum poposcit dies; ac demum respondit: quò magis Deum cogito, minùs intelligo. Augustinus l. 2. de ord: ait: *Deum meliùs sciri, nesciendo.*

Q. 6. Quid faciebat Deus, antequam crearet mundum? R. Apud Augustinum l. 11. Conf: c. 12. respondit quidam: *Alta scrutantibus gehennas parabat.* Sed Augustinus subdit: *Hæc non respondeo: libentiùs enim responderim: nescio, quod nescio, quàm illud, unde irridetur, qui alta interrogavit; & laudatur, qui falsa respondit.*

Q. 7. Quis non impunè ponit in cælum os suum? R. Qui divinam præsumit carpere providentiam. Rusticus sub pyro recubans, cælum arguebat, quòd pyra non ut pepones magna effici voluisset. Cùm ecce ruit ab arbore pyrorum aliquod, nasumq; viri concussit,

tum

cum ille: O ſapienter DEUS! ſi enim hoc pyrum peponis fuiſſet magnitudine, hodie naſum perdidiſſem.

Q. 8. Cui proſit non meminiſſe, DEI? R. Pejerare ſolito.

Numinis immemorem te dicunt vivere: lingvæ
Rarius optarem Numen ineſſe tuæ.

Q. 9. Quid eſt amare DEUM? R. Amare, quia creavit nos, obligatio ſervilis eſt: amare, quia cælo donabit, lucrum glorioſum eſt: amare, quia amat nos, gratitudo neceſſaria eſt: amare, quia bonus eſt, benevolentia juſta eſt. Amare, quia eſt, qui eſt, ſubtilitas Amoris eſt. Nierembergius in dictaminib: Chriſtianis.

Q. 10. Ubi DEUS? R. Jntrà te, niſi nequam ſis, à peccatoribus enim ille longè eſt. Quanquam & in peccatoribus eſt, per vindictam, qui in juſtis eſt per gratiam.

DECAS XXII.

Quæst: 1. Quæ inter Regem, atque Tyrannum differentia? R. Rex timet, nè suis mala eveniant: Tyrannus, nè sibi. Ille amatur magis, iste metuitur magis. Cùm ille jubet, rogat, iste cùm rogat, jubet.

Q. 2. Quid bonus Princeps? R. Cum Plutarcho: Est viva DEI imago, id est, imago Optimi, Potentissimi, Sapientissimi. Bonitas efficit, ut nulli non prosit: sapientia, nè deviet: potentia, ut exequatur. Ex adverso Principis mali prototypon dæmon est; in id unum laborans, ut noceat omnibus. Ejus potentia, si virtus absit, proruit in omne malum; si bonitas desit, in tyrannidem; si prudentia, in ruinam & interitum. Nieremberg: in dictamin: Regiis.

Q. 3. Quid Gubernatores provinciarum? R. Ambiguum DEI instrumentum, tam aptum ad infligendas pœnas, quàm

quàm cumulandas gratias. Sunt velut hydrophylacia, ex quibus in subjectos derivantur aut præmia, aut supplicia.

Q. 4. Cui Regno Væ? R. Væ tibi terra, cujus Rex puer est; & cujus Principes manè comedunt, Eccle: 10. Ex adverso: Beata terra, cujus Rex Nobilis est, & cujus Principes vescuntur in tempore suò ad reficiendum, & non ad luxuriam. Ibidem.

Q. 5. Quot rimis arcana Principum consilia emanare possunt? R. Sex. Enunciatione ejus, qui sententiam rogavit; Confessione eorum, qui responderunt; Executorum loquacitate; Sagacium hominum conjecturis; Legatorum incuriâ, & temerariis judiciis hominum otiosorum. Ichnaleta dissert: 4.

Q. 6. Quæ Regem faciunt subditis augustum, & formidandum exteris? R. Impenetrabilis arcanorum fides, multa cum sapientibus colloquia; egregiorum

ministrorum delectus, & post navatam operam, liberalis remuneratio. Ibidem.

Q. 7. Quæ non verentur Regem? R. Gallus Gallinaceus, jacens in sterquilinio, & pedibûs occurrens cœlo, nè ruat. Grus uni pedi insistens, nè si alterum terræ infigat, mundum loco excutiat. Vermis pulverem parcè edens, nè illum cibus deficiat. Vespertilio, noctu solummodò circumvolitans, nè, si id die faciat, quisquam in illum inamoretur. Idem dissert. 7.

Q. 8. Quibûs rebûs Reges, ut ut potentes, destituti sunt? R. Labore, quô utiliter occuparentur: legibûs; quibûs eorum appetitus refrænetur: Amicîs, qui vera doceant. Ex Socrate.

Quantùm ad primum, contrarium sensit Philippus II. Rex Hispaniarum, qui munus regium idem esse dixit, ac opus textoris; hic sedet quidem, sed toto laborans corpore, ore, manibûs, & pedibus.

pedibûs. Euſeb: Nieremb: in Politicis.

Q. 9. Quibus abundant Reges? R. Qui de diviriis eorum comedunt. Jta Eccle: 5. dicitur: *Ubi multæ ſunt opes, multi & qui comedunt eas.* Abundant præterea Reges ¦ corvîs, animalibûs nempe rapaçibûs, & voracibûs.

Q. 10. Quid pulcherrimum in Principibus? R. Si nihil in iis ſit, quod eis condonari debeat. Livius Druſus Romanus, cùm domum haberet ob feneſtrarum multitudinem, cunctis patentē, Fabro promittenti, ſe quinque talentorum mercede, huic incommodo occurſurum, reſpondit; decem dabo, ſi effeceris, ut. quæ ago, cunctis pateant. Vellejꝰ Paterculus. L. ultim: Hiſtor: Romanæ.

DECAS XXIII.

Quæſt: 1. Quæ peſſima in hoc mundo? R. Pecunia, quæ non erogatur: Uxor, cui vir ſuus exoſus eſt; Filius, parentibus contumax: Rex, qui

ſimulat innocentiam. Amicus, perfidiam meditans; & Civitas, quæ ſeditionem parat. Ichnaleta diſſertat: 9.

Q. 2. Quid ſæpe intra eundem diem, nunc multùm, nunc parùm valet? R. Verbum ab adulatore prolatum: pecunia, ùt vocant devalvata; & Aulicus apud Principem gratioſus.

Q. 3. Quis timendus Principibus viris? R. Hiſtorici calamus, non minùs, quàm deformibus vetulis, pictoris penicillus.

Q. 4. Quid rarum in aulis Regum? R. Veritas. Undè Ludovicus XI. Galliarum Rex quandoque dicere auditus: omnia eſſe in ſua Aula; veritatem autem nuper illam vixiſſe ſub ſuo parente in palatio, ſed mortuam eſſe ſinè confeſſione.

Q. 5. Unde difficilis in cælum proſpectus? R. Ex aulis. Annæus Seneca rogatus, cur Aulam deſeruiſſet? non

poſſum,

possum, inquit, ex Palatii tot fenestris liberè in cælum prospicere.

Q. 6. Quot sunt, in quibus persistit Salus Reipublicæ? R. Tria. Bona lex, bonus Rex, bonus grex. Aliter: Justa lex, Sapiens Rex, Obediens grex.

Q. 7. Qui Principes populis suspecti? R. Ad quos libelli Supplicum accedunt cum tremore: Supplices recedunt cum pallore. Octavius Augustus, cùm meticulosus quidam, libellum tremulâ manu porrigeret, dixisse fertur: non oportet Principi tradere libellos, quemadmodum elephantibus, & leonibus pabulum. Et Titus Vespasianus: non oportet quenquam, à Principis conspectu tristem discedere.

Q. 8. Quos satellites plerumque habent Reges, & Principes? R. Hinc suspiria Aulicorum, promoveri expetẽtium: inde lacrymas subditorum relevari volentium. Octavius Augustus

quadam vice medius inter Horatium, ac Virgilium confidens, cùm Horatius utpote ingenii melancholici sæpiùs suspiraret, Virgilius verò affectis oculis, identidem lacrymas extergeret, dixisse fertur:

Hic lacrymas inter sedet, & suspiria Cæsar!

Q. 9. Quis feliciter, ac justè regnâsse existimandus? R. Qui si hodie sceptrum ponat, tutus viveret. De Nerva Coccejo Imperatore, fertur, auditum esse dicentem: nihil me fecisse scio, quominùs possim deposito imperiô privatus vivere tutò. Aliter: ille justè regnâsse videri potest, ex cujus domo, si omnibus rebus daretur facultas redeundi ad proprietarium, nihil omninò avolaret.

Q. 10. Fiscus cui conferri possit? R. Est lien, quo crescente, reliqui artus omnes tabescunt. Dictum est Ulpii

Trajani

Trajani Principis ob æquitatem laudatissimi. De hoc Alciatus in Emblem.

Splene aucto, reliqui tabescunt coporis artus;

Fisco aucto, arguitur civica pauperies.

Idem Trajanus cuidam suorum præfecturam conferens, & ensem præbens dixisse fertur: Tibi istum, ad munimentum mei committo, si rectè agam: sin aliter, in me magis, quòd moderatorem omnium vel errare minùs fas sit.

DECAS XXIV.

Quæst: 1. Qui sunt præstantissimi Consiliarii? R. Mortui, id est, libri. Hi enim absque respectu verum dicunt. Sententia fuit Regis Alphonsi.

Q. 2. Quid Consiliarios facit? R. Timor, quid bonos Consiliarios facit? R. Timor. quid malos? R. Timor. Aristoteles.

Q. 3. Quæ consilia plerumque feliciter progrediuntur? R. Quæ alatæ testudini insident. Festina lentè, Octavii

Augusti-

Augusti Tessera fuit, quam Reusnerus ità versu expressit.

Nec nil, nec nimium medium tenuêre beati:

Festina lentè: sat cito, si benè sat.

Q. 4. Qui Consiliarii suspecti? R. Qui semper eadem, quæ Princeps, volunt. Echoni similes, prolatas voces repetenti. Nam, inquit Martianus, si Principes aliquid asserunt, annuunt & ipsi: si negant: negant & ipsi. Ajunt; ajo: negant; nego. Umbræ, quæ quiescente Domino, quiescunt, consurgente, ac progrediente, moventur, & procedunt. Unde Jsocrates Regem suum monebat, ut eos vitaret, qui, quæcunque fecisset, laudare præsumerent.

Q. 5. Qui consiliarii nihil moderabile svadent? R. Nox, Amor, & Vinum. Jta Ovidius.

Nox, & Amor, Vinumq; nihil moderabile svadent:

Jlle

Illa pudore caret, Liber, Amórq; metu.

Q. 6. Quod Consilium trutinæ committendum? R. Quod voto tuo arriserit: quod mulier dederit: quod hirundines .(animæ garrulæ) suggesserint. Consilium illud prudentius, quod securum: opportunum, quod expeditius: quod facile, acceptabilius: omnibus his præstat, quod hæc omnia includit. Nierembergius.

Q. 7. Quæ conspicilla sunt potissimùm in usu? R. Apud Germanos, quæ repræsentant præteritum; hæc enim gens plurimûm antiquis consvetudinibus tribuit. Apud Gallos, quæ monstrant præsens: celeriter enim judicant, & celeriter aggrediuntur, quod faciendum statuêre. Apud Hispanos, quæ in futurum prospiciunt; multa enim consilia agunt de eventibus, qui ex rebus nasci solent, aut possunt. Isocrates omnibus utendum svasit; salutarem

enim

enim doctrinam quampiam exposcenti; *Recordare*, inquit, *præteriti*, *age præsens*, *&* *cave futurum*.

Q. 8. Quis Consiliariorum optimus? R. Cum Biante: Tempus. Philippus tamen secundus Hispaniarum Rex dicebat, se duobûs Consiliariis admodum felicibûs uti. Nocte scilicet, & pulvillo. Solebat enim de nocte, pulvillo incumbens consilia sua excoquere.

Q. 9. Quæ à Consilariis in Curiam procedentibus domi relinquenda? R. Cum Jmperatore Friderico II. Simulationem, & dissimulationem. Jlla enim fingit, quæ vera non sunt: ista, quæ vera sunt, obtegit.

Q. 10. Quæ requisita ad Consilium? R. Ad dandum, opus est animositate; ad recipiendum, patientiâ: ad petendum, candore: quod si passio subintraverit, cuncta pessum eant, necesse est. Porrò illis svadere arduum, quibus

sensus

sensus proprius pro oculo est. Nieremberg. in dictaminib. Generalibus.

DECAS XXV.

Quæst. 1. Quæ res nulli mortalium, omnino concredenda? R. Quam omnino tacitam voles. *Plerosq; contigit in perplexas incidisse quæstiones, quòd imprudenter, quibus non oportuit, secreta crediderint. Sive uni, sive pluribus dixeris, idem est. Facilè sermo ab uno ad alterum effluit; ab hoc ad omnes: ità ut cum omnes palàm ignorent, clam omnes sciant.* Cardin: Bona in manuductione. *Secretum est clavis cordis, frustrà quereris pervenisse ad omnes, quod non poteras uni subticere. Quod volueris plures ignorare, illud dixeris omnino nulli.* Nieremberg: in dictam: prudent:

Q. 2. Quid illud, in quo promittendo liberales sunt singuli; duri, universi? R. Beneficium, quod à communitate petitur. Strada de Bello Belgico:

Obsequen-

Obsequentes singuli, contumaces universi.

Q. 3. Quid, quod apud fæminas præcurrit, apud viros sequitur? R. Anser, seu garrulitas. Refert Daniel Meusnerus in Emblem: Munchsbergensis Civitatis symbolum esse fæminam, quam præcurrit Anser, virum verò Anser subsequitur. Lemma: *Lingva præcurrit mentem.*

Q. 4. De quibus Concionatorem non oportet loqui? R. Quorum ipse observantiam nullam habet. Optimus ille Prædicator, qui verba facit, de quo Pöëta: *Ad populum qui verba facit, laudem inde meretur,*

Si verè liceat dicere; verba facit.

Q. 5. Quis Pythagora taciturnior habitus fuit? R. Ejus statua: ille enim quandoque, hæc nunquam locuta fuit.

Q. 6. Quid non cadit sub nostrum arbitrium? R. Quid quisque loquatur. Unde neque curandum, quis hominum

de

de nobis sermo sit. Ego, dicebat Titus, Vespasianus, quoniam nihil facio contumeliâ dignum, mendacia nihil curo. Et Seneca ad Gallionem de Remediis fortuitorum: *quibusdam canibus sic innatum est, ut non pro veritate, sed pro consvetudine latrent. Famæ nostræ*, inquit S. Franciscus Salesius in Philothea p. 3. c. 7. *nos oportet esse Zelatores, non Idololatras.* Et S. Xaverius l. 1. ep. 5. *Parùm refert ab hominibus judicari, præsertim ab ijs, qui priùs judicant, quàm intelligant.*

Q. 7. Quid faciendum silentium suum pertæso? R. Proferendum aliquid, quod silentio melius sit. Aut sile, dicebat Pythagoras, aut adfer silentiô meliora.

Q. 8. Quis sæpiùs audit, quod non vult? R. Cum Pöëta:

Os qui non claudit, quod non vult sæpius audit:

Non

Non domus est pacis, ubi regnat lingva loquacis.

Q. 9. Quid illud, quod non promittit is, qui sapit? R. Quod statim dare potest.

Bis non spondebis, quod mox præstare valebis;

Qui cito dat, bis dat, qui tardat munera, nil dat.

Q. 10. Quid illud, quod non facilè confitendum alteri? R. Quod non dum est certum tibi.

DECAS XXVI.

Quæst. 1. Quorum cogitationes divulgant aves cæli? R. Eorum, qui detrahunt Principi. *In cogitatione tua,* inquit Ecclesiastes c. 10. *Regi nè detrahas, & in secreto cubilis tui nè maledixeris diviti: quia & aves cæli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit sententiam.* Si res potentem tangat, aut divitem quod in aurem murmuraveris,

raveris, credito divulgandum per orbē. Nieremb: in dictamin: prudentiæ.

Q. 2. Quis proficuè errat? R. Qui bene loquitur de omnibus? Lingva bona hoc fænore gaudet, ut de ipsa loquantur bene omnes. Jdem ibidem.

Q. 3. Quis consvevit non vera loqui? R. Qui non curat vera audire. Talia enim vehit rivus, qualia fons suggesserit.

Q. 4. Quid vox populi? R. Si passio deest, vox Dei est. Si passio adsit, vox diaboli est. Cæterùm vulgus plerùmque instabile, pronum in affectum, judicii expers; invidum, suspiciosum, credulum, comprimi nescium, turbidum, ac quodlibet nimiùm augens, Favet fervidis, negligit publicum, verbîs ferox, metu, aut spe semper nimium. Ex Cicerone, & Tacito.

Q. 5. Jn quo mulieres præ viris abundant? R. Sensibûs, nam præter visum,

ſum, auditum, odoratum, guſtum, & tactum, pertinaciam, & garrulitatem pro ſenſu habent.

Q. 6. Quænam ex arboribus ſapientiæ laudem obtinet? R. Corylus, quæ ad ventorum furias flectit ſeſe, atque ità incolumis perſiſtit, cùm interea flecti neſcia ſæpiùs ventìs agitetur ingens pinus, & radicitus evelli valeat. Quare, cùm ſubinde mulier, acceptìs à Marito verberibûs, flens ſub Corylo conſediſſet, quæſivit Corylus cauſam gemitûs; & intellectô, quod erat, fertur dixiſſe. Si ſcires flecti, tacere, flante tuo domeſtico Æolo, ut ego quidem facio, nec mala verba, nec verbera ferres.

Q. 7. Quæ ſunt loquelæ accidentia? R. Loqui màlè, infirmitatis eſt; loqui vera, ingenuitatis: loqui opportunè prudentiæ: loqui importunè, ſtultitiæ: non loqui, ubi loquendum eſt; puſillanimitatis. Nierembergius.

Q. 8. quæ sunt vestigia, ex quibus fatuus deprehendi possit? R. Cum Aristotele. Facilè, ac perperam judicare: præpropere mentem edicere: nolle uti præsentibus: & de rebus honestis, ac bonis malè opinari.

Q. 9. qui se habebit bene congressus, vel convivium? R. Cum Matthæo Tympio: si in eo reperiatur totum Alphabetum. Sunt autem in Alphabeto literæ aliæ mutæ, aliæ vocales, aliæ semivocales. Jn Convivio, ut rectum sit, oportet Virgines tacere, & esse mutas: Juvenes, semivocales, qui non nisi interrogati, loquantur. At Viros rerum peritos, Vocales! *loquere major natu.* Eccl: 32.

Q. 10. quis lingvâ male utitur? R. Stultus loquendo: & sapiens tacendo Videturq; tam sapiens peccare, si ubi loquendum est, sileat, quàm si stultus, cui omnino silendum est, loquatur. S. Bernar-

Bernardus ad Religiosam volentem tantùm latere: *Si de fatuis Virginibus es congregatio tibi necessaria est: si de prudentibus, tu congregationi.* nempe, ut, alias instruas.

D E C A S XXVII.

Quæst: 1. quid est proprium Interesse? R. Proprium Interesse, est à DEO abesse: diabolo verò adesse: nemini prodesse: plurimis obesse: officio suo deesse: subditis, male præesse: & legibus nolle subesse.

Q. 2. Quid est maximè inter homines arbitrarium? R. Ex Dictaminibus Generalibus P. Nierembergii decade 4. n. 38. Honor. ibi enim solet investigari, ubi & infamia occurrit. Ut eum prætendas, opus est prudentiâ, ut consequaris, felicitate: ut conserves, patientiâ: ut ambias, dolô, & astutiâ.

Q. 3. Quis pontium in mundo maximus? R. Ex Navigerio. Tria esse in Hispania

Hiſpania mirabilia! Urbem cinctam ignibus: & eſt Madritum, quod muros ex ſilicibus habet. Aquam ſupra pontem, decurrentem; & eſt Aquæ ductus Segoviæ, qui ex una pontis parte, ad alteram arcuatim per pontem fertur. Tertium, eſt Fluvius Gvadiana, qui ſub terram deſcendens, poſt emenſum decem leucarum iter erumpit, atque ità terra imminens pontem quendam conſtituit, in quo decem millia pecorum paſci ſolent.

Q. 4. quis cùm bonus ſit, malus eſt? R. qui ſuâ causâ bonus eſt. Publii Annii Taciti Imperatoris Teſſera fuit: *Malus, qui ſuâ cauſâ bonus.*

Q. 5. quis arrogans, cùm regnare cœperit? Is, qui cùm ſubeſſet, nimiùm dejectus fuit. *Nequit alios gubernare, qui non novit alios ſufferre. Neque unquam bene præeſt, qui ſuſpicionibus ſubeſt.* Nieremberg: in Dictam: Regiis.

Aliter Claudianus l. de Eutropio:

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum,
Cuncta ferit: dum cuncta timet, desævit in omnes,
Ut se posse putent, nec bellua tetrior ulla,
Quàm servi rabies, in libera colla furentis,

Q. 6. Quis docet facere malè? R. Princeps, qui definit facere bene Nieremb: in dictam: Regiis. *Rex velit honesta, nemo non eadem velit.* Seneca, & Pòéta recentior: *Rex vitando vetat: & faciendo docet.* Claudianus verò: *Componitur Orbis Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus humanos edicta valent, quàm vita Regentis.*

Q. 7. Qui sani ægrotant? R. Jlli qui aliena negotia curant *sua*, inquit in ep. Seneca, *satiùs est mala, quàm aliena tractare*, & alibi: *Ego ubicunq; sum, meus sum; rebus non me trado, sed commodo; nec consector temporis perdendi causas; & quocunq;*

& quôcunq; constitutus locô, ibi cogitationes meas tracto, & aliquid in mente salutare verso.

Q. 8. Quis ingratus Conviva? R. Erinaceus, qui cùm satis de cibo abligurivit, quantùm potest, aculeis configit, & secum domum defert. Talis olim Cæcilianus, qui cùm furta de cæna auferre vellet, à Martiale audiit: *Non te Cæciliane cras vocavi.* id est, non te invitavi ad cœnam, hodie ut tantùm furareris, quantùm tibi pro crastina cœna sufficeret.

Q. 9. Cui prodest magis lavari in littore quàm in maris profundo? R. Prædestinationem suam cogitanti. Sufficit mihi, dicebat B. Ægidius, de prædestinatione quædam subtiliora interrogatus, sufficit, inquit, littus maris ad lavandum pedes, ac totum corpus, magisq; hoc volo quàm abyssum illam intrare, in qua facilè mergi possim.

Q. 10. Quod genus hominum tibi dicet verum? R. Coll. Crac: S.J. ad I. Petr.

Si secretarum seriem vis noscere rerum;
Ebrius, insipiens, pueri dicent tibi verum.

DECAS XXVIII.

Quæst: 1. Quid illud, quod quisque facilè credit? R. Quod factum valde voluit. *Quod nimis miseri volunt, hoc facilè credunt.* ait Seneca in Hercule.

Q. 2. Cujus querelas ridere solemus? R. Nucis Arboris, quæ in publico sita, apud Ovidium lamentatur se nunc saxis, nunc fustibûs impeti, fructuq; spoliari. Cur enim in publico potiùs, quàm in concluso horto sedem delegit? Ita sanè frustrà queruntur, qui sese passim publicis turbis miscent, atque inde multa mala ab obvio quoque referunt. *Circumcidenda est cursitatio*, monet Seneca de tranquillit c. 12 *qualis est Magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora pererrantium.* Si videlicet neminem in te impingere velis. Q. 3. Quod

Q. 3. Quod mare cæteris magis imperscrutabile? R. Mare pacificum. Seu Homo, qui omnes affectus sedatos habet.

Q. 4. Quandonam facilè decrescunt, quæ etiam videntur maxima? R. Si cum majoribus in comparationem venerint. *Miseria*, inquit Nieremb: *quam in altero majorem vides, infortunii nomen amisit. Elephas, utcunq; magnus, comparatus ad Caucasum exiguus; granum tritici utcùnq; parvum comparatione ad atomum factâ, magnum est.*

Q. 5. Quem citò pœnitere solet? R. Qui citò judicaverit: qui desertâ viâ publicâ, ignotum iter ingressus est, qui imperito medico utitur; & qui dum potuit, occasione uti noluit. Hinc illud Hannibalis: *Cùm potui, nolui, cùm volui, non potui.*

Q. 6. Quid pejus, quàm culpam admittere? R. Culpæ favere, admittere

enim est fragilitatis; favere, malitiæ.

Q. 7. Quæ habitatio cæteris melior? R. Quæ bonum vicinum habet. Quare Themistocles domum venditurus, per præconem populum admonuit, eam habere bonum vicinum, ideoque majori pretio exponi. Cæterùm bene habitant Europæi versi ad Aquilonem; Libyci ad Austrum: Asiatici ad Subsolanum: Itali ad Zephyrum, Porrò Civitas laudanda, quæ ad solem, & ventos bene versa, bonîs aquîs, & commoditate commerciorum utitur. Qualem Strabo l. 17 scribit esse Alexandriam, à Macedonibus extructam.

Q. 8. Quis nusquam habitat? R. qui habitat ubique. Ità Martialis ad Maximum:

Esquilis domus est, domus est tibi colle Dianæ:

Quisquis ubiq; habitat, Maxime, nusquam habitat.

Q. 9. Quomo-

Q. 9. Quomodo quis facilè dives fieri possit? R. Si cupiditates, & plura volendi desideria tollat. Epicurus, *Huc cogitationes tuæ tendant*, inquit Seneca: *hoc cura, hoc opta, ut contentus sis temetipso, & ex te nascentibûs bonis.* Quid porrò inde? omnibûs ditissimìs ditior eris.

Q. 10. Quis, licèt nihil admodùm habeat de peculio, inter divites censendus? R. Qui nihil cuiquam debet Nieremb. Aliter Seneca l. de 4. Virtutib. *Qui sibi ipsi satis est, cum divitiis natus est.* Et Valerius Max: l. 4. c. 4. *Omnia habet, qui nihil concupiscit.*

DECAS XXIX.

Quæst: 1. Cui obveniunt proniùs mundi honores, & officia? R. Solventi. Ajunt nostri sæculi Principes in solario depingi fecisse diversa officiorum insignia. Desuper à dextris efformatus erat sol; à sinistris, venti; subscriptio: *Dabitur.*

bitur. Quæstione inter Proceres motâ, quid eâ re portenderetur, alius, inquit, hæc dignitatum officia, insigniaq; illi obventura existimem, cui Rex, ùt sol benignè affulserit: alius verò, illi fortunam ejusmodi obventuram auguror, inquit, cui Venti, & Favonii Regii suas gratias afflaverint. At tertius; Ægyptiaca hæc scribendi ratio est, inquit, & in hunc modum legenda: *Sol-Venti dabitur!*

Q. 2. Quandonam Cocus artem, & operam perdidit? R. Cùm Dominus nec fame laborans, nec comedendi appetitu instructus mensæ accubuit.

Q. 3. Quæ matres, optimæ quamvis, pessimas genuêre filias? R. 1. Veritas, nam odium parit: 2. Familiaritas, contemptum enim parit: 3. Prosperitas, quippe superbiam parit: 4. Securitas, nam pessimorum periculorum Mater est.

Q. 4. Avari,

Q. 4. Avari, quandenam cœnant? R. Cùm Hospites discesserint.

Q. 5. Quid in mundo non facilè atteritur, neque destruitur? R. Veritas, & sinceritas nam neque in usu sunt, neque facilè convenibiles.

Q. 6. Jn quo plurimi consentiunt, idemq; sapiunt? R. Jn emendo, & vendendo. Vendentes enim omnes cogitant sua carò distrahere, ementes levi comparare. Unde apud Augustinum, Histrio die nundinarum proclamavit, edicturum sese, quid quisq; mente volveret: concurrente autem populo; dixit: aut ut carò vendatis, aut ut levi ematis.

Q. 7. Unde felicitas? R. Alia nasci solet; alia seminari, alia fieri. Nascitur, quæ sponte occurrit: seminatur, quæ resultat ex meritis; fit, quam prætensio extorquet. Hæc postrema, duplici forma exprimitur: dolô, & industriâ. Jn

prima, forma formatur ex luto; in altera funditur ex ære, atq; hinc magis diuturna est. Euſ. Nieremb.

Q. 8. Quæ ſunt qualitates hominis? R. A virtute redditur bonus: ab operibus redditur magnus, & ab occaſione redditur celebris. Idem.

Q. 9. Quæ ſunt ſufferentiæ proprietates; R. Sufferre hominē; manſvetudo eſt: ſufferre fortunā, fortitudo. ferre dolorē, tolerantia: ferre ſe ipsū, aliqua virtꝰ: ferre calumniā, virtꝰ plurima; ſufferre omnia, ad omnia ingens remediū. Idē.

Q. 10. Quæ quibus ſunt proficua? R. Generoſos juvat prudentia: audaces, fortuna; arrogantes, patientia aliena: humiles, patientia propria: ſuperbos, vilitas ſua. Idem. Minerva ſubinde ad rivum conſidens, tibiamq; inflans, cùm buccas admodum ineptè tumentes conſpexiſſet, non modò fiſtulam abjecit, ſed & humilior evaſit, quæ alioquin de ſua forma præſumpſerat.

DE-

DECAS XXX.

Quæst: 1. Quæ non debent occuli? R. Benevolentia Principis, erga subditum: ægri morbus, erga Medicum: & pauperis inopia, habentis divitem amicum. Ichnaleta differt: 1.

Q. 2. Quorum venire, & quorum redire timendum? R. Ab Herodis venire, & à Turcarum redire, libera nos Domine. Alluditur primò ad dictum Herodis Matth: 2. ad Reges Orientis prolatum: *Ite, & interrogate diligenter de puero; & cùm inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens, adorem eum.* Secundò alluditur ad Selimi Turcarum Imperatoris Symbolum: qui lunæ in quadratura secunda positæ adscripsit: *Redibo plenior.* Significans, se hostes suos, potentiori, ac antè, manu aggressurum.

Q. 3. Qui sunt, quibus placet, quod dereliquerunt? R. Dux præliô victus,

cui dolet, non coluiſſe pacem: Maritus ductâ nequam uxore, quem pœnitet deſeruiſſe cælibatum. Aulicus Principis gratiâ excuſſus, cui demum placet privata vita: & iter faciens mari, quod terrâ fieri poterat.

Q. 4. Quid meritò apud Phyſiognomos mirabile habetur? R. Cum Marciale.

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine luſcus,
Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

Q. 5. Cui non tutò credimus? R. Jlli, qui nimis multis credit. Unde Pòéta.

Qui cuivis quidvis credit, malè creditur illi:
Quô mihi credis plus, hoc tibi credo minùs.

Q. 6. Quæ mala, bona ſunt; & quæ, cùm bona ſunt, mala ſunt? R. Somnia. Si enim malum ſomnio, bonum eſt,

rem

rem se ità non habere: si verò somnio bona, malum est, rem ità non esse.

Q. 7. Penes quas animantes est gubernatio mundi? R. Esse penes Ovem, Anserem, atq; Apiculam. Nam ex Ove habemus membranam, ex Ansere pennas, & calamos; ex Apicula ceram. His autem tribus constant decreta Principum, quibûs regitur Mundus.

Q. 8. Qui primi fuerunt in Orbe Cantores? R. Aviculæ! hæ enim antè hominem productæ. Unde ille dicebat: Primæ nos Musicam docuere aves, œconomiam formicæ, politicam apes.

Q. 9. Jn quibus negotiis semper inveniuntur magnæ difficultates? R. Ubi in operantibus nimia debilitas est.

Q. 10. Unde dolor? R.: Vel quia habemus, quod nolumus, vel quia, quod volumus, non habemus. Deest, quod cupimus, abundat, quod odimus. Aliter: dolemus, vel quia erramus amando,

vel

vel quia fallimur cognoſcendo. *Cùm ejulantem quempiam videris in luctu,* inquit Epictetus in Enchir: c. 22. *ſive peregre profectô filiò, ſive rebûs amiſsis; cave nè te viſum illud moveat, ut exiſtimes verſari eum in malis ob externa; ſed ſtatim ipſe tecum diſtingvito, ſitq; in promptu, ut dicas. iſtum affligit non caſus ille* (alium enim non affligit) *ſed concepta de eo opinio.*

DECAS XXXI.

Quæſt: 1. Quæ fugienda Sapienti? R. Cum Seneca l. de moribus: Fugienda ſunt omnibus modis, & abſcindenda igni, ac ferro, totoq; artificio ſeparanda: langvor à corpore, imperitia ab animo, luxuria à mente, à civitate ſeditio, à domo diſcordia, à cunctis rebus intemperantia.

Q. 2. Quid oportet cavere navigaturum? R. Nè velit leges præſcribere ventis, aut mari. *Si ventis vela committeres,*

teres, non quò voluntas peteret; sed quò flatus impelleret, promovereris; ait Boëtius l. 2. de Consol. prosâ primâ.

Q. 3. Quid multis pro Angelo Custode est? R. Calamitas, ita Æneas Gazæus. Et Plinius Junior l. 5. ep. 26. *Nuper me cujusdam amici langvor admonuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut avaritia, aut libido sollicitat? non amoribus servit, non appetit honores, opes negligit, & quantulumcunq; ut relicturus, satis habet. Tunc Deos, tunc hominem esse se meminit. Invidet nemini, neminem miratur, neminem despicit: at nè sermonibûs quidem malignis, aut attendit, aut alitur.*

Q. 4. Quid illud, sinè quo ægrè subsisteret mundus? R. Paupertas. Si paupertatem abstuleris, inquit Divus Chrysostomus super orationem Annæ, omnem vitæ conservationem sustuleris, vitamq; nostram corruperis. Nec nauta,

nec

nec gubernator, nec agricola, nec ædificator, nec textor, nec calceamentorum sutor, aut faber, nec alius quis horum erit artificum.

Q. 5. Quis rem, sibi necessariam: petit à se auferri? R. Infirmus. Unde in vitis Patrum legitur, quòd Sanctus quidam liberationem à morbo poscenti dixerit: rem tibi necessariam cupis auferri: si enim aurum es, probaris, si ferrum, à rubigine mundaris.

Q. 6. Quid est, quod timendum habent Majores? R. Illud, quod ab illis timent minores. Unde Seneca Magnates alloquitur.

Omne sub regno graviore regnum est.
Quidquid à vobis minor extimescit,
Major hoc vobis Dominus minatur.

Et Eccles. c. 5. *Excelso excelsior est alius, & super hos quoq; eminentiores sunt alij, & insuper universæ terræ Rex imperat servienti.*

Q. 7. Quis

Q. 7. Quis sæpe dolet, sæpe suspirat? R. Is, quem mundus beatum existimat. *Iste*, inquit Seneca ad Gallionem, *quem beatum credis, sæpe dolet, sæpe suspirat: Multi illum comitantur: mel muscæ sequuntur: cadavera lupi, frumenta formicæ, prædam sequitur ista turba, non hominem.*

Q. 8. Quibûs infernus plenus est? R. Qui pœnitere voluerunt, sed voluerunt tantùm. Quis verò implet cælum? R. Cum Sfortia Pallavicino de arte perfectionis l. 1. c. 7. Infernus; scilicet perpensus, & ritè consideratus.

Q 9. Quod malum in moribus argumentum? R. Semper sic actum esse. *Argumentum pessimi turba est*, inquit Seneca, de Vita beata c. 10. Quæramus, quid optimê factum sit, non quid usitatissimum. *Quàm malum argumentum: semper sic actum est.* Oliva tom. 3. Conc. 18.

Q. 10. Cur

Q. 10. Cur apud Veteres scribebatur Cajus per signum C. Caja per signum Ɔ? R. Quia fæminæ omnia invertere solent. Balthasar Bonifacius l. 14. c. 1.

DECAS XXXII.

Quæst: 1. Cui pœna statuenda? R. Cui quater venia data est. Scilicet Aurelius Imperator se annô ætatis suæ trigesimô septimô reperisse in Cypro, Regis cujusdam epitaphium ejusmodi. Hæc mihi gubernandi ratio: quod obtinere potui virtute, non quæsivi habere fraude: quod pace, hoc nequaquã bellô: quod prece, id nequaquã minîs; quod corrigere in privato, nequaquã correxi in publico: quod admonitionibûs, hoc nequaquam pœnîs. Consolatus sum amicos, vitavi inimicos; non profusus in dando, non avarus in accipiendo. Nemini pœnam statui, cui priùs quater non ignovissem.

Q. 2. Quis

Q. 2. Quis hostis timendus? R. Is, quem cunctantem videris. Annibalis dictum fuit: *Plùs metuo Fabium cunctantem, quàm Marcellum præliantem*, Plutarchus in Apophtegmatis.

Q. 3. Quis vultus virorum Principum? R. Qualis ridentis cæli. *Decet supremas excellentias, ut serenæ sint, & sereno animo.* Cyrillus Alexandrinus Apologiâ ad Theodosium Imperatorē. ex adverso de fæce hominum dici potest illud Senecianum: *Inferiora sunt, quæ fulminant.*

Quæst: 4. Cui domestica intuta? R. Qui nimius est ad aliena. Augustus Imperator moriens reliquit quatuor libros: in primo signavit mandata de suo funere: in secundo, gesta sua: in tertio, summam militum, redituum, impendiorum, & pecuniæ, in quarto, præcepta Tiberio data, inter quæ nè multos manu mitteret: nè urbem varia plebe repleret:

repleret: nè multos civitate dimitteret: nè uni gubernationem committeret: & ut esset contentus fortunâ sua, nè dum plura appetit, quæ conservari non possunt, perdat & propria. Dio: l. 56. Alexander apud Senecam: Svasoriâ 1. Orbem, quem non novi quæro; quem vici, relinquo, non quærimus Orbem, sed amittimus.

Q. 5. Quid oporteat facere scripturum? R. illud, quod Aristoteles, fecisse legitur apud Cassiodorum l. de Dialectica; hic enim librum *Perihermenias* confecturus, calamum dicitur intinxisse in mente.

Q. 6. Quid est, quod diligimus, & odit nos; odimus, & diligit nos? R. In vita B. Macarii legitur, puerum quendam, cùm Macarius cum Socio iter facit, occurrisse, ad Matrem suam dicentem: O Mater, est quem amo, & odit me. Est, quem odi, & diligit me Di-

cebat

cebat autem Beatus: prior, Mundus, alter, DEUS est.

Q. 7. Quæ sunt, quæ rectè aspiciuntur, cùm abeunt, non sic cùm veniunt? R. Cum Aristotele: Voluptates. Rectè Pöéta: *Læta venire Venus, tristis abire solet. Multi in fine sunt decepti, qui primò bono spiritu videbantur inducti.* Thomas Kemp: l. 3. c. 14.

Q. 8. Cujus rei penuriam sanctus amor habet? R. Cum S. Hieronymo epist: ad Nepotianum: *Crebra munuscula, & sudariola, & fasciolas, & vestes ori applicitas, & degustatos cibos, blandasq; ac dulces literulas sanctus amor non habet.*

Q. 9. Quô fiet, ut non facilè aliis succenseamus? R. Si nos ipsos in eorum loco collocaverimus. *Philothea, in actionibus tuis esto æqua, & justa. Colloca te semper in proximi loco; & illum in tuo; itaq; de illo bene sentiees. Venditricem te*

cem te fac, dum emis, & emptricem, dum vendis: ita fiet, ut iustè & vendas, & emas. S. Franciſcus de Sales in Philothea p. 3. c. 36.

Q. 10. Quid omnibus accidit ante te, & quid accidet omnibus poſt te? R. Mors. *Eò ibis*; inquit Seneca epiſt. 78. *quò omnia eunt, ad hanc legem natus es, hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus poſt te.*

DECAS XXXIII.

Quæſt: 1. Quæ ſunt pecuniæ conſequentia? R. Qui eam ſurripit, fur eſt: qui retinet, avarus eſt: qui expetit, pauper eſt: qui amiſſam deplorat, miſer: qui amittit, opinione ſua infelix eſt. Neremb: in Stoicis.

Q. 2. Quid faciendũ, rerũ ſuarũ jacturã paſſo? R. Cogitandũ, non tã quid amiſerit, quàm quid ſervaverit: perdidiſti omnia: habes, unde gaudeas, ſi te ipſum ſervâſti.

Q. 3. Quod

Q. 3. Quod est multorum bonorum principium, etsi ipsum non videatur bonum? R. Calamitas. Ex superbia, dicebat ille, nata est rixa; ex rixa, bellum: ex bello multiplex injustitia: ex injustitia, devastatio agrorum, ex devastatione agrorum, fames, ex fame pestilentia: ex pestilentia, timor Domini, & pœnitentia. Ex hàc omnia bona.

Q. 4. Aliquidne in fortuna æquitatis est? R. Esse, nam *spem dat pauperibus, divitibusq; metum.*

Q. 5. Quis pacis usus? R. Mites illam possident, patientes conservant: pacifici efficiunt: boni eâ fruuntur.

Q. 6. Quis errat per circuitum? R. Is, qui eligit apta media ad malum finem. Nierem; Thomas Morus, cùm vidisset nobilem puellam mirè se comentem; nisi, inquit, DEUS pro hoc tuo tanto labore tibi infernum reddat, magnam profectò tibi faciet injuriam.

Ex Stapletono in vita Thomæ Mori.

Q. 7. Cui bono sunt in urbibus Histriones? R. Ut dignosci possit, quanta in loco sint otiosa ingenia: nam negotiîs præpeditorum non facilè quis Histrionem accedet. Alexander M. tamen aliter sapuit, hic enim Leucadiam oppugnaturus, priùs Histrionem eò submisit, ut ex confluente spectatorum numero intelligeret, quis populus in ea urbe esset.

Q. 8. Quis nescit timere? R. Plebs jejuna. Nam ut Aristoteles in Ethicis inquit: *nulla ratione ducitur, nullâ æquitate mitigatur, nec ullâ prece flectitur populus esuriens.* Et de Augusto Tacitus l. 1. Annal: *Ubi militem donis, populum annonâ, cunctos dulcedine otii pellexit, insurgere paulatim; munia Senatûs, Magistratuum, legumq; in se trahere, nullo adversante.* Quo in loco Author satis insinuat, populum, ut fame

irritari,

irritari, sic effrænem reddi annonæ abundantiâ.

Q. 9. Cui omnes facilè fidem habent? R. Jlli, qui, cùm doctus, simulque improbus sit, asserit, aliud esse scire, & aliud facere. De hoc Pöéta.

Scire, ait, & facere, hæc duo sunt diversa negabo?

At respondebit mox tua vita, probo.

Q. 10. Quis peccat duplici malitia? R. Is, qui peccare constituit. Malum enim est, malum velle, pejus autem, ut malum facias constituere.

DECAS XXXIV.

Quæst: 1. Quæ literæ Alphabeti discentibus difficillimæ? R. C. D. seu Cede. Ludovicus XI. Rex Galliæ aliquando Bennienſi Abbati insinuaverat, Abbatiâ suâ cedere vellet. Significavit autem is Regi: se per 42. annos, quibûs Abbatem egisset, discere conatum A. B. Gallicè. Abbè, nunc se totidem

annîs indigere pro discendis difficillimis literis C. D. seu Cede,

Q. 2. *Quod* est inter Grammaticos vocabulum miserrimum? R. Juxta Plautum: *Habuisse*: Juxta Senecam: *Fuisse*. Philippus III. Rex Hispaniarum moriens auditus est dicere: *Nihil confert: Regem fuisse, nisi ut in morte, fuisse doleat.* Et Pòëta.

Dupliciter miser es, qui felix antè fuisti.
Dupliciter felix, qui fuit antè miser.

Q. 3. *Quod* verbum in Grammatica magis est æquivocum? R. Vocabulum Statim. Vieira, non est, inquit, verbum magis æquivocum, nec magis dubiæ significationis adverbium, quàm statim, in expeditionum materia. Vix datur remissio, quæ non descendat cum uno, statim; & non est consilium, quod non ascendat cum duobus statim, & aliquando cum tribus. Sed ista statim quàm longa sunt quàm morosa, & quanto,

durant

durant tempore. Dantur statim de duobus, de quatuor, de decem annis, & aliquando de tota vita. Videtur unũ statim, alteri statim additum, idem esse, quod unum non, additum alteri non. Non, additum non, significat: ità, & statim, additum statim frequenter significat idem, ac nunquam, & quasi semper idem ac tardè.

Q. 4. *Quinam* Clerici maximè peccant adversùm leges Grammaticæ? R. Illi, qui beneficia in numero plurali conjungunt cum persona singulari. Illis tamen videtur ignoscendum, qui scribunt: *Nos DEI gratiâ!* quippe ejusmodi pluribus personis æquivalent.

Q. 5. Quod verbum suspectum apud Grammaticos? R. Deinde, vel cras faciam. Nam Deinde est talis platea, quæ deducit ad portam quæ dicitur nunquam, Ex Nierembergio.

Q. 6. Quale nomen Homo? R. Ad-

 jectivum

jectivum. Nam sinè substantia subsistere non potest.

Q. 7. Cui sua supellex certissima, & tutissima? R. Malis Pöétis, quis enim illis quidpiam suffurari velit. *Nil securius est malo Pöéta.* inquit bonus Pöéta.

Q. 8. Quid intentatum reliquerunt Pöétæ? R. Nihil, juxta illud Horatii de Arte: *Nihil intentatum liquêre Pöétæ.* & illud: *Pictoribus, atq; Pöétis quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.*

Q. 9. Unde dicta est Calamitas? R. Si interrogaveris Grammaticos, inquit Vieira, respondebunt à calamo: hæc calamitatis derivatio certior est in Politica, quàm in Grammatica, omnes enim ferè calamitates à calamo; Regum præsertim, & virorum Principum nisi calamô bene utantur.

Q. 10. Quod verbum in Mundo maximè in usu? R. Verbum rapio. Conjugatur enim per omnes personas, modos,

modos, & tempora, jam à mundi principio, & adhuc nullus ʿrapiendi finis. Unde Propheta: *à minore usq; ad majorem, omnes avaritiæ student.*

DECAS XXXV.

Quæst: 1. Quid est plùs quàm præteritum? R. Libenter dedisse, hæc enim virtus dudum præteriit ex hominibus.

Q. 2. Unde dictæ sunt exequiæ? R. Cum Julio Solimanno: Congruit funeri, nomen Exequiarum; quia rusticos exæquat Regibus.

Q. 3. *Quod* Verbum maximè defectivum? R. Apud Avaros, Verbum Dare, nam & præsens, & præteritum, ac fortè etiam futurum illi hoc locó deest quare Pòéta.

Euclio credo tibi, Verbum Dare defectivum est,
Tempore præsenti, præteritoq; caret.

Q. 4. *Quandonam* rectè latinè di-

citur: Miſeria noſtra magnus eſt? R. Cùm Rex, vel Princeps populo, multarum miſeriarum cauſa eſt. Sic Mimus Diphilus in theatro Romano, intento in Pompeium digito aliquando dixit: *Miſeria noſtra, Magnus eſt.*

Q. 5. Quod eſt verbum mendacio proximum? R. Medicorum Recipe. Unde in Ponticum luſit Pòéta:

Pollicitus nonnulla mihi, nil Pontice præſtas:
Ut Medicus, quamvìs nil det, ait, Recipe!

Q. 6. Quid quilibet hominum mavult dicere, quàm facere? R. Cum Pòéta. Jus omnes malunt dicere, quàm facere! *Libenter alios habemus perfectos, & tamen proprios non emendamus defectus. Volumus quòd alii ſtrictè corrigantur; & ipſi corrigi nolumus.* Th. Kemp. l. 1. c. 16.

Q. 7. Qui mortalium inter ſe facilè

conveniunt?

convenιunt? R. Illi, qui aliquid idem- sciunt. At verò, qui facilè disconveni unt? R. Ji, qui itidem aliquid idem sciunt. *Qui enim velit ingeniô cedere, nullus erit.*

Q. 8. Occasio bona quid est? R. Medietas felicitatis; adjunge diligentiam, & habebis felicitatem integram At quæres, quid est occasio mala? R. Est Lubricum, in quo pauci sibi constitère, nam ut Seneca ep. 116. *In sicco quoque parùm firmiter stamus, nisi à lubrico, quantùm possumus, recedamus.* Pompeius captos Piratas à mari centum milliaribûs relegavit, nè occasione redeunte, ad rapinas reverterentur. Florus l. 3. *Non satis cecidisse piget hominem, qui adhuc manet in lubrico.* S. Bernardus Sermone 1. in Pasch.

Q. 9. Amorculis inutilibus quid faciendum? R. In primo flumine sunt mergendi. De Trucis Cuspinianus: in

primo flumine mergendi erant. *Quisquis in primo obstitit, repulitq; amorem, tutus, ac victor fuit.* Seneca tragædiâ 4. Cùm seri cœpit linum, dicebat hirundo ad socias aves: impedite. Cùm cresceret, dicebat: evellite. Cùm maturesceret, dicebat: depopulemini. Neglexere, Indè adversùm illas laquei. Ex Æsopo hinc Poëta:

Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas, invaluêre moras.

Q. 10. *Quis* nec sibi, nec aliis bonus? R. Canis jacens in fæno, ad quem apud Æsopum bos: nec fæno vesceris, nec alium vesci sinis. Egregium Avari Symbolum.

DECAS XXXVI.

Quæst: 1. Quid est, quod nescimus, & docemus omnes? R. Medicina. Theodectes apud Hermippum.

Q. 2. Quæ res temporibûs nostrîs admodum privilegiata? R. Podagra, neque

neque enim, cùm plerumque lecto decumbat, cuiquam accedenti occurrit, nulli aſſurgit, nulli vices viſitandi rependit: non urgetur ad itinera ſubeunda, non ad ſaltationes, & choreas, non ad importunos hauſtus, & conviviorum ſumptus.

Q. 3. Contra peſtilentiam, quod eſt præſervativum? R. Citò, procul, ſerò. Jd eſt, ſi citò de loco, ubi malum incipit, diſcedas; ſi, quàm potes, remotiſſimè habites, ſi ſerò, unde abiiſti, redeas.

Q. 4. [*Quis* eſt ſtatus Medicorum erga ægrotos? R. Apud pauperes; Medicus ſcit nihil: apud divites omnia: blandus apud liberales: apud avaros, ſeverus. Si ſæpe adſit, parit ſui nauſeam: ſi raro, deſiderium:] veniens eſt ut Angelus; præſens ut homo, diſcedens habetur ut diabolus.

Q. 5. Quæ ſe in morbis juvant mutuò? R. Medicus, & infirmus, Medi-

cus enim curat valetudinem infirmi, & æger curat paupertatem Medici. Ita de hoc Pöéta ad Medicum;

Pharmaca das ægroto: æger tibi porrigit aurum;
Tu morbum curas illius: ille tuum.

Q. 6. Qui benigni Medici? R. Qui infirmos non finunt ægrotare diu. Aliter: quem vespiliones laudant, de ejusmodi Pöéta.

Non sinit in longo miseros putrescere morbo, (mo est.
Absolvitq; brevi morte: benignus ho-

Et iterum: *Qui tuus est patiens, ô terq; quaterq; beatum;*
Ægrotare illum non patiêre diu.

Q. 7. Juristarum, Medicorumq; quæ lex? R. Cum Pöéta.

Furtum non facies, Iuristis scribitur hæc lex.
Hæc: non occides; pertinet ad Medicum.

Q. 8. Quæ optima Medicina adver-

sùs ebrieta-

sùs ebrietatem? R. Cave. Daniel Meusnerus in Emblematis tres statuit crateres; ac in primo serpentem, in secundo leonem, in tertio lupum. Lemma:

Haustus erit primus, parcè, sapientia, sumptus;
Ira secundus erit, tertius ebrietas.

Q. 9. Quæ res se malè habent? R. Vinum, inter manus Germanorum; nummi, inter manus Hebræorum: & sapiens in medio stultorum.

Q. 10. Quæ magna adversùm morbos panacæa? R. Panacæa præservativa, non nasci: morborum temperativa, dormire: omnium dolorum abolitiva, mori. Si moreris juvenis, moriuntur tecum vitia; si senex, morbi, & dolores. Nieremberg: in Stoicis. Unde Idiote de Contempt: Mortis. c. 9. *Mors nihil aliud est, quàm carceris finis: & laboris consummatio; ad portum applicatio, peregrinationis adimpletio, oneris gravissimi*

depositio; de equo furioso descensio; de domo rumosa liberatio, omnium ægritudinum terminatio, omnium periculorum evasio, omnium malorum consumptio, & diruptio.

D E C A S XXXVII.

Quæst. 1 Quid homo homini eripere non potest? R. Mortem unde Seneca in Thebaide.

Ubiq; mors est, optimè cavit DEUS.
Eripere vitam nemo non homini potest,
At nemo mortem.

Q. 2. Quorsum nemo serò venit? R. Unde reverti non licet. Jta Seneca in Hercule: *Nemo ad id serò venit, unde nunquam, cùm semel venit, potuit reverti.* Tale utique quid mors est; de qua idem Pòéta.

Parce venturis, tibi mors paramur
Sis licèt segnis; properamus ipsi:
Prima, quæ vitam dedit hora, carpsit.

Q. 3. Quid homini ingenuo difficilius,

cilius, quàm mori? R. Rogare *Marcus Cato*, (inquit Seneca ſvaſoriâ 6.) *mori maluit, quàm rogare*. Aliter Julius Cæſar; qui monitus ab Auguribus, ſibi ab hoſtium inſidiis caveret, reſpondit: *Satiùs eſt ſemel mori, quàm ſemper timere, & cavere.*

Q. 4. Quæ mors optima? R. Ea, quæ ſæpe vocata venit de quo Bòétius l. de Conſolat: Philoſophiæ merito 1.

Mors hominum felix, quæ ſe nec dulcibus annis
Inſerit, & mæſtis ſæpè vocata venit.

Q. 5. Quid faciunt ſtulti confecto ferè itinere? R. Augent viaticum, nonne meritò ſtultus appellatus ille, qui Lucæ 12. cùm ſequenti nocte ei vita terminanda eſſet, dicebat: *Deſtruam horrea mea, & faciam majora, Monſtro ſimilis eſt avaritia ſenilis*: inquit S. Martinus Bracharenſis, quid enim ſtultius, quod dici ſolet, quàm viâ deficiente, viaticum augere.

Q. 6. Quid

Q. 6. *Quid inter negotia vitæ, & diem mortis intercedere oporteret;* R. Spatium, quo à negotiis quiescamus, & nos collectô animô ad moriendum præparemus. Inter vitæ negotia, & diem mortis oportet spatium intercedere; dictum fuit Militis, manumissionem à Carolo V. petentis. Strada in Bello Belg.

Q. 7. Quot portas Mors habet; cùm scriptum sit Ps. 9. qui exaltas me de portis mortis? R. Binas, alteram vitreã, quâ facilè ex fragili hac vita intratur ad æternitatem, alteram adamantinam, quâ nemodum redivit. Vieira.

Q. 8. *Quis distingvit inter mortuos?* R. Sola Epitaphia *Respice sepulchra,* ait Augustinus in sententiis, *& vide, quis Dominus, quis servus, quis pauper, quis dives? discerne, si potes Regem à vincto, pulchrum à deformi. In paucis versibus est eorum memoria?* & Boetius l. 2. de Consolat, metro 7.

Ubi

Ubi nunc fidelis ossa Fabricii jacent?
Quid Brutus aut rigidus Cato,
Signat superstes fama tenuis, pauculis
Inane nomen literis.

Q. 9. *Quæ* hominis bona ex Arabum sententia? R. Bonus intellectus, copiosa pecunia, bona uxor, scire, tacere, & sepulchrum. Nieremb: in Erothem: decad 4.

Q. 10. Quid mortales omnes pares facit? R. Cinis. Dictum fuit Alphonsi Regis Aragoniæ. Horatius l. 4. ode 7. *Nos ubi decidimus, quò pius Æneas, quò Tullus dives, & Ancus, pulvis, & umbra sumus.*

DECAS XXXVIII.

Quæst: 1. Quis quasi mortuus? R. Filius centum annorum. De hoc Rabbi Bagbay ita philosophatur. Filius quinque annorum ad Biblia, Filius decem annorum ad Mischna; seu ad textum Thalmudicum; Filius 13. annorum,

ad

ad Præcepta: Filius 15. annorum, ad Thalmud intelligendum: Filius 18. annorum, ad nuptias: Filius 20. annorum, ad sectandas divitias: Filius 30. annorum, ad robur: Filius 40. annorum, ad prudentiam: Filius 50. annorum, ad consiliũ: Filius 60. annorum, ad senectutem: Filius 70. annorũ, ad canitiem: Filius 80. annorum, ad summum: Filius 90. annorum, ad foveam: Filius 100. annorum, quasi mortuus.

Q. 2. *Quid* est, quod ferè omnes exspectant, & nulli certum habemus? R. Crastinum. Unde Pöéta: *Nemo tam divos habuit faventes, crastinum, ut possit sibi polliceri.* Et Religiosus quidam apud Petrarcham l. 3. memorabil, pro sequenti die ad convivium invitatꝰ; ego, inquit à multis annis crastinum non habeo.

Q. 3. Quid illud, quod nullius, quan-

tumvis potentis hominis reſpectum habet? R. Mors. *Non eſt reſpectus morti eorum.* inquit Pſalmiſta pſ. 72. & Horat: l. ode 4. *Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumq; turres.* Et cras eodem ſunt Roſæ, & Spinæ loco.

Q. 4. *Qui* portâ, quâ ſemel exierunt, non redeunt? R. Mortui domô ad ſepulchrum elati, Alioquin etiam de Lappis ſcribitur; per portam exire, per feneſtras domum reverti.

Q. 5. Quandonam mortui reſurgunt? R. Dum moritur Avarus, tunc enim pecuniæ, quæ velut mortuæ tenebantur inter clauſtra, in publicum prodeunt De Avaro Tonſtono Pòéta:

Dum moritur Tonſtonus, opes de morte reſurgunt.

In cumulo: in tumulo, quæ jaçuêre diu.

Q. 6. *Quæ* ſunt in hoc mundo irrequietiſſima in hominibus R. Expèctare, & non venire: ſervire, & non pervenire:

decumbere

decumbere in lecto, & non dormire' quartum autem, vir centum annorum: qui cùm velit, mori non poteſt. Ælius Hadrianus Jmp. in quadam epiſtola: *Miſera ſors, velle, nec poſſe mori.*

Q. 7. Quorum humeros timemus? R. Bajulorum qui noſtrum ſepulchro funus inferent.

Q 8. *Q*uid non amamus abſque lacrymis? R. Allium, vitæ humanæ ſymbolum. P. Nieſs in Alphabeto *Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.* Pſ. 30. 11.

Q. 9. *Q*ũantùm vivi diſtamus à mortuis? R. Uno lapide, nempe ſepulchrali. Periander dicebat: navigantes à morte diſtare tantùm aſſere bidigitali, eò quòd inter eos, & mare ubi mors certa, non intercederet, niſi ejusmodi aſſer.

Q. 10. *Q*uid vita hominis? R. Nolo, & Volo, ita Pòéta.

Quod volo, non possum, possum, quod volo, viciſſim: *Tota*

Tota hominis vita est nil nisi, Nolo, Volo.
Aliter: Vivere hominis, eſt idem, ac ſæpe mori. Unde Pòéta.

Cor niſi cura nihil, caro nil, niſi triſte cadaver.

Naſci ægrotare eſt: vivere, ſæpe mori.

Alter: vita hominis tanquam umbra in infantibus: tanquam nuncius percurrens in pueris: tanquam navis in adoleſcentibus: tanquam avis in juvenibus: tanquam ſagitta in viris: tanquam flos tribuli in ſenibus: tanquam ſpuma maris in decrepitis: tanquam fumus in ſilicernis: tanquam memoria hoſpitis unius diei, ejus, qui de utero transfertur ad tumulum.

D E C A S XXXIX.

Quæſt: 1. Quid ſperare poteſt Pauper poſt mortem, quod non poterat ſperare vivus? R. Ut domo, & veſte tegatur, de Paupere ſepulturam nacto Pòéta.

Nulla mihi vivo domus, at nunc certa, sepulto est,
Vitaq; paupertas; mors mihi divitiæ.
Vita mihi exilium, requies at certa sepulchrum:
Nudus eram vivus, mortuus ecce tegor.

Q. 2. *Quid* eſt, pro quo in mundo vivitur? R. Pro Honore, Ore, & Re. Pro his autem vivitur Amore, More, Ore, & Re. Aliter: vivitur reſpectu, deſpectu, ſuſpectu.

Q. 3. *Quem* furem metuam? R. Mortem, cùm enim diripiat plurima; reſtituit nihil. De quo Pöéta.

Reſtituunt furtum fures, vi rapta latrones;
Omia mors aufert; reſtituitq; nihil.

Quare etiam Mors quibuſdam ultimus Ablativus dicta eſt.

Q. 4. Quorum vita eſt ſcire, & neſciri? R. Exploratorum. Sapientûm verò eſt ſcire, & ſciri. Unde ille.

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire, hoc ſciat alter.

Q. 5. *Quid*

Q. 5. Quid ad omnes pertinet, quod tamen nemo scit? R. *Quis* primus è nobis hinc migraturus sit, id enim verò nemo scit.

Quando placet Christo, de mundo tollimur isto:

Nemo potest scire, quis primus debet obire.

Q. 6. Ubi sunt plures Grandes, quàm in Hispania: & plures Pares, quàm in Gallia? R. Sub terra. Nam in inferno sunt plures grandes, in sepulchris autem sunt omnes pares.

Q. 7. *Quid* ægrotantibus Avaris, deesse solet; quantumcunque habeant peculii? R. Qui in vicem eorum, velit ire ad infernum.

Q. 8. Quis non satis vitat infernum? R. *Qui* tantùm vult vitare infernum. Sfortia Pallavicinus l. 1. de arte perfect. c. 9.

Q. 9. Vita, quomodo instituenda? R. Qualiter

R. *Qualiter* is instituere proposuit, qui calculô, vel podagrâ sævâ laborans, pro valetudine Deo supplicat. Est responsum Ditterici Archiepiscopi Coloniensis Sigismundo Imperatori datum. *Tales sani esse perseveremus, quales nos futuros profitemur infirmi.* Plin: l. 5. ep. c. 16.

Q. 10. *Quod* est territorium animæ, quod ipsam imprimis incolere oporteat? R. Nosse conditionem suam. Willegisus Elector Moguntinus Rotarii Filius; quò memor esset conditionis suæ, Rotam pro symbolo assumpsit cum Lemmate: Willegis; Willegis, *deiner Ankunfft nicht vergiesz.* Sic & Agathocles ex figulo in Regnum assumptus, vasa terrea, inter aurea; in mensa collocari faciebat, utne conditionis unquam oblivisceretur, de quo Pôëta.

Fercula gemmatis cùm poneret aurea vasis,
Et misceret opes, pauperiemq; simul;

Quærenti

Quærenti causam, respondit: Rex ego qui sum
Sicaniæ, figulo sum genitore satus. Anson in epigr.

D E C A S XXXX.

Quæst 1. Qui hæredes in hoc mundo felices? R. *Quorum* Majores ardent in inferno scilicet: propter injustè corrasas, & hæredibus relictas divitias. Abundant enim; cùm interea Majores eorum ardent, Beatus Pater, dicebat ille, qui propter nos, & nostram salutem descendit ad inferos.

Q. 2. Sub qua conditione nascitur homo? R. Ut moriatur. Cui nasci contigit, mori restat. Seneca. Eo fine vitam ingredimur, ut inde denuo egrediamur. Nieremb. in Stoicis.

Q. 2. Quis stylus, & cursus vitæ humanæ? R. Mala cernere, & pati. Unde ille ajebat Crucem esse omnis generis, quam Imperatores in pomo Imperii. Reges

Reges in diademate, Pontifices in tiaris Episcopi in pastorali, Religiosi in rosario, Miles in gladio. Eremita super domiciliolo; Viri in uxoribus. Uxores in viris; pauperes in egestate, divites in suis divitiis habent.

Q. 4. Quis metuit imperitum Medicum? R. Qui nondum vult mori. unde Pöéta.

Cùm sis æger (ait Medicus) non uteris ullo
Cur Medico? volo adhuc vivere: nolo mori.

Q. 5. Qui dies non ponuntur in ullo Calendario? R. Quibus quisque nostrûm de hoc mundo migraturus est. *Nescitis diem*, inquit Christus Dominus in Evangelio, *neq; horam.*

Q. 6. Quando Tyrannus putat se præstare beneficium? R. Cùm subditos vivere sinit. Huc spectat fabula Æsopi, in qua lupus cui grus de collo mortiferum ossiculum exemerat; cùm idcirco

mercedem

mercedem posceret, respondit: non sat tibi, quòd vivis? Et Alaricus Romanis, quòd omnia diripuisset ejus miles, conquerentibus, dixit: nihil ne illis residuum, quibus animas reliquimus?

Q. 7. Quorum error est intolerabilis? R. Eorum, qui cùm improbè vivant, sese laudabiliter morituros existimant. *O quàm miserè falluntur*, dicebat, B. Stanislaus Kostka moriens: *qui cùm perditè vivunt, credunt se posse laudabiliter mori.* P. Nadasi in pretiosis occupationibus morientium c. 2.

Q. 8. Quid illud, quod nulli novum est? R. Mori. *Morieris*; inquit Seneca ad Gallionem; *putabam te novi aliquid dicere. Ad hoc veni: hæc ago; huc me singuli dies adducunt.*

Q. 9. Quot milliarium iter de cælo ad infernum? R. Luciferum interroga; is illud cum sociis dimensus est. Cæterùm Poëta.

Reges in diademate, Pontifices in tiaris Episcopi in pastorali, Religiosi in rosario, Miles in gladio. Eremita super domiciliolo; Viri in uxoribus. Uxores in viris; pauperes in egestate, divites in suis divitiis habent.

Q. 4. Quis metuit imperitum Medicum? R. Qui nondum vult mori. unde Pöéta.

Cùm sis æger (ait Medicus) non uteris ullo Cur Medico? volo adhuc vivere: nolo mori.

Q. 5. *Qui* dies non ponuntur in ullo Calendario? R. Quibus quisque nostrûm de hoc mundo migraturus est. *Nescitis diem,* inquit Christus Dominus in Evangelio, *neq; horam.*

Q. 6. *Quando* Tyrannus putat se præstare beneficium? R. Cùm subditos vivere sinit. Huc spectat fabula Æsopi, in qua lupus cui grus de collo mortiferum ossiculum exemerat; cùm idcirco mercedem

mercedem posceret, respondit: non sat tibi, quòd vivis? Et Alaricus Romanis, quòd omnia diripuisset ejus miles, conquerentibus, dixit: nihil ne illis residuum, quibus animas reliquimus?

Q. 7. Quorum error est intolerabilis? R. Eorum, qui cùm improbè vivant, sese laudabiliter morituros existimant. *O quàm miserè falluntur*, dicebat, B. Stanislaus Kostka moriens: *qui cùm perditè vivunt, credunt se posse laudabiliter mori*. P. Nadasi in pretiosis occupationibus morientium c. 2.

Q. 8. Quid illud, quod nulli novum est? R. Mori. *Morieris*; inquit Seneca ad Gallionem; *putabam te novi aliquid dicere. Ad hoc veni: hæc ago; huc me singuli dies adducunt.*

Q. 9. Quot milliarium iter de cælo ad infernum? R. Luciferum interroga; is illud cum sociis dimensus est. Cæterùm Pòëta.

Arcta via in cælum: lata est, quæ ducit ad Orcum:

Jlla nimis longa est; est nimis ista brevis.

Q. 10. Quæ sunt quæstiones in Sacra Scriptura, quæ difficilem responsionem habent? R. Sequentes: 1. *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Matth. 16. 2. *Stulte hâc nocte repetent à te animam tuam, quæ autem parasti, cujus erunt?* Lucæ 12. 3. *Quis poterit cogitare adventum ejus? aut quis stabit ad videndum eum?* Malachiæ 3. 4. *Si justus quidem vix salvabitur, impius, & peccator ubi parebunt?* 1. Petri 4. 5. *Quomodo cecidisti Lucifer, qui manè oriebaris.* Jsaiæ 14. 6. *Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis?* Sap. 5. 7. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Jsaiæ 33.

Quæstiones, & Responsa Ben Sira Rabbi Gnomæ, super quæstione; Quomodo se sapiens rectè habeat in agendis? Ex Cornelio à lapide in prolegom: ad Ecclesiasticum.

1. Ama, & honora Medicum, dum non indiges ejus, q. d. Cole, & precare Deum, qui est malorum omnium Archiater, antequam ejus auxiliô tibi opus sit.

2. Filium, non filium sine, ut aquæ summo remiget. i. e. filium qui se non gerit, ut filium, sine periculis exponi: nam sæpe remus emendat, quem frustrà paterna manus castigat.

3. Os, quod cecidit in sorte tua, rode q. d. Sorte, quæ tibi contigit, contentus vive.

4. Aurum tundi debet, & puer verberari. i. e. uti aurum, si illud tundas, magis fulget, sic puer, si eum verberes, melior evadet.

5. Esto bonus, (i. e. benefaciendo)

manum tuam à bono (benefaciendo) nè prohibeas.

6. Væ malo, & væ illis, qui adhærent ei. Aut: væ improbo, & væ vicino ejus.

7. Sparge panem tuum in ſuperficie aquarum, & in arida, & in fine dierum invenies eum. i. e. eſto liberalis in omnes.

8. Vidiſti aſinum nigrum? neq; nigrum, neq; album. Jn quem locum Scholiaſtes: doce lingvam tuam, ut dicat ſemper neſcio; nè quando in reſponſo capiaris.

9. Bene malo nè facias, & malum non continget tibi.

10. Manum tuam à beneficentia nè abſtrahas.

11. Sapientem nutu, ſtultum fuſte.

12. Qui honorat contemnentes ſe, ſimilis eſt aſino, qui inſervit ei, à quo cæditur.

13. Ignis

13. Ignis ardens comburit multos acervos frugum. q. d. ex parvo initio maxima oriuntur mala; uti ex ſcintilla una, grande incendium: ex uno verbo, multæ cædes.

14. Senex in domo, bonum ſignum in domo. Senium enim eſt ſignum bonæ vitæ, atq; prudentiæ.

15. Merces ſi communes habueris cum aliquo, á bono centies fruſtra repetes, à malo millies.

16. Menſam appara, contentio ſublata eſt. Sic hodie videmus, per ſympoſia, multas rixas, liteſq; ſopiri.

17. Si neceſſe eſt, ut contrahas accipiendo, & dando, eſto ſors tua cum viro bono. q. d. negotia tibi nulla cum improbis ſunto.

18. Propinqua negotiatio comeditur à Domino ſuo; longinqua comedit Dominum ſuum. q. d. qui in locis ſibi vicinis negotiantur, ditantur: qui in re-

motis, depauperantur.

19. Amicum veterem nè abnegato.

20. Sexaginta Consiliarii si fuerint tibi, tamen consilium animæ tuæ nè deseras.

21. Tam liberalis sit tibi manus, quasi semper satur fueris: & non quasi modò demum satur factus, antea verò esurieris. i. e. esto in dando liberalis, & benignus, non tetricus.

22. Animum tuum nè des tristitiæ; multos enim occidit tristitia.

23. Bellæ mulieris specie multi pessumdati fuerunt; & robusti omnes interfecti sunt ab ea.

24. Secretum tuum revela uni è mille; licèt multi fuerint, qui pacem tuam quærant.

25. Absconde oculos tuos à muliere gratiosa, nè capiaris reti ejus, væ ei, qui vadit post oculos suos.

26. Nè esto ex iis, qui raram, aut

densam

densam barbam habent, nam nescis, quid sit decretum. Homo rarâ barbâ, callidus est, inquit Rabbi Aquila: densâ barbâ stultus.

27. Averte faciem tuam à sociis malis; nè habeto cum eis iter: cohibe pedem tuum ab eis, nè capiaris reti ipsorum.

28. Nihilominus misereat te vicinorum tuorum, licèt mali sint; & da illis de cibo tuo; quia eo tempore, quô ad judicium stabis, pro te testimonium dicent.

29. Nè te cruciet ærumna diei crastini; quia nescis, quid paritura sit dies.

30. Dies brevis, & opus multum. Simile habet Hippocrates: Vita brevis, ars longa, occasio præceps, judicium incertum, experientia periculosa. Et Rabbi Simon: Dies brevis, & opus multum; & operarii pigri; & merces copiosa, & paterfamilias urget.

GNOMÆ ALIQUOT
Aliorum Rabbinorum.

1. Super tres res mundus consistit: super legem, super cultum (DEI) & super retributionem beneficiorum. R. Simeon Justus.

2. Sit domus tua domus conciliabuli pro sapientibus; & esto pulverizans te in pulvere pedûm eorum, & bibe cum siti verba eorum. R. Jose.

3. Esto domus tua aperta, versùs plateam, sintq; pauperes, filii domûs tuæ. Idem.

4. Omni tempore, quô homo multiplicat colloquium cum muliere, accersit sibi malum, & impeditur à studio legis, tandemque descendit in gehennam. Idem.

5. Si non ego mihi, quis mihi? & cùm ego mihimetipsi, quid ego? & si non modò, quando? R. Hillel.

6. Loquere parùm, & fac multùm,

& excipe quemvis hominem placido vultu. Jdem.

7. Neque dicas: cùm otiosus ero, discam: fortassis enim nunquam otiosus eris. Jdem.

8. Nullus Nebulo timet peccatum: nec idiota est vir pius; nec qui erubescit, discit; neque iracundus docet; neque qui crebriùs ultro citròque aberrat, sapiens fit. Jdem.

9. Tres, qui cibum capiunt in una mensa, & conferunt in ea verba legis, perinde est, acsi comedissent de mensa ipsius DEI. R. Jochanam.

10. Velox esto erga caput, tardus verò erga adolescentem, & excipe quemvis hominem cum gaudio. R. Hanina.

11. Ubi non est farina, non est lex, ubi non est lex, ibi non est farina. R. Heliezer. i. e. ubi non est cibus, ibi non est observatio legis: & ubi lex contemnitur, ibi cibus non conceditur.

12. Mundus iste similis est vestibulo: ante sæculum venturum præpara teipsum in vestibulo, ut intrare possis in triclinium. R. Jacob.

QUÆSTIONES,

Quas Rex Ptolomæus Septuaginta duobus Sacræ Scripturæ Interpretibus, sub tempus convivii proposuit; & eorum Interpretum Responsa. Ex Aristea Regis Ptolomæi Ministro.

Quæst: 1. Quonam modo Regnum incolume usque in finem Rex conservet? R. Hoc maximè modo regnum optimè dispones, si Dei mansuetudinem in rebus omnibus imitatus, patientiâ, & longanimitate uteris, dignosq; extolles, elatos

les, elatos autem affabilitate, ex malo in pœnitudinem traduces.

Q. 2. Quemadmodum justè singula Rex perficere possit? R. Si in rebus omnibus seipsum observet, omnia eum rectè acturum, & si consideret omnem sensum à DEO esse, proponatq; sibi ante omnia, timorem DEI; nulla in re aberrabit.

Q. 3. Quomodo Rex amicos sui similes habere possit? R. Si amici tui intelligent te multa meditari in subjectorum populorum commodum; & tu id facias, considerans, quemadmodum & DEUS genus humanum bonîs afficiat; valetudinem illis, & alimenta, atque alia cuncta opportunîs temporibûs præbens.

Q. 4. Quonammodo in negotiis ac judiciis peragendis, delictisq; puniendis Rex bonam famam assequatur? R. Si omnibus te æquum ratione præ-

bueris, & nihil ſuperbè, nihilq; pro potentiæ tuæ viribus contra delinquentes ages. Id autem aſſequeris, ſi DEI diſpoſitionem inſpicias, qui dignis ſua vota perficit, peccantibus verò vel per inſomnia, vel opere demonſtrat, quid illis nocuum ſit: neque ſecundùm illorum peccata, neq; pro magnitudine virium ſuarum homines cædit, ſed manſvetudine uſus corrigit.

Q. 5. Quid agat Rex, ut in rebus bellicis invictus exiſtat? R. Si non armis, ſi non potentiæ ſuæ fidat, ſed Deum ſemper imploret, ut juſtè agenti ſibi conſilia dirigat.

Q. 6. Quomodo Rex inimicis ſuis formidoloſus evadere poſſit? R. Si armîs, & exercitu, multoq; ad bellum apparatu inſtructus fuerit. Ea tamen omnia diutiùs, ceu vana, priuſquam hîs utatur, detineat. Nam DEUS ipſe, antequam Majeſtatis ſuæ trepidationem

incutiat,

incutiat, inducias quasdam præbet; exin omni apparatu mentem deterret.

Q. 7. Quid optimum in vita Regi? R. Si cognoscat, quoniam DEUS mortalibus dominatur: atque ut ad optimas quasque operationes, non per nos ipsos consilia dirigamus. DEUS enim, qui cunctis dominatur, omnium opera perficit, & deducit.

Q. 8. Quomodo omnia rectè servans, & illæsa, eundem filiis statum Rex tradat? R. Si Deum assiduè imploraveris, ut rectos tibi sensus, ad ea, quæ inposterum peragenda sunt, tribuat: & filiis imperaveris, nè gloriâ, divitiisq; superbiant; sed arbitrentur Deum, benignitate sua cuncta elargiri; neq; per sese alicujus rei substantiam possidere.

Q. 9. Quid agat Rex, ut bonam, & malam famam æquô animô ferat? R. Si tibi proposueris, cunctos mortales sic à DEO creatos, ut maximìs malìs

jactati,

jactati, bonis rursum afficiantur, neque quisquam omnium sit, qui hujusmodi alternationem effugere valeat. Est autem DEUS implorandus, qui tranquillitatem tribuat.

Q. 10. Quis fortitudinis finis? R. Si, quando periculosa imminent in rebus aggrediendis rectè quis consuluerit, & propositum assequetur. Ideoque Tibi ô Rex, rectè, utiliterque consulenti DEUS cuncta perficiet.

11. Quibûsnam modis Rex divitias conservet? R. Si nihil indignum regnô tuô, neque flagitiosè ages neque in vanis rebus, & incommodis, sumptus facies: & erga populum tuum te beneficum, benignumq; præbueris. Etenim DEUS bonorum omnium, quem sequi oportet, elargitor est.

Q. 12. Quomodo Rex veritatem colat? R. Si cognoveris, quàm magnum dedecus mendacia mortalibus omnibus

afferant,

afferant, & multò majorem notam Regibus inurant. Nam, quando eâ potentiâ sunt, ut, quæ volunt, facilè perficiant, cujus rei gratiâ mentientur? oportet etiam te considerare, Rex, ut DEUS veritatis amator existat.

Q. 13. Quæ est disciplina Sapientiæ? R. Quemadmodum te ô Rex malis expertem optás, & omnibûs bonîs abundare; si hoc ipsum in subjectos tibi populos; & delinquentes serves. Si optimates, præstantesq; viros humaniùs commoneas. Etenim DEUS mansvetudinè cunctos fovet.

Q. 14. Quonammodo Rex clemens, benignusq; sit? R. Si consideres, quàm longo tempore, quantisque, & quàm magnîs calamitatibûs oriatur genus hominum, alatur, nutriaturque, unde neque in eos temerè animadvertendum, nec accusandi sunt. Si revolvens insuper, ut omnis hominum vita doloribûs semper,

semper, & supplicius exagitetur, singula intelliges, in misericordiam profectò verteris. Nam & DEUS misericors est.

Q. 15. In regno quid potissimùm observandum? R. Conservare se à muneribus incorruptum; atque magnam vitæ partem invigilare, justitiamq; ante omnia colere, & hujusmodi amicos sibi comparare. Justos enim, & DEUS amat.

Q. 16. Quid pietatis robur? R. Cognoscere, quia DEUS omnia semper operatur, & videt, neque eum lateat quisquam injusta faciens, neque perperam agens. Ut enim universum orbem DEUS bonô afficit, ita & tu, si eum imitaberis, nusquam aberrabis.

Q. 17. Quis sit regnandi modus? R. Rectè seipsum regere, copiâ, neque gloriâ elatus superbum indecensve concupieris si rectè ratiocinatus fueris. Sic cuncta tibi aderunt quasi nihil sint;

DEUS

DEUS mansvetus est, & nullius egens, quod tu pro humanis viribus considera; neque multa ad regnum appetas.

Q. 18. Quemadmodum quis optima eligat? R. Si justa tibi semper proposueris, arbitrerisq; iniquam vitæ privationem. DEUS namque justis elegantissima semper bona præparat.

Q. 19. Rex in somniis quomodo sit quietus? R. In iis quæ mentem per insomnia agitant, haudquaquam obsistere possumus. Sed sensu quodammodo irrationabiliter ducimur ex hujusmodi rebus, quæ accidere solent, & vidimus. Videmur enim quandoque pelagô ferri, navibûs trajicere, nunc negotiari, nunc pennîs sublati volare, loca mutare, & cætera hujusmodi, quæ minimè fiant. Similiter & quæ maximè expetimus, ea mentem in somniis turbare solent. Quare Rex omnî negotiô, quidquid dixeris, quidquid feceris, ad pietatem

intendendum

intendendum censeo, ut te ipsum servans, virtute circumvallaveris, neque voluptate pellectus, neque potentiâ fisus, inviolabiliter, quod justum est, tollas. Etenim in quibus quisque plurimùm versatur vigilans, & per quietem earundem rerum cura hominem recursat. Sed quando omnes rationes, & operationes tuas ad pulcherrima quæq; instituis, & vigilans, & dormiens, ob eam causam optima in te semper est tranquillitas.

Q. 120. Quemadmodum nihil indignum agamus? R. Si quid te deceat, quidve possis, omni in re prospexeris; nè tua dignitate, quidquam indecorum, dicendo, agendo tibi excidat; intelligens omnes, quibus imperas, de te semper & cogitare, & loqui. neque enim minimùm adulatoribus pates, qui ex vultùs varietate mentem conjectant: ex ejus consideratione indecenter cuncta pera-

cta peragunt. Tu verò nulla hypocrisi deturpatus à parte imperas; præstante tibi DEO multam cum dignitate morum elegantiam.

Q. 21. Quid sit in regno difficillimum? R. Sibi ipsi dominari, neque appetitibûs efferri. Inest enim natura mortalibus, ut mente ad aliquid semper declinet. Et plerique ad mensas, pocula, voluptatesq; trahuntur, in quibus multitudo maximè effunditur. At Reges subigendorum populorum cura solicitat, ob gloriæ magnitudinem. Sed pulchrum est, se in omni re metiri & quæ DEUS dederit, studiô continere. Inconcessa verò, atque inexpectabilia ne concupiscas.

Q. 22. Quônam modô Rex nemini invideat? R. Si animadvertas primùm, Deum Regibus omnibus impertiri gloriam, divitias, & magnitudinem. Nam etsi hujusmodi gloriæ participem se

quisque

quiſque cupiat, haud tamen poteſt DEI enim donum eſt.

Q. 23. Quid agat Rex, ut inimicos ſpernat? R. Si placidus erga omnes homines benignitatem exercueris, nullius amicitiæ ratione habita. Gratum verò ſe omnibus præbere, id pulchro DEI munere, quod optimum eſt, conceditur.

Q. 24. Quemadmodum Rex glorioſus perduret? R. Si benignitate, & gratiâ excellens erga alios magnificus extiteris, gloria te nunquam deſeret. Quæ, ut tibi adſit, DEUS ſemper implorandus eſt.

Q. 25. Erga quos habendus ſit honor? R. His, potiſſimùm omnes tribuendum putant, quos amicè diligamus. Ego verò opinor, erga æmulos habendam eſſe honoris munificentiam, quàm maximè gratam, quo illos, hoc præſertim modô, ad ea, quæ honeſta ſibi ſunt, & utilia, inducamus, oportet autem

tem DEUM, qui mentibus dominatur, precari, ut hæc perficiat.

Q. 26. Quibus gratificandum sit? R. Parentibus ante omnes. Etenim Deus in honorandis parentibus præceptum maximum posuit, censens amicos secundô locô habendos, quos animô pares nominavit. Tu verò rectè facis, qui cunctos homines ad te amandum allicis.

Q. 27. Quid sit pulchritudine dignius? R. *Pietas*. Nam & ipsa, pulchritudo quædam est præcellens, ejus autem potentia charitas; quæ quidem DEI munus est, quam & tu possides, cuncta in ipsa bona complectens.

Q. 28. Quemadmodum amissa gloria instauretur? R. Quandoquidem clemens omnibus gratusq; existis, quæ res benevolentiam comparat, fieri non potest, ut excidas. Et magni præterea armorum apparatus maximam securitatē

præstant.

præstant. Si qui verò cadunt, ab iis abstineant, oportet, quorum gratiâ exciderunt. Amicitiarumq; inde cultores justa agant; DEI namque dônum, bonorum operatio.

Q. 29. Quomodo Rex vivat finè tristitia? R. Si neminem læseris, omnesq; juves justitiâ prosequens. Ab ea hujusmodi fructus, jucunditas scilicet colligitur. Sed implorandus est Deus, nè ea nos lædant, quæ præter opinionem nostram accidunt; ut sunt mortes, morbi, ægritudines, & cætera hujusmodi. Te autem, quando pius es, horum nihil insequetur.

Q 30. Quid sit in gloria potissimum? R. Deum venerari, non sacris, neque muneribûs, verùm animi puritate, ac fide candida ejus voluntatem sequi. Quod quidem & tu perficis, id firmum animô gerens, ut & quidquid feceris, & quæ facturus sis, omnibus pateant.

Q. 31. An

Q. 31. An prudentia doceri possit? R. Animi decus quoddam est à divina potentia fluens, ad suscipienda bona, renuendaq; contraria.

Q. 32. Quid valetudini potissimùm conferat? R. Prudentia, quæ contingit nemini, nisi DEUS mente ad eam præparaverit.

Q. 33. Quibûsnam modìs Genitoribus dignas gratias homo referat? R. Si nulla in re eos tristitiâ afficiat. Sed hoc potuit nemo, DEUS, nisi cognitionis Dux, mentem ad pulcherrima quæque disponat.

Q. 34. Quomodo quis fiat audiendi cupidus? R. Si existimaverit singularum rerum cognitionem sibi utilem fore, ut aliquid ex iis, quæ audierit, ad præsens tempus comparans, ea eligat, quæ convenientiora videbuntur. Sed implorandum, ut divinum adsit, Numẽ. Ab eo namque operationum omnium perfectio est.

Q. 35. Quid

Q. 35. Quid faciat Rex, ut nihil contra leges agat? R. Si cognoveris, quoniam DEUS legislatorum mentes, intellectusq; dederit ad hominum vitam bene regendam, leges sequeris.

Q. 36. Quod sit cognationis commodum? R. Si accidentia reputare volumus, in adversis eorum rebus, & nos unà graviter afficimur, & premimur pro cognatorum mœstitiæ magnitudine. Fortunantibûs autem illìs inde & nos extollimur. Si verò negotium benignè inter se susceperint, & cuncta indissolubili glutino se habent, nihilq; ad secundas illorum res desideratur. Verùm ordinandũ est, ut cuncta secundent.

Q. 37. Quemadmodum Rex intrepidus existat? R. Si mens nullius sibi conscia mali, Deum sequatur, qui consilia omnia in bonum dirigit.

Q. 38. Quomodo recta ratio Regi in promptu esse possit? R. Si hominum

infortunia

infortunia semper consideraveris, revolvens, quales rerum vicissitudines DEUS afferat, aliosque gloriâ sublatos honoribûs provehat, alios calamitatibûs opertos ignominiâ dejiciat.

Q. 39. Quibûsnam modîs, neque socordiâ, neque voluptatibûs Rex distrahatur. R. Hoc tibi in promptu est, cùm & magno regno imperes, & varia negotiorum multitudine detinearis, ut non ad aliud quidpiam traducendi mentem quies detur. Horum igitur cura verseris oportet; Deumque roga, ne quod te decet, prætermittas.

Q. 40. *Quemadmodum* Rex agnoscat; qui in eum dolô agant? R. Si observaveris, qua quisque in te libertate utatur; an semper eosdem mores habuerit in salutando, consultandoque, ac reliqua vitæ conversatione, nec quidquam eorum, quæ amicitia postulat, prætermiserit in affectibus, & aliis vitæ

 rationibus.

rationibus. DEUS verò tibi Rex ad optima quæque intellectum instruet.

Q. 41. Quæ sit maxima negligentia? R. Si quis filiorum negligens fuerit, eosq; nulla in re erudiat. Deo enim vota semper, non pro nobis tantùm concipimus, quantùm precamur, ut & liberis nostris bona cuncta adsint; eruditionem, & prudentiam impertiatur. Namque id Dei virtute evenit.

Q. 42. Quomodo Rex Patriæ cultor existat? R. Si tibi persvaseris domi vivere, & mori optimum esse. Peregrinationem verò egentibus stultitiam, divitibus dedecus afferre, ceu patriâ, suis malis ejecti sint. Igitur tu bonis, quemadmodum & facis, cunctos afficiens id assequeris; DEUS enim in omnibus gratiam præstabit.

Q. 43. Quatenus Rex se uxori accommodet? R. Quandoquidem fæminarum genus sui confidens, est, asperum, & suorum

& suorum affectuum sequax, atque in lapsum proclive propter imprudentiam, & ejus naturam imbecillem; verùm ad valetudinem, & commoda nostra utendæ; illis contrariâ sententiâ adversandum non est. Est enim dirigenda vita ad certum aliquem finem, debemusque veluti navium gubernatores, signum aliquod intendere: quæ profectò omnia, & cætera cuncta DEI institutione reguntur.

Q. 44. Quomodo Rex non decipiatur? R. Si singula, ratione prosecutus detractoribus insvasus perstiteris. Sed tu ipse ut excellis, dicta quæque discernens, & facta, operationes tuas certô judiciô directas perfeceris indeceptus Rex, ut dicis, eris. Hæc verò intelligere, atque in his versari est divinæ potentiæ operatio.

Q. 45. Quemadmodùm Rex non sit iracundus? R. Si consideraveris, quoniã

is, in quo omniū vita pendet, si quid per irā agat, mortē pluribꝰ affert, quod quidem triste & perniciosū est, multorum vitam regni causâ delere. Verùm, cùm omnes obsecundent, & pareant, nec quidem unus adversetur, qua de causa irascendū est? Sed nosse oportet, ut DEUS omni indignatione vacuus universum gubernet, quem te imitari necesse est.

Q. 46. Quid sit bene consulure? R. Rectè cuncta ex rationis discursu agere ad propositum aliquem finem, rejicereq; inutilia, & rationi contraria, ut mente per singula discursante, bene consulendo propositum adipiscamur. Sed omne consilium est DEI virtute firmissimum, tibi præsertim, pietatem exercenti.

Q. 47. Qiud sit philosophari? R. Bene, & commodè ratiocinari circa unumquodque eorum, quæ emergunt, neque appetitibus efferri, negligereque vana

cuncta.

cuncta, & stulta, quæ ex cupiditatibus oriri solent, & ad peragenda, opportunâ mensurâ quadam deduci: quem statum, ut adipiscamur, Deum implorare oportet.

Q. 48. Quæ sit hospitalitatis remuneratio? R. Si omnibus æquus existens, quæ acceperis, etiám majori fænore cumulata reddideris, ità, ut in hospitalitate excellere videaris. Nam & Deus plurimùm humiles erigit, & subjectos homines diligit.

Q. 49. Quæ sint diuturna opera? R. Si magna quis, & veneranda absolvat, adeò ut spectantes propter operum pulchritudinem, & excellentiam illîs abstineant: neque quenquam prætermittat eorum, qui talia expoliunt, neque indonatos aliquos ad ea perficienda impellat, quæ usus poscit. Etenim Deus cuncta cernens, genus hominum donìs accumulat, præbens illis bonam valetu-

dinē, & ſenſus, & alia hujuſmodi, quare & Tu ſimile quid imitatus laborantibus calamitoſiſsimiſq; malorum viciſſitudinem, quietemque tribue. Ea namque perpetua ſunt, quæ ex juſtitia perficiuntur.

Q. 50. Quis eſt ſapientiæ fructus? R, Non conſcium eſſe ſibi mali, & vitam in veritate tranſigere, ex iis enim maximum gaudium, & animi voluptas gignitur præſtantiſſime Rex, & ſpes in DEO optimè tibi piè regnanti: aderunt.

Q. 51. Quomodo quis in ſuperbiam non extollatur? R. Si æqualitatem ſervet, & ſingulis in rebus ſui ipſius meminerit, revolvens animo, ut homo hominibus præſit, utq; DEUS deleat ſuperbos, manſvetos, & humiles extollat.

Q. 52. Quibûs conſultoribûs utendum? R. His, qui multis in rebus verſati, ſummam erga te benevolentiam ſervent, at-

vent, atque moribus ſint tui ſimiles: ſed DEI charitas oſtendit, qui ſint hujusmodi digni.

Q. 53. Quid Regibus maximè ſit neceſſarium? R. Subjectorum amor, & dilectio, per hæc namque inſolubile benevolentiæ vinculum texitur. DEUS enim ea perficit, quæ rectè eliguntur.

Q. 54. Quis ſit orationis finis? R. Propoſito, de quo dicendum eſt, adverſario perſvadere, diluendo contrária, & inepta oſtendendo. Sic enim inoffenſo currens pede, finem multa laude aſſequetur. Sed DEI opere dirigitur perſvaſio.

Q. 55. Quomodo multis in regno populis Rex ſe accommodet? R. Si decenter cuique diſtribuerit, juſtitiamq; quemadmodum facis, Ducem ſequaris, præbente DEO, tibi recta diſcernere.

Q. 56. In quibus triſtandum? R. In amicorum adverſis; quandoquidē diu-

turna ea, & inevitabilia cernimus, quæve calamitatibus opertos interimant. Nam in his mæstitiam nullâ ratio levat. De iis enim, in quibus desperamus, neque quidquam in illis utile invenimus, mortales omnes contristantur. Malum verò omnino effugere, divinæ potentiæ est.

Q. 57. Quare quis inglorius fiat? R. Si quando superbiâ quis ductus exasperetur; tunc vituperationes subeunt, & gloriæ privatio. Nam DEUS totius gloriæ dominator, eam, quô vult, declinat.

Q. 58. Quibus seipsum credere oporteat? R. Iis, qui tibi benevolentiâ ità afficiuntur, ut neque timore, neque cupiditate ulla, lucrove tangantur. Amoris verò signum difficulter apparet, & temporis observatione indiget. Nam qui divitiis intendit, naturâ proditor existit. At tibi omnes, tui amatores adsunt; Deo tibi recto consilia præbente.

Q. 59.

Q. 59. Regnum quid conservet? R. Cura, & meditatio, nè quid à rerum Præpositis malè agatur, committaturq; in plebem. Quemadmodum facis cùm tibi DEUS præstantem intellectum præbeat.

Q. 60. Quâ re gratia, honorque servetur? R. Virtute. Ea enim pulcherrimorum operum perfectrix, malum conculcat. Quemadmodum & Tu quidem, excellenti erga omnes bonitate observas, quod Divino tibi munere præstatur.

Q. 61. Quomodo etiam in bellis se quis pacificô animô habeat? R. Si proposueris animo, nihil perperam à tuis ducibus committi: verùm omnes de virtute inter se certare; quoniam eam spem animo fixam habeant, Te suarum rerum curam gesturum; si illos vitâ cedere contingat. Non enim tristitia afficieris, quandoquidem cuncta Divino

munere rectè diſponas, præbente DEO tibi bona ſapere.

Q. 62. Quemadmodum; Rex rectè ratiocinetur? R. Si tecum reputaveris & dicta ipſa, & à quo dicantur, & qua quiſque de re loquatur; eandemque multò poſt tempore variis modis perquiſiêris. Nam ingenii acumen ad diſcernenda quæque, quemadmodum & Tu poſſides Rex, DEI pulcherrimum donum eſt.

Q. 63. Unde eſt, quod plerique virtutem non aſſequantur? R. Quoniam natura omnes mortales incontinentes, & ad voluptates pronos finxit; ex quibus injuſtitia gignitur, & avaritiæ cumulus. (NB. Subintellige: natura, per peccatũ noſtrũ primorũ parentũ depravata) Virtutis verò ſtatus alto locô fixæ eos maximè prohibet, ac rejicit qui voluptatibus devinciuntur. Fortitudinem namque, & juſtitiam potiſſimùm

colendas

colendas jubet; quorum ductor, & largitor DEUS eſt.

Q. 64. Quid Reges potiſſimùm ſequi oporteat? R. Leges, ut juſtîs operationibûs mortalium vitam regant; quemadmodum & Tu peragens, perennem tui memoriam feciſti, Divina præcepta ſecutus.

Q. 65. Qui Magiſtratibus præficiẽdi? R. Quicunque iniquum odiô habent, ac tuos imitantur affectus: laudumq; dulcedine tracti juſta ſemper ad adipiſcendam gloriã operantur. Quod & Tu profectò Rex, quandoquidem DEUS juſtitiæ coronam tribuit, aſſequeris.

Q. 66. Qui ſint in Duces eligendi? R. Jlli, qui fortitudine, & juſtitiâ excellant; quique hominum ſalutem cruentæ victoriæ antеponant. Nam & DEUS bona ad omnes operatur: quem tu ſecutus bonos afficis ſubditos tuos.

Q. 67. Qui vir admiratione dignus

 ſit? R.

sit? R. Quicunque gloriâ, divitiîs, & potentiâ exuberans, æquam tamen erga omnes mentem habeát. Quemadmodum & Tu, talem te gerens omnibus admirand9 existis. DEUS enim in hanc curam te ducit.

Q. 68. In quibus rebus diutiùs Reges versari debeant? R. In rerum gestarum cognitione;in legendisque incumbentiũ operũ libellis, temporis plurimùm assumere oportet, & quæcũque ad servanda regna, emendandosque hominũ mores scripta sunt, perquirere. Quod Tu cum studio peragis. Deusque tua consilia secundet, excellentẽ super alios gloriam obtines.

Q. 69. Quid per otium agendum sit, ne inertiâ torpeas? R. Considerandum esse cum multa diligentia, quæcunque in mentem veniunt, & ante oculos vitæ formam, & imaginem quandam proponendam, tum quà quæquæ vi perfecta sint, considerandum. Est enim & in *his*

decus suum, & eruditio quædam. Nam sæpè & in minimis egregium quiddam elucet, quod eligas. Tu verò, quando bonitatem tibi DEUS sufficit, elegantiam omnem propter philosophandi studium, amplecteris.

Q. 70. in conviviis quomodo transigendum sit? R. Discendi cupidi assumendi, & qui regni negotia meminisse possint, & principum vitas narrare. His namque suavius nihil, nihil jucundius invenies. Quoniam ii ad eruditionis pulcherrima quæque instructi Deum venerantur. Quod Tu profectò facis, cùm præsertim tibi cuncta DEUS fortunet.

Q. 71. Quid potius sit populis: an privatum quempiam Regem sibi constituant, an verò ex Rege genitum Regem sequantur? R. Id, quod naturæ decentius est. Etenim cum Reges ex Regibus orti insvaves, & asperi erga

populos

populos habeantur; longè magis & qui à privato loco ad hanc magnitudinem evehuntur: quando & pauperiem, & duros labores experti ſunt, truculentiores impiis tyrannis evadent, vi quadam ſubjectis imperantes. Verùm, mos & inſtitutio communis, valentiſsima ad regnandum eſt; quemadmodum Tu Rex magne imperas. Nam non tantùm gloriâ, & imperiô, & dvitiis excellis, quantùm manſvetudine, & benignitate univerſos Dei munere allicis.

Q. 72. Quid ſit in regno optimum?
R. In pace ſemper populos continere, atque in cauſis peragendis quantocyus rectè dijudicare. Hæc per principem fiunt, quando malos exoſus, bonos diligit, plurimiq; æſtimat, ſi hominis, animam ſalvam reddat. Sicuti & Tu, qui hominis necem ſummum ducis ſcelus, cunctaq; juſtitiâ moderaris, perennem geſtorum tuorum gloriam exornas.

Cum

Cùm DEUS Tibi liberam malîs mentem, omniq; labe exemptam illustraverit.

RESPONSA ÆSOPI ENNO ADOPTIVO suo data, super Quæstione: Quî vita instituenda?

1. Fili, ante omnia cole DEUM Regem autem honora.

2. Inimicis tuis terribilem teipsum præbe, nè te contemnant.

3. Amicis facilem, & communicabilem, quò tibi benevolentiores sint.

4. Semper uxori tuæ bene adhære, nè alterius viri periculum facere velit, leve enim est mulierum genus, & adulatum minùs malum cogitat.

5. Velocem auditum ad sermonem nè posside.

6. Lingvæ continens esto.

7. Bene agentibus nè invide, sed congratulare: invidens enim, teipsum magis offendes.

8. Domesticorum tuorum satage, ut te non solùm ut dominum timeant? sed etiam, ut benefactorem venerentur.

9. Nè pudeat discere semper meliora.

10. Mulieri ne unquam secreta credas; nam semper armatur, quomodo tibi dominetur.

11. Quotidie in crastinum reconde, melius enim est mortuum, inimicis relinquere, quàm viventem, amicorum indigere.

12. Salutato facilem, qui tibi occurrunt; sciens & catulo caudam, panem comparare.

13. Bonum esse nè pœniteat.

14. Susurronem vivum ejice domo tua, nam quæ à te dicuntur, & fiunt, aliis communicabit.

15. Fac quæ te non mœstum facient.

Contingenti-

Contingentibus nè triſtare; neque prava unquam conſulas, neque mores malorum imitare.

QUÆSTIONES, Et Reſponſa Philoſophorum Magno Alexandro data. *Ex Plutarchi Convivio.*

Cum decem diverſi Philoſophi acceſſiſſent ad Alexandrum, ſequentes eis fecit propoſitiones: ad quas illi, ut ſequitur, reſponſum dederunt.

1. Vivine plures an mortui? R. Vivi, cùm mortui ne amplius quidem ſint.

2. Terra, an mare, maiores belluas gignant? R. Terra, cuius portio ſolùm, mare.

3. Quod animal callidiſsimum? R. Quod homo nondum cognovit.

4. Cur Sabbam Principem, contra ſe, per rebellionem concitaſſent? R. Ut honeſtè

honestè viveremus, aut malè periremus.

5. Dies, an nox prior? R. Dies, uno die prior fuit die sequenti, adeoque & prior nocte.

6. Quomodo quis sibi possit conciliare hominum affectum? R. Si potens sit, & non timeatur.

7. Vita, an mors valentior? R. Vita, quæ tam multa mala ferre potest.

8. Quomodo ex homine quis Deus fieri possit? R Si Deo digna faciat.

9. Quousque Hominem vivere deceat? R. Usque mortem præ vita judicet meliorem.

Demum ad decimum conversus Alexander, velut ad Judicem cæterorum, quærit, rectène responsum sit ab omnibus? Cui ille: unum præ altero semper esse somnolentiorem. Ergo, inquit Alexander, tibi moriendum est. Convenerat enim inter eos, ut ænigma non solventi certa esset mors. Nequaquam, respondit

respondit Philosophus: nam initio dictum, eum periturum, qui primus malè responderet. Quô auditô, singuli à Rege muneribûs donati, & liberi dimissi sunt.

RESPONSIONES SAPIENTUM GRÆCIÆ Ad Quæstionem: Quæ Respublica, aut quæ Civitas optimè constituta sit? *Ex Plutarchi convivio.*

Solonis: Mihi, inquit, videtur Civitas maximè fore beata, & conservatura popularem statum, in qua injuriæ alicujus auctorem non minùs illæsi, quam qui læsus est, in jus rapiant, puniantque.

Bias dixit; eum popularem Reipublicæ statum esse optimum, in quo legem universi, tanquam tyrannum metuant.

Thales

Thales dixit: ibi esse fortunatum statum Reipublicæ, ubi neque divites nimis, neque nimis pauperes Cives sunt.

Anacharsis verò eam prætulit, in qua, cùm reliqua omnia æqualia habeantur, virtuti tamen potior, vitio autem deterior conditio deferatur.

Cleobulus pronunciavit populum facturum officium suum, si Cives reprehensionem magis, quàm legem metuant.

Pittacus autem ibi felicitatem fore dixit maximam, ubi magistratum gerere non licet malis, licet bonis.

Tandem Chilo optimam Rempublicam esse existimavit, in qua maximè Leges, minimè Oratores audiuntur.

Postremus Periander censuit, hîs omnibûs pronunciatìs, eam sibi videri commendandam Reipublicæ formam, quæ simillima sit Optimatûm in Civitate gubernationi.

His addi potest, ex Antonio Gvevarra, Horolo-

ra, Horologii Principum p: 3. asserente ex M. Aurelio, scriptum quoddam in Capitolio repertum fuisse, quod hujusmodi sententiam continebat.

Væ Regno, ubi inter probos, ac improbos nulla discretio:

Ubi stultitia fovetur, & sapientia contemnitur.

Ubi pietas timida audax impietas.

Ubi pacifici derisi, rebellia capita, accepti:

Ubi raptoribus præmia, defensoribus boni publici, pœnæ:

Ubi paupertati superbire, & divitibus tyrannis esse licet:

Ubi omnes corruunt in malum, & nemo procurat, quod æquum.

Ubi ea fiunt palam, quæ alibi nec occultè fieri fas est.

In quo quisque quærit, quod appetit, & quod appetit, obtinet;

Et quæ mala sunt, cogitat, & omnia,

quæ

quæ turbida capita promittunt, possunt, & quæ possunt efficere, student.

Aristoteles verò 2. Polit: c. 9. inquit: Signum Reipublicæ bene institutæ est, quòd populus in suo permaneat loco.

Guilielmus Palardus autem in summa virtut: l. 1. p. 1. c 3. Regnum, inquit, benè institutùm est, si rectè in eo consulatur, & rectè imperetur, & rectè obediatur.

RESPONSA ÆSOPI, & THALETIS.

Ad nonnulla Quæsita.

Ex Plutarchi Convivio.

Responsa Æsopi

I. Quid est antiquissimum?

R. Tempus

II. Quid maximum?

R. Mundus.

III. Quid

III. Quid ſapientiſsimum?
R. Veritas.
IV. Quid pulcherrimum?
R. Lux.
V. Quid communiſsimum?
R. Mors.
VI. Quid utiliſsimum?
R. DEUS.
VII. Quod damnoſiſsimum?
R. Genius.
VIII. Quid robuſtiſsimum?
R. Fortuna.
IX. Quid facillimum?
R. Svave.

Reſponſa Thaletis.

1. Quid eſt antiquiſsimum?
R. DEUS, ortu enim caret.

2. Quid maximum? R. Locus Reliqua enim cuncta continet.

3. Quid pulcherrimum? R. Mundus. Omnes enim eius partes ex ordine aptæ ſunt.

4. Quid

4. Quid sapientissimum? R. Tempus. Id enim alia invenit, alia inveniet.

5. Quid communissimum? R. Spes, quibus enim omnia desunt, spe divites sunt.

6. Quid utilissimum? R. Virtus. Hæc enim reliqua quoque, rectè iis utendo, utilia facit.

7. Quid damnosissimum? R. Animi vitium. Hujus enim præsentiâ plurima bona corrumpuntur.

8. Quid validissimum? R. Necessitas. Hæc enim sola insuperabilis.

9. Quid facillimum? R. Quod est naturæ consentaneum.

QUÆSTIONES, & Responsa ex vita Secundi Philosophi.

Ex Lonnicero.

Indixerat sibi Secundus, Adriani Imperatoris

peratoris temporibus Philosophus æternum silentium, ad quod violandum, neque ferro neque aliter intentata morte induci potuit. Jtaque ab Adriano, quæstionibûs lacessitus, ad eas in hunc modum, scriptô respondit.

1. Quid est DEUS? R. Est mens æterna, altitudo immensurabilis, contemplatio non excogitata, modus quidam mille modorum, spiritus omnibûs bonîs abundans, oculus nunquam connivens, natura omnia continens, lux hominum.

2. Quid est cælum? R. Est globus rotundus, semper mobilis, tectum, & fornix totius mundi.

3. Quid est Sol? R. Est oculus diurnus, noctis persecutor, naturæ, & cæli decus, cælestis peregrinus, caloris ambitus, & peripheria, splendor sinè occasu, ignis inextingvibilis, horarum mensurator, & divisor.

 4. Quid

4. Quid eſt Luna? R. Eſt purpura cæli, Solis aſſecla, malè agentium hoſtis, peregrinorum ſolatium, regimen navigantium, ſignum feſtivitatum, menſium repetitio, oculus noctis, roris author, prognoſticum tempeſtatis.

5. Quid eſt homo? R. Eſt mens incorporata, anima laborioſa, domus breviſsimi temporis, cuſtodia ſpiritûs, vitæ vigil, & miles, vitæ prodigalitas, lucis deſertio, motus æternus, tranſiens nuntius, hoſpes mundi, mortis mancipium.

6. Quid eſt mulier? R. Eſt hominis cloaca, pecus inſatiabile, perpetua cura, ſemper inſtans bellum, quotidianum damnum, ſolitudinis impedimentum, incontinentis viri demerſio, adulterii vas, prælium internecinum, animal peſſimum, onus graviſsimum, fatalis infectio ſerpentis, vivorum captivitas.

7. Quid eſt fides? R. Eſt ignotæ rei mira certitudo.

8. Quid

8. Quid eſt vita? R. Eſt beatorum ſolatium, triſtitia miſerorum, mortis expectatio.

9. Quid eſt mors? R. Eſt ſomnus æternus, hominis diviſio, metus divitum, deſiderium pauperum, eventus inevitabilis, latro hominis, incerta, peregrina ſomni mater, abitus vitæ, vivorum ſeparatio, & omnibus rebus vale.

10. Quid eſt cura? R. Eſt ultro accerſitum malum, hominum occupatio, experta libido, mortis meta, perpetuum & optatum deliquium.

11. Quid eſt ſpes? R. Dubius eventus, laboris recreatio.

12. Quid eſt navis? R. Eſt labor marinus, domus ſinè fundamento, avis lignea, ſalus incerta.

13. Quid litera? R. Satelles hiſtoriæ, conſervatrix memoriæ.

14. Quid ſunt divitiæ? R. Onus avarorum, famulitium curarum, voluptas

repudianda, incurabilis invidia, insatiabilis cupiditas, os altum, & invisibile desiderium.

15. Quid est paupertas? R. Bonum, cui non invidetur, sanitatis mater, curarum abjectio, sapientiæ restauratio, sinè damno labor, divitiæ sinè calumnia, patrimonium sinè detractione, fortuna incerta, & sinè cura felicitas.

Ex Tractatu D. MAXIMI EPISCOPI Bracharensis, de Virtute; Super Quæstione: Quæ sit vera prudentia?

1. Quisquis prudentiam sequi desideras, tunc per rationem rectè vives, si omnia priùs existimes, & perpenses; & dignitatem rebus non ex opinione multorum, sed ex earum natura constituas. Nam scire debes, quis sunt,

sunt, quæ videntur esse bona, & non sunt, & sunt, quæ videntur non bona esse, & sunt.

2. Quæcunque autem ex rebus transitoriis possides, non mireris, nec magnum existimes, quod caducum est, nec apud te, quæ habes, tanquam aliena servabis, sed pro te, tanquam tua, dispenses, & utaris.

3. Si prudentiam amplecteris, ubique idem eris; & prout rerum, ac temporũ varietas exigit, ita te accommodes tempori, nec te in aliquibus mutes, sed potiùs aptes: sicut manus, quæ eadem est, & cùm in palmam extenditur, & cùm in pugnum adstringitur.

4. Prudentis proprium est, examinare consilia, & non citò facili credulitate ad falsa prolabi.

5. De dubiis non definias, sed suspensam teneas sententiam. Nihil inexpertum affirmes; quia non omne verisimile

ſtatim verum eſt; ſicut & ſæpius quod primùm incredibile videtur, non continuò falſum eſt.

6. Crebrò ſiquidem faciem mendacii veritas retinet: crebrò mendacium veritatis ſpecie occulitur. Nam ſicut aliquando triſtem frontem amicus, & blandam adulator oſtendit; ſic veriſimilitudine coloratur veritas, & ut fallat, vel ſurrepat, coloratur.

7. Si prudens eſſe cupis, in futurum, proſpectum intende: & quæ poſſunt contingere animo tuo cuncta propone.

8. Nihil tibi ſubitum ſit; ſed per otium antè conſpicies. Nam qui prudens eſt, non dicit: non putavi quidem hoc fieri, quia non dubitat, ſed exſpectat; nec ſuſpicatur, ſed cavet.

9. Cujuſcunque facti cauſam require. Cùm initia inveneris, exitus cogitabis.

10. Scito te in quibuſdam debere perſeverare, quia cæpiſti: quædam verò nec

rò nec incipere, in quibus perseverare sit noxium.

11. Prudens fallere non vult, falli non potest. Boni est viri etiam in morte neminem fallere.

12. Opiniones tuæ judicia sint. Cogitationes vagas, & inutiles, & velut somnio similes, non recipies, quibus si animus tuus se oblectaverit, cùm omnia dispofueris, tristis remanebis.

13. Sed cogitatio tua stabilis, & certa sit: & sive deliberet, sive quærat, sive contempletur, non recedet à vero.

14. Sermo quoque tuus non sit inanis; sed aut svadeat, aut moneat, aut consoletur, aut præcipiat.

15. Lauda parcè, vitupera parciùs. Nam similiter reprehensibilis est nimia laudatio, & nimia vituperatio. Illa siquidem adulationis, ista malignitatis suspecta est.

16. Testimonium veritati, non amicitiæ reddes.

17. Cum consideratione promitte; pleniùs, quæ promiseris præsta.

18. Si prudens est animus tuus tribus temporibus dispensetur: præsentia ordina, futura prævide, præterita recordare. Nam qui nihil de præterito cogitat, perdit vitam: qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautꝰ incidit.

19. Proponas in animo tuo futura, mala, bona, ut illa sustinere possis, ista moderari.

20. Non semper in actu sis: sed interdum animo tuo requiem dato, & ipsa requies sit plena sapientiæ studiis, & cogitationibûs bonîs, nam prudens nunquam otiô marcet. Habet autem aliquando remissum animum, nunquam solutum. Accelerat tarda, perplexa expedit, dura mollit, exæquat ardua. Scit enim quid quâ viâ aggredi debeat, & distinctè cuncta videt.

21. Consilium peritorum ex apertis obscura æstimat, ex parvulis magna, ex proximis remota: ex partibus tota.

22. Non te moveat dicentis authoritas; nec quis, sed quid dicat, intendito. Nec, quàm multis, sed qualibus placeas, cogita.

23. Id quære, quod invenire possis. Id disce, quod potes scire. Id opta, quod optari coram bonis potest. Nec altiori rei te imponas, in qua tibi stanti tremendum, ascendenti cadendum sit.

24. Consilia tibi salutifera advoca. Cùm tibi alludit vitæ prosperitas, tunc te velut in lubrico retinebis, ac sistes. Nec tibi dabis impetus liberos, sed circumspicies, quò eundum sit, vel quousque.

Gnomæ ex Libro Sententiarũ D. Bernardi.

1. Quatuor sunt, quibus servitur in

hoc mundo: Caro. Mundus, Dæmon, DEUS. Caro reddit voluptatem, Mundus ſublimitatem, Dæmon captivitatem, DEUS felicitatem.

2. Triplex eſt ſtatus hominum: Primus non delinquentium; quod eſt ſervorum. Secundus, delinquere nolentium, quod eſt filiorum: tertius delinquere non potentium, quod eſt Beatorũ.

3. Quatuor ſunt, quæ devotionem adaugent: Memoria peccatorum; recordatio pœnarum, conſideratio vitæ peregrinantis, & deſiderium vitæ futuræ.

4. Tres DEUS habet ſagittas, quibus ferire ſolet. Amiſsionem pecuniæ; amiſsionem ſanitatis, & amiſsionem vitæ æternæ. His utitur contra inimicos. Jn amicos ſimiliter tres ſunt illi ſagittæ: Timor caſtus, Amor devotus, & virtus deſiderii.

5. Tria terrent Ægyptum (Mundum) deſerturos:

deserturos: stimulus cupiditatum, cumulus tentationum, & aculeus molestiarum.

6. Triplex est hominibus vis ad mortèm. Prima ærumnosa, in pauperibus; secunda laboriosa, in avaris; tertia deliciosa, in divitibus.

7. Triplex est via ad cælum. Sanguinea in Martyribus, purpurea in Confessoribus, lactea in Virginibus.

8. Pretiosam mortem aliquando facit vita, ut in Confessoribus; aliquando causa, ut in Martyribus, aliquando utrumque.

9. Tria pœnitenti sunt necessaria: abstinentia, lectio, oratio.

10. Ex tribus, oritur bonis dolor: quia exclusi sumus è paradiso; quia exules in hoc mundo, & quia nondum in Regno.

11. Tres Principes sunt extinguendi: Prudentia sæcularium, copia tempora-

lium, & eloquentia ſpiritualium.

12. Quadruplex eſt genus hominum circa cælum occupatorum. Nam alii regnum cælorum rapiunt, ut pauperes ſpiritu: alii mercantur, ut eleemoſynarii; alii furantur, ut mulier tangens fimbriam Chriſti: alii compelluntur intrare, ut pauperes hujus ſæculi.

13. Quatuor ſunt, quæ ad humilitatem conferunt: vilitas operis, aſſiduitas ſubjectionis, comparatio melioris, & judicium Conditoris.

14. Quatuor ſunt fures, & latrones qui optima quæque nobis auferunt: ſocordia, laſcivia, iactantia, & vitæ appetentia.

15. Tria nos tenent in obſequio: memoria mortis, zona pellicea, & amata juſtitia!

Ex Libello S. Thomæ, de Quatuor.

1. Quatuor

1. Quatuor sunt Virtutum species: Prudentia, Justitia, Fortitudo, Temperantia.

2. Quatuor docet Prudentia; præterita recordari, disponere præsentia, futura providere, & dubia suspendere.

3. Quatuor sunt, quæ ad prudentiam inducunt; in scientiis studium, in rebus experimentum, nocturna discussio, & prudentum imitatio.

4. Quatuor docet Justitia, honestè vivere, alterum non lædere, sobriè judicare, & jus suum cuique tribuere.

5. Quatuor nos fortitudo instruit, in prosperitate non erigi, in adversis non deprimi, in injuriis vindictam non sumere, & jucundam fugere vitam.

6. Quatuor ad constantiam inducunt: timor pudicus, timor supplicii, spes laudis, & spes compendii.

7. Quatuor præstat Temperantia: circumcidit superflua, restringit desideria, absti-

ria, abſtinet ab illicitis, & rejicit blandimenta.

8. Quatuor inducunt temperantiam: ægritudinis formido, acquirendi cupido, Dei obſequium, & hypocriſis vitiū.

9. Quatuor proveniunt ex ſuperbia: ingratitudo, oppreſsio, detractio, & rixa.

10. Quatuor ex avaritia: rapina, penuria, fraudes, & homicidia.

11. Quatuor ex gula: corporis ægritudo, opum conſumptio, delectatio nimia, & mors præmatura.

12. Quatuor ex ira: mentis turbatio, ſui ignoratio, indecens factio, & iniqua ſententia.

13. Quatuor ex luxuria: corporis, & animæ ſordes ſenſuum debilitas, patrimonii diminutio, & ſenii acceleratio.

14. Quatuor ex invidia: dolor, exitium, diſtenſio populi, & urbiū everſio.

15. Quatuor ex acedia: triſtis vita.

calamit as,

calamitas, contemptus, & egestas.

16. Quatuor evehunt ad superbiam: census, potentia, dignitas, & copiosa parentela.

17. Quatuor retrahunt à superbia: paupertas, oppressio, senium, ægritudo.

18. Quatuor inducunt ad avaritiam: penuriæ formido, senectutis oppressio, alieni invidia, & filiorum copia.

19. Quatuor avaritiam minuunt: divitiarum copia, salubris juventus, cum largis conversatio, & prolis defectus.

20. Quatuor inducunt ad gulam: assvetudo tabernæ, gulosorum commercium, reddituum copia, & quies continua.

21. Quatuor gulam minuunt: lucri anxietas, famis invasio, fatigatio corporis, & penuriæ afflictio.

22. Quatuor pariunt iram: derisio, contumelia, ingratitudo, injustitia.

23. Quatuor iram debilitant: dulce

colloquium, vindicta, satisfactio, & penuria.

24. Quatuor alliciunt ad luxuriam: grandia vitia, delicata cibaria, mulierum familiaritas, & svave otium.

25. Quatuor luxuriam diminuunt: aquæ usus, & ciborum frugalitas, mulierum sævitia, sangvinis minutio, & laboris assiduitas.

26. Quatuor invidiam pariunt: honoris cupido, lucri desiderium, alterius felicitas, & cum vitio odium.

27 Quatuor invidiam evellunt: potentiæ privatio, penuriæ eventus, sensuum elisio, & virtutum defectus in altero.

28. Quatuor producunt acediam: loca obscura, quies solitaria, rumor displicibilis, & cogitatio debilis.

29. Quatuor acediam minuunt: conversari cum dilectis, assvescere gaudentibus, conviviis insistere, & interesse: dulcibus melodiis.

30. Quatuor Domicello conveniunt: in ſerviendo curioſitas, in agendo velocitas, in dativis affabilitas, in geſtis hilaritas.

31. Quatuor Domicellæ conveniunt: in vultu formoſitas, in corpore caſtitas, in geſtibus honeſtas, in domo curioſitas.

32. Quatuor facile beneficiorum, fiunt immemores: puer, cùm adoleverit: humilis, cùm exaltatus fuerit; ſuperbus, cùm premetur; & incarceratus, dum liber evaſerit.

33. Quatuor ſunt genera hominum, plus metentium, quàm ſerentium: Reges, Agricolæ, Mercatores, & Sacerdotes.

34. Quatuor egent prudentiâ: Sacerdos in imponenda peccatori pœnitentia: Judex in ferenda ſententia; Medicus circa ægrotum occupatus, & Dives volens cuſtodire theſaurum ſuum.

35. Quatuor

35. Quatuor sunt hominis amici: propter fortunas, propter mensam, propter servitium, & propter fidem.

36. Quatuor sunt mutabilia: Voluntas mulieris, ventus in vere, sors in prosperis, turbatio in adversis. Aliter: largitas non durat; sensus non semper securat; curialitas nonnunquam fallit; & mensura nonnunquam omittit.

37. Quatuor sunt, quibus frustrà benefeceris: Debitor, cui ultro debitum remittitur; puer, cùm propter correptionem castigatur; lethargicus, dum à somno excitatur, & phreneticus, cum illi sanitatis causa membrum secatur.

38. Quatuor dantem non deserunt: scientia communicata; lux de lucerna alteri procurata; assurrectio corporalis; & curialitas verbalis.

39 Quatuor non ferunt parem: Rex, maritus, quæstor, & occupatus in paropside.

40. Quatuor

40. Quatuor quærunt habere socium: versans in discrimine; afflictus, & mœstus; itinerans; & in dignitate collocatus, quippe spectari avidus.

41. Quatuor res faciunt; qui senes sunt; sæpe consulunt, tepidè tribuunt, laudant præterita; vituperant præsentia.

42. Quatuor sunt difficilia: aliena possidere, & restituere; contumeliam audire, & tacere; iniuriam páti, & sustinere; chara tractare, & non frui.

43. Quatuor sunt mirabilia: quòd sol quotidie cælum decurrit; quòd terra aquam fundit: quòd tanta dissimilitudo inter homines, & quòd tot è vita discedentes, eundem tamen finem petant.

44. Quatuor sunt repentina gaudia: carceribus egredi; sponsam accipere; miles fieri; & dignitatem adipisci.

45. Quatuor malum pro bono reddunt: Ovum, cùm in peram includitur; ignis, cùm in sinum mittitur: serpens

in gremi-

in gremium receptus; & homo nequam beneficiò elevatus.

46. Quatuor res, inimicos faciunt: mutuò dare, & repetere; fide jubere, & velle solvi; annuè largiri, & desistere; servire, & non posse servitium recipere.

47. Quatuor sunt majore numero, quàm fortè putemus: adversarii, peccata, anni ætatis, & debita.

48. Quatuor sunt facilè acquisibilia: contemptus sui, fatuitas, penuria, & infirmitas.

49. Quatuor hominem domo pellunt: fumus, stillicidium, fætor, & mala fæmina.

50. Quatuor hominem domum reducunt: Amor suorum, loci amœnitas, defectus sodalium, & adversitas.

EFFATA DIVINARum Scripturarum.

isthuc facientia.

1. Duo

1. Duo genera abundant in peccatis, & tertium adducit iram, & perditionem. Anima calida, quasi ignis ardens, non extingvetur, donec aliquid glutiat, & homo nequam in ore carnis suæ non desinet, donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque in finem. Eccle 23.

2. In duobus contristatum est cor meum, & in tertio mihi iracundia advenit. Vir bellator deficiens per inopiam; & vir sensatus contemptus; & qui transgreditur à justitia ad peccatum: DEUS paravit eum ad romphæam. Eccle. 26.

3. Duæ species difficiles, & periculosæ mihi apparuerunt. Difficilè exuitur negotians à negligentia, & non justificabitur caupo à peccatis labiorum. Eccle. 26.

4. Duas gentes odit anima mea, ter-

tia autem non eſt gens, quam oderim. Qui ſedent in monte Seir, & Philiſtiim, & ſtultus populus, qui habitat in Sichimis. Eccle. 50.

5. Tria ſunt difficilia, & quartum penitus ignoro: Viam aquilæ in cælo; viam colubri ſuper petram; viam navis in medio mari; & viam viri in adoleſcentia. Prov: 30.

6. Per tria movetur terra, & quartum non eſt ſuſtinere: per ſervum, cùm regnaverit; per ſtultum, cùm ſatiatus fuerit cibo; per odioſam mulierem, cùm in matrimonio fuerit aſſumpto; & per ancillam, cùm fuerit hæres Dominæ ſuæ. Prov. 30.

7. Tria ſunt, quæ bene gradiuntur, & quartum, quod incedit feliciter. Leo fortiſsimus beſtiarum, ad nullius pavebit occurſum: gallus ſuccinctus lumbos, & aries. Nec eſt Rex, qui reſiſtat ei. Proverb: 30.

8. In

8. In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram DEO, & hominibus. Concordia fratrum, & amor proximorum, & vir, & mulier bene sibi consentientes. Eccle. 25.

9. Tres species odivit anima mea, & aggravor valde animæ illorum. Pauperem superbum: divitem mendacem, senem fatuum, & insensatum. Eccl. 25.

10. A tribus timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis; & collectionem populi: calumniam mendacē, super mortem omnia gravia. Dolor cordis, & luctus mulier zelotypa. Eccl. 26.

11. Quatuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formicæ populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi, Lepusculus plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum. Regem locusta non habet, & egrèdietur universa per turmas suas. Stellio

manibus

manibûs nititur, & moratur in ædibus Regis. Prov: 30.

12. Sex ſunt, quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima ejus. Oculos ſublimes: linguam mendacem: manus effundentes innoxium ſanguinem: cor machinans cogitationes peſsimas: pedes veloces ad currendum in malum: proferentem mendacia, teſtem fallacem, & eum, qui ſeminat inter fratres. diſcordias. Prov: 6.

CONSECTARIUM.

Omnis res appetit beatitudinem:
Homo etiam quærit.
Eſt autem hominis in hac vita beatitudo,
(*Secundùm Ariſtotelem* 1. *Rhet.* c. 5.)
Proſperitas cum virtute:
Jn vita altera: ſecundùm Theologos.
Æterna SUMMI BONI poſſeſsio.
Per primam itur ad ſecundam:
Quemadmodum olim apud Romanos;
per

per ædem Virtutis;
Jbatur ad templum Honoris.
Ut habeas aliquando utramque,
Reſpice ad DEUM:
Reſpice te ad te,
Reſpice te ad proximum.
Inprimis ſtude Deum cognoſcere,
quæ ejus Potentia, Sapientia,
Bonitas, Juſtitia, Miſericordia,
Et ubique diffuſa Immenſitas;
Omnia iſthic infinita.
Ex cognitione Entis tam nobilis
Naſci neceſſum erit
Æſtimationem, eamque ſummam.
Cùm in illo Ente nihil parvum ſit.
Naſcetur & Amor: quis enim non amet
id, quod ſummè Bonum, ſummeq;
Pulchrum ſit?
Creator, Dominus, Pater, Legislator,
Juſtus, miſericors eſt:
Reverere, ut Creatorem,
Time ut Dominum,

 Dilige,

Dilige, ut Patrem,
Obſerva, ut Legislatorem,
Crede, ut in Juſtum,
Spera, ut in Miſericordem.
Nè deſpexeris præcipientem:
Infernus eſt, quod minatur;
Cælum, quod promittit.
Omnia tua illius ſunt;
Quia ipſe factor omnium:
Fac, ut etiam
Voluntate tua, & donô tuô,
Ipſius ſint.
Nil ita timeſcendum tibi, quàm ab eo recedere,
Nil ita curandum, quàm illi adhærere, & obſequi.
Nil ita æſtimandum, quàm eundem coluiſſe,
Prece, votîs, affectibûs.
Neque id intrà parietes ſolùm:
Supra tecta enarrabis, ſi poſsis ejus magnalia.

Totq;

Totq; in ejus amorem, quot poteris,
Trahes animas, dicens:
Hunc amemus, hunc.
Jd si minùs valebis, valebis tamen,
Ut tibi sit optima mens, optimus animus.
Qui secundùm Romanum Sapientem,
Pulcherrimus DEI cultus est.
Qui ut tibi non desit, respice te, ad te.
Esto bonus tibi, tum enim eris; & aliis
Esto, quod videri voles.
Pulcherrimum illud domicilium,
Quod virtutes concinnant, vel incolunt.
Tale est, in quo columnarum sustinent vicem.
Prudentia, Justitia, Fortitudo, Temperantia:
Prudentia docet,
Meminisse præterita, discutere præsentia;
Prævidere futura:
Prudentis est de dubiis non definire,

Inexperta non affirmare,
Examinare consilia,
Neque facili credulitate ad falsa prolabi.
Nihil illi subitum:
Totum ante conspicit,
Et cum initia invenit, exitus cogitat.
Nec fallere vult, nec falli potest.
Prudentisimè quidā ex Prudentissimis:
Noli facere omnia, quæ potes,
Quia superbia est:
Noli inquirere omnia, quæ nescis,
Quia curiositas est.
Noli dicere omnia, quæ scis,
Quia stultitia est:
Noli credere omnia, quæ audis,
Quia levitas est:
Noli dare omnia, quæ habes,
Quia prodigalitas est:
Noli judicare omnia, quæ vides,
Quia temeritas est.
Justitiam coles,
Si unicuique dabis suum;
Si conten-

Si contentus tuis, non inhiabis alienis,
Si Creditoribus rem ſuam præſtabis,
Mercenarios non tardâris,
Non fraudâris;
Cadentem levâris ruentem ſuſtinueris;
Si probos tuearis, deteſteris improbos;
Et ſemper illius vivas memor:
Alii dividunt propria, & ditiores fiunt.
Alii rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt.

De Philippo Macedone ſupplementum Curtii c. 1.
Vixit Philippus annos 47.
Regnavit 25. Macedonum Rex:
Cui maximæ opes inſtrumenta bellorū:
Divitiarum quæſtu, quàm cuſtodiâ ſolertior:
Itaque inter quotidianas rapinas ſemper inops.

Fortitudinem animi exercebis,
Si in rectè agendo,
Nec vincaris pudore, neque neceſſitate,

JIlud

Jllud perſvaſum habe,
Semper magnarum mentium fuiſse,
Aut fortia agere, aut pati.
Dicere: hoc atque hoc faciam,
(modò juſtum ſit)
Animi eſt virilis;
Dicere: hoc, atque hoc non feram,
Animi effæminati.
Mentis generoſæ ardor,
Adverſitatibûs irritatus accenditur,
Non minùs ac per antiperiſtaſim,
Ignis urgeri ſolet!
Animus fortis inter naufragia, ſibi cautes eſt;
De illo loquor,
Qui uni cælo innixus, nec timendos
Habet ſiderum ruentes cardines!
Militandum eſt nobis,
Jnquit apud Romanum Sapientem Homo fortis,
Et quidem genere militiæ,
Quô nunquam quies, nunquam otium datur.
Perſequere

Perſequere vitia ſinè fine, ſinè modo:
Nam illis quoq; nec finis, nec modus eſt.
Projice, quæcunque cor tuum laniant;
Qu[illegible] ſi aliter extrahi nequeunt,
Cor ipſum cum illis evellendum erat.
Durum, & laborioſum negotium
nobis datum eſt.
Imus per obſtantia:
Jtaque pugnemus: non vincendi, niſi
velimus!
Temperantiam coles,
Si corpus tuum habeas,
Non tanquam cui vivas,
Sed tanquam id, ſinè quo non vivitur.
Sapienti menſura cupiditatum,
Non commoditas, ſed neceſsitas eſt.
Voluptates illi, ut inſidiæ,
Poſita in animi ruinam.
Oculos, aures, linguam, mentem,
In obſequio habet:
Nihilq; horum amat, ſi his perire poſſit.
Frænum illi ſemper ad manum,

Et omnis in fræno affectus est.
Curam nostri natura mandavit,
Sed huic, ubi nimium indulseris, vitium est.
Voluptatem natura necessariis rebus admiscuit,
Non ut illam peteremus,
Sed ut ea, sinè quibus vivere non possumus,
Gratiora nobis illius faceret accessio.
Si suo jure veniat, luxuria est.
Ergo intrātibus resistamus; quia faciliùs
Non recipiuntur, quàm exeunt.
Hactenus de ædificii columnis;
Nunc aliquid de Isocratis sapientia, accipe.
Exercitationes corporis eas amplectere,
Quæ ad valetudinem tuendam,
Non quæ ad robur valeant:
Quod utique consequeris.
Si adhuc laborare sufficiens, desinas.
Neque cachinno infræni delecteris;
Neque

Neque sermonis audaciore petulantia,
Et illud quidem stultum est.
Hoc autem furiosum, atque inane.
Quod facere turpe est, hoc tu quoque dicere,
Indecorum puta.
Ità te consvefacias,
Ut non difficilis, non tristis, sed cogitabundus,
Sed severus esse videaris:
Jllud te fastidiosũ, & cõtũacẽ indicaret,
Hoc prudentem esse demonstrat.
Si fortè quid turpe facias,
Nè confidas id diutiùs obscurum fore;
Quodsi alios lateas,
Certè tibi ipse eris conscius.
Tunc probaberis maximè,
Si illa caveas, quæ si alii facerent,
Reprehenderes.
Multum disciplinarum,
Multis existima præstare pecuniis:
Hæ quidem celeriter decidunt;

Illæ verò perpetuò, ac ſemper durant.
Diligentiùs verborum, ſermonumque,
Quàm pecuniarum, tuere depoſita.
Amictus compara, qui ornatū efferant,
Non qui modum excedant.
Compotationum conventus evita:
Si tempus ad illos te detruſerit,
Ante ebrietatem ſurge;
Nam intellectus vino corruptus, ejus,
Qui aurigam perdiderit,
Currûs ſimilis eſt.
Quodcunque dicturus es, priùs mente voluta;
In pleriſque enim menti lingua præcurrit.
Duplex eligendū eſt in loquēdo temp9,
Aut quibus de rebus perſpicuè noveris,
Aut quæ diu neceſſitas ipſa cōégerit;
Solis enim in his ſermo taciturnitati præſtat;
In reliquis verò ſatiùs eſt ſilere, quàm loqui.

In conſul-

In consultando fac tibi præteritas res
Exempla futurarum.
Et tardè quidem consultabis,
Quæ autem probata videbuntur,
Perficies celeriter.
Hæc ex Philosopho Gentili.
Nunc ex Christiano * aliquid accipe
* *Ex D. Martino Episcopo Bracharensi.*
Si vis esse beatus,
Cogita hoc primum,
Æternorum intuitu, contemnere, & contemni.
Multos vitam differentes,
Mors juncta prævenit.
Itaq; omnis dies velut ultimꝰ judicetur.
Verba rebûs; non personîs æstimãda sũt.
Oratorem te puta, si tibi ante omnes,
Quod oportet, persvaseris.
Quid sis, interest, non quid habeas.
Priusquam promittas, deliberes:
Et cùm promiseris, facias.
Maximum in eo vitium est.

Qui non melioribus vult placere,
Sed pluribus.
Quæ ſunt maximæ divitiæ?
Non deſiderare divitias.
Plurimum habet, qui minimum cupit.
Eleemoſyna non tam accipientibus,
Quàm dantibus prodeſt.
Mala conſcientia ſæpè tuta eſt.
Secura nunquam.
Libidinis initia continebit,
Qui exitum cogitabit.
Vitium, eſt omnia credere;
Vitium nihil credere.
Stultum eſt ſomno delectari,
Et quaſi mortem moliri.
Quoties ſcribens aliquid dicturus es,
Scito, morum tuorum
Te hominibus chirographum dare.
Quietiſſimam vitam agerent homines in terris.
Si duo hæc verba à natura omniũ rerũ tollerent;

MEUM

MEUM & TUUM.
Atque hæc hactenus.
Nunc te quoque ad proximum respice.
Homo es.
Animal Politicum, animal Sociale,
Neque tibi uni natus.
Secundùm Deum,
Homo Homini plurimùm prodesse,
Plurimùm obesse potest. *2. off. Cic.*
Non potest tibi alter auferre virtutem,
Potest dubiam facere,
Potest auferre prosperitatem;
Quemadmodum & illam firmare,
Et hanc augere.
Ergo respice ad Alium.
Jlle alius :
Vel intra pueritiam, vel juventutem.
Vel inter annos viriles, vel in senib9 est
Absens, præsens,
Vir, Mulier, Amicus, Adversarius,
Servus, Dominus,
Superior, æqualis, inferior.
In omni-

In omnibus his alia ducenda linea.
Alios tenebis, alios trahes,
Alios fugies, alios repelles.
Puerum domi tuæ habebis, ut servum,
Frænum equo, & virga puero
Contemnit hæc hominum sors,
Quod non timet.
Nescit amare; nescit amari.
Nihil illi secretum,
Nè quidem amorē tuum ei patefeceris.
Quantò tu severior, tantò ille observantior.
Nihil illi ultra conductum promiseris.
Ante peractum opus,
Mercedem non extradideris.
Promittenti permolestus,
Mercedem prævertenti, refractarius
Est omnis servus, & puer.
Aliter cum infantia non tua.
Quidquid puero dederis, quidquid dixeris,
Bonum, malum,
Parentibus

Parentibus, Amicis, datum, narratum existima.

Sæpe profuit ad magnam
comparandam gratiam
In aliorum proles liberalem fuisse.
Quod fit & faciliùs; & acceptatur liberiùs.
Ipse infans doni memoriam
Ad senectutem usque feret:
Et talis seni videberis, qualis puero eras.
Alia res tibi erit cum juvenibus.
His vestium nitor,
Aliis libri, aliis arma præplacent.
Honorum appetentiores sunt, quàm munerum.
Læti, amœni,
Et plùs sodalium gaudent consvetudine,
Quàm super longa comestione.
Hoc ferri genus magis trahes,
Si laudabis, si miraberis;
Si amœniora referes;
Quâm si donîs obrueris.

Donum

Donum Juveni datum amorem causare
potest.
Sed qui diem duret.
Jlle perseverat in annos,
Quem morum amœnitas,
Et communis utrique genius,
Procuravit.
In Juventute fallit illud Ethicorum:
Præmium communiter datum vilescit.
Aliter viros, & senectutem habebis, si
sapis.
Difficilioris frontis sunt.
Audiri, non audire volunt.
Jllum tibi Patronum promitte,
Quem pro Consule,
Pro Dictatore elegeris,
Cujus monita recipies,
Cujus sensa adorabis.
Cum his, si consilia, si dubia,
Si negotia communicabis,
Ad omnia auxiliares Deos invenisti:
Hostes si præterieris.
Amant

Amant esse soli,
Sed & adesse omnibus, authoritate, & notitiâ.
Placent illis historici, & qui
Acta, & infesta ad eos deferunt.
Senibus procurabis necessaria,
Viris etiam superflua
Sic nassam impleveris utrisque.
Ut diu sic stare posis,
Cave, videaris pluribus deferre thimiamata:
Uni mobili volunt adscribi omnia.
Mulier Echo est, imò & hirundo;
Tacere impotens,
Quidquid illi in aurem dixeris.
De hoc Pythagoras:
Hirundines familiares nè alito.
Amanti dominatur, dominantem; amat Mulier.
De hoc malo satis, si parùm.
Vel oculos in mulierem conjecisse, periculosum;

Nè vel

Nè vel invitus ames.
Amicum conſervabis, non Amicum trahes,
Si beneficam voluntatem exhibueris:
Si res illi tuas communes feceris:
Si prudenti familiaritate uſus fueris:
Si mores amici ſimiles indueris;
Si de iis quæ amat, oditve ſæpiùs loquaris;
Si ejuſdem ſtudia æmulaberis:
Si facta comprobabis:
Si ſinceris obſequiis adjuvabis:
Si bona eidem apud alios procuràris:
Si juſtitiam adminiſtrabis:
Si dicta indicta ejus tueberis:
Si reverentiam eidem in agendo habebis:
Si de tui amoris conſtantia certum feceris.

Breviùs ille:
Amicum faciunt, & conſervant:
Laus in abſentia;
Honor

Honor in præsentia,
Et latum obsequium in indigentia.
Eadem ex inimico amicum facere nata
sunt.
Sed inprimis munus, quod datur in ab-
scondito,
extinguit iras:
Et donum in sinu indignationem ma-
ximam.
Cum amico tamen reconciliato sic ages,
ut ille mus,
Qui ad reconciliatam felem dicebat:
Amemus nos à longè.
Imò subtrahe quoque quandoq; pedem
à domo proximi tui:
Nè quando satiatus oderit te.
Magnates sic habe;
Ut nec sis ab iis longè, nec iis nimiùm
propè:
Si propè constiteris, flagras:
Si longius, alges;
Inscripsit ardenti foco Princeps Ma-
gdolonius.

Minor te talis tibi ſit,
Qualem habere velles, ſi te major eſſet.
Nè formica quidem contemnenda;
Quando hoc genus beſtiolarum
Legitur aliquando integram inſulam,
Depaſtum eſſe.
Erga æquales omnes benevolentiæ,
Et honoris modos exhibe:
Sementîs eſt, quidquid in his agris jeceris,
Decuplo in tuum horreum reditura.
Neque tibi amicos fore ſperes, quos pro amicis
Non habueris.
Præterquam quòd ab aliis injuriâ exigitur
Quod vicinis præſtare noluimus.
Si juſtus, ſi beneficus,
Si in largienda pecunia pro neceſſitate,
Si in conferenda opera promptus fueris,
Si non contractus in dando,
Non acerbus in exigendo;
Diligent

Diligent te.
Æstimabunt;
Si tibi rerum fuerit copia,
Fama integra.
Jurium, aut rei bellicæ peritia.
Reverebuntur;
Si quæ arcanum requirunt, tecta habebis,
Si sæpe cum Sapientibus communicaveris,
Si amicorum delectum habueris:
Si bene meritis gratiam refuderis.
Fidem habebunt,
Si doctum, si prudentē deprehenderint.
Hæc tamen omnia
Sic accipienda sunt.
Ut semper præ oculis habeatur finis,
Et secundùm finem
Dirigatur cursus;
Qui quidem
In hac vita est
Cum

Cum Virtute Prosperitas:
In vita altera
Æterna SUMMI BONI possessio.